

Forssan kaupungin
työllisyyden hoidon toimintaohjelma
2014 - 2016

Sisällys

1. JOHDANTO	3
2. TYÖLLISYYDEN HOIDON PALVELUT.....	4
2.1 Palvelujen organisointi.....	4
2.2 Työllisyyden hoidon vastuualue	5
2.3. Nuorten työpaja	7
2.4 Työllisyyden hoidon palvelut.....	8
2.5 Työllistämisen ideaalimalli	14
2.6 Hankkeet	15
3. NYKYTILANTEEN KARTOITUS JA TULEVAISUUDEN HAASTEET	17
3.1. Tilastokartoitus	17
3.2. SWOT-analyysi.....	26
3.3. Talouden reunaehdot.....	29
4. STRATEGINEN VIITEKEHYS JA VISIO 2017	30
5. VISION EDELLYTYKSET	32
5.1. Tuotantokyky	33
5.2. Asiakaspaidat	37
5.3. Asiakasprosessi.....	40
5.4. Verkostotyö ja -johtaminen	42
6. YHTEENVETO JA KEIHÄÄNKÄRJET VUONNA 2014	43
Lähteet	45
Liitteet.....	45

1. JOHDANTO

Perusturvalautakunta päätti 25.10.2012 esittää kaupunginhallitukselle valmistelutyöryhmän perustamista Forssan kaupungin työllisyyden hoidon palvelutoiminnan linjaamiseksi ja työllisyyden hoidon toimintaohjelman valmistelemiseksi syyskuun 2013 loppuun mennessä. Kaupunginhallitus asetti ja nimesi 5.11.2012 päätöksellään työryhmän valmistelemaan toimintaohjelmaa vuoden alkupuolella tavoitteena saada ohjelma valmiiksi ennen vuoden 2014 talousarvion valmistelun käynnistymistä. Työryhmän jäsenet:

Merja Augustin (pj.), perusturvalautakunnan puheenjohtaja
Raine Immonen, sivistyslautakunnan puheenjohtaja
Katja Tommiska, perusturvajohtaja
Jaakko Leskinen, sosiaalipalvelujohtaja (siht.)
Tapio Virtanen, liikunta- ja nuorisopalvelupäällikkö

Työryhmä kutsui ryhmään asiantuntijoiksi lisäksi työllisyyden hoidon päällikkö Suvi Aaltosen ja Quo Vadis luvenis 2 -hankkeen projektityöntekijän Tuula Palomäen.

Koska työllisyyden hoidon palveluissa ja onnistuneissa asiakasprosesseissa korostuvat moniammatillinen asiantuntijoiden yhteistyö ja kokonaisuuden johtaminen, on valmistelun aikana tehty kartoituksien lisäksi sidosryhmäyhteistyötä ja osallistettu valmisteluun myös henkilöstöä. Työryhmä on kokoontunut viisi kertaa 8.3., 22.3., 11.4., 6.5. ja 5.6. Työryhmä on kutsunut kokouksiinsa edustajia Hämeen Te-toimistosta, Forssan seudun kehittämisskeskuksesta, Forssan yrittäjästä, LYHTY-hankkeesta, QVI2-hankkeesta ja tehnyt tutustumiskäynnit kaupungin työllisyyspalveluihin 24.4. Virkamiesvalmisteluun ovat osallistuneet myös Suunnittele, arvioi ja työllistä -ryhmän (SAT) jäsenet.

Työryhmän valmistelema toimintaohjelma antaa johtamisvälineen ja linjaukset sille, miten Forssan kaupunki pyrkii vastaamaan työllisyyden hoidon tarpeisiin seuraavan kolmen vuoden aikana ajanjaksolla 2014 - 2016. Toimintaohjelmassa linjattavien painopisteiden kautta kehitetään omaa palvelutuotantoa, vahvuuksia ja sidosryhmätyöskentelyä sekä haetaan palvelujen parempaa tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. Työllisyyden hoidon toimintaohjelma tukee Forssan kaupunkistrategiaa ja sen valmistelussa on huomioitu myös elinkeino- sekä hyvinvointi- ja turvallisuusstrategiat.

Palvelujen kehittämistä edellyttävät useat eri tekijät, kuten kuntien vastuun kasvu työllisyyden hoidossa, palvelujen rajalliset resursointimahdollisuudet sekä muutokset asiakkaiden toiminta- ja työllistymiskyvyissä. Toimintaohjelma antaa linjaukset siitä, miten palveluja tulevaisuudessa uudistetaan ja tuotetaan koordinoitusti.

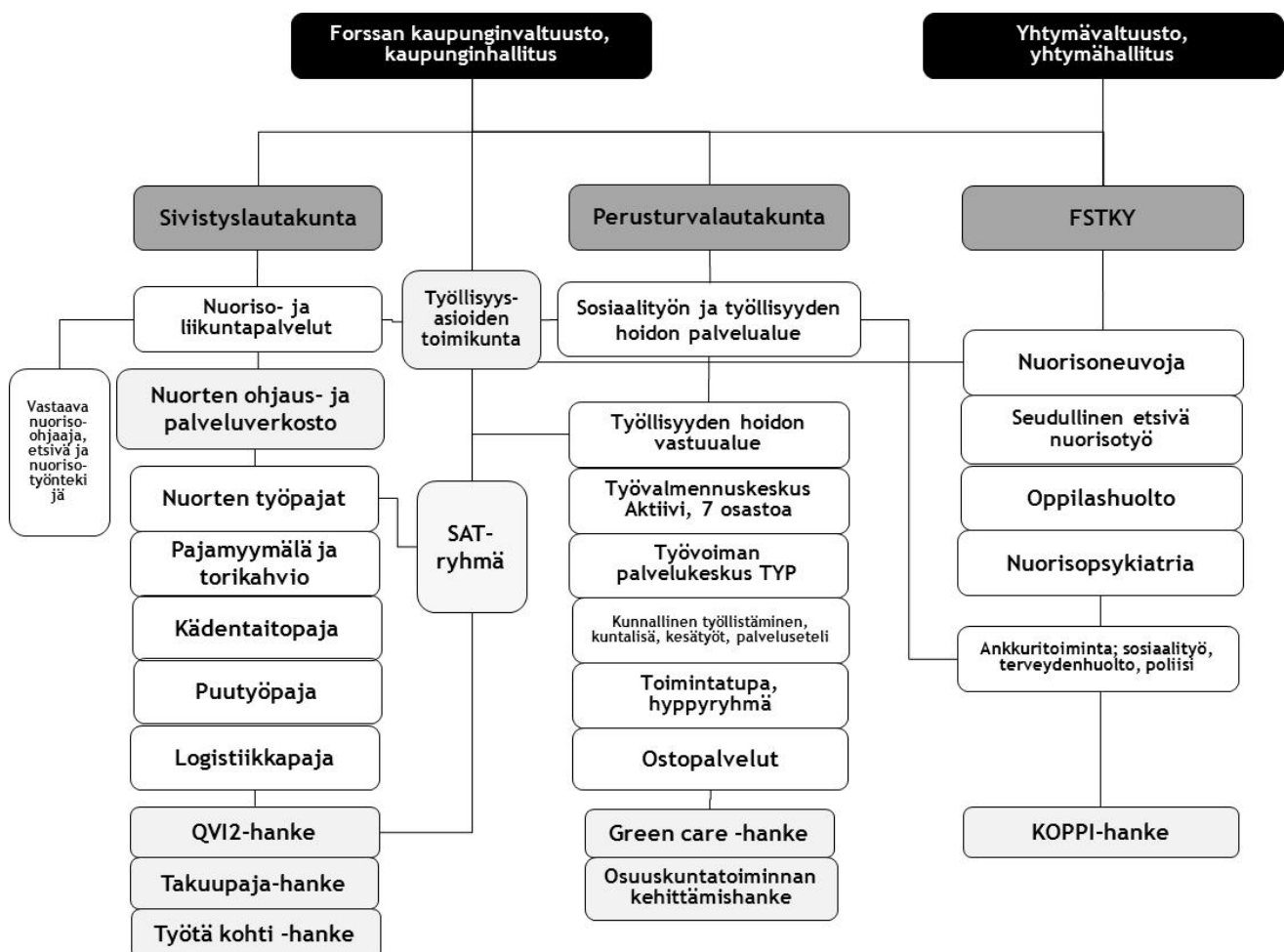
Toimintaohjelman luvussa kaksi kuvataan aluksi palvelujen organisointi, resursointi ja tuotettavat palvelut sekä esitetään työllistämisen ideaalimalli ja hankkeet. Kolmannessa luvussa arvioidaan nykytilannetta ja tulevaisuuden haasteita tilastokartoituksen, SWOT-analyysin sekä talouden kehittymisen näkökulmista. Luvussa neljä esitetään toimintaohjelman strateginen lähtökohta sekä toimintaohjelman periaatteet. Tämän jälkeen luvussa viisi kuvataan kehittämisen painopisteet, kriittiset menestystekijät sekä keinot ja niiden resursointi. Lopuksi viimeisessä luvussa kuusi käydään läpi toiminnan keihäänkärjet vuonna 2014.

2. TYÖLLISYYDEN HOIDON PALVELUT

2.1 Palvelujen organisointi

Forssan kaupungin työllisyyden hoidon palvelut jakautuvat kahdelle toimialalle: perusturvan työllisyyden hoidon vastuualueeseen ja sivistystoimen liikunta- ja nuorisopalveluihin (ks. kuvio 1). Forssan kaupunki hankkii Forssan seudun terveydenhuollon kuntayhtymästä (FSTKY) myös erityisesti nuoriin kohdentuvia palveluja, kuten nuorisoneuvoja, seudullinen etsivä nuorisotyöntekijä, oppilashuolto ja nuorisopsykiatria sekä ankkuritoiminnan sairaanhoitaja. Työllistymisen edellytyksiä luovia palveluja on lisäksi eri sidosryhmissä, kuten erityisesti Hämeen Te-toimistossa, Forssan seudun kehittämiskeskuksesta, Forssan Ammatti-instituutissa ja koulutuskeskus Faktiassa. Käynnissä on myös useita työllistymishankkeita.

Kuvio 1. Forssan kaupungin työllisyyden hoidon organisaatio ja FSTKY:n palveluja

Työllisyyden hoidon asiakkaat hyötyvät useista muista julkisesti tuotetuista palveluista. Sidosryhmäyhteistyötä tehdään eri tahojen kanssa, joita ovat muun muassa aikuissosiaalityö, talous- ja velkaneuvonta, nuorisotyö, muut eri kaupunkikonsernin toimijat, Kansaneläkelaitos, aikuispsykiatria, A-klinikka, perus- ja työterveyshuolto (FSTKY), Forssan yrittäjät, yhdistykset ja järjestöt, seudun kunnat ja muun muassa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

2.2 Työllisyyden hoidon vastuualue

Työllisyyden hoidon vastuualue koostuu eri toimintayksiköistä, joita ovat Työvalmennuskeskus Aktiivi ja tämän yhteydessä toimivat kierrätysmyymälä ekoAktiivi sekä kuljetustiimi, Forssan seudun työvoiman palvelukeskus ja toimintatupa. Lisäksi työvoimasuunnittelija koordinoi eri toimintoja kuten kunnallista työllistämistä, kuntalisää, siviilipalvelusta ja kesätöitä. Vastuualueetta johtaa työllisyyden hoidon päällikkö esimiehenään sosiaalipalvelujohdaja. Työllisyyden hoidon vastuualueella on vakansseja yhteensä 23 (ks. taulukko 1) ja lisäksi on määräaikaista sekä asiakkaiden että ohjaavan henkilöstön työsuhteita.

Taulukko 1. Työllisyyden hoidon vastuualueen toimintayksiköt ja henkilöstö

YKSIKÖT JA HENKILÖSTÖ

Työvalmennuskeskus Aktiivi

Osoite: Perkiöntie 3

- 2 ohjaajaa, KUTY-ryhmät
- 2 työnjohtajaa, kaksi alihankinnan ryhmää
- 10 vaihtotyöntekijää, kaksi alihankinnan ryhmää
- 1 laitosmies, alihankinta
- 3 työnjohtajaa, kolme työtoiminnan ryhmää
- 1 avotyönjohtaja, avotyö

Kierrätysmyymälä ekoAktiivi

- 1 työntekijä, myynti ja ylläpito (Perkiöntie 3)

Kuljetustiimi

- 1 autonkuljettaja, kuljetukset (Perkiöntie 3)
- 1 apukuski

Forssan seudun työvoiman palvelukeskus

Osoite: Kartanonkatu 10

- 1 sosiaalityöntekijä, sosiaalityö
- 1 sosiaaliohjaaja, kuntouttava työtoiminta
- 1 yksilöohjaaja, yksilöohjaus

Toimintatupa

Osoite: Pihlajakuja 4

- 1 ohjaaja, ryhmänohjaus

Työvoimasuunnittelija

Osoite: Turuntie 18

- 1 työntekijä, koordinointi ja neuvonta

Työllisyyden hoidon päällikkö

Työvalmennuskeskus Aktiivissa ovat eri asiakaskohderyhmien työ- ja työtoimintatehtävät integroitu alihankintatuotannon kokonaisuudeksi. Asiakkaita on päivittäin yli 100 muun muassa tuetussa palkkatyössä, työvalmennuksessa, kuntouttavassa työtoiminnassa, työkokeilussa, kehitysvammaisten työtoiminnassa sekä sosiaalisessa työtoiminnassa ja kesätöissä. Noin 10 - 15 asiakasta työllistetään vuosittain erilaisiin alihankinta- ja kokoonpanotöihin. Lisäksi asiakkaita on eri kaupungin yksiköissä töissä tai työtoiminnassa.

Kuljetustiimin, jossa työskentelee myös apukuski, kahta pakettiautoa hyödynnetään henkilö- ja tavarakuljetuksiin sekä toimeksiantoihin liittyviin kuljetuksiin. Kierrätyskeskus ekoAktiivissa myydään monipuolisesti kierrätystavaroita ja -huonekaluja. Toimintatuvalla toimii yhden sosiaaliohjaajan vetämä matalan kynnyksen sosiaalisen kuntoutuksen ryhmä, josta

kuntouttavan työtoiminnan asiakkaita ohjataan mm. kotihoidon asiakkaita avustavan kuntouttavan työtoimintaryhmän (ns. hyppyryhmän) toimintaan.

Forssan seudun työvoiman palvelukeskuksessa (TYP) asiakkaiden kanssa sosiaali- ja ohjaustyötä tekevät sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja ja yksilövalmentaja yhteistyössä Tehtimiston työvoimaohjaajien ja FSTKY:llä toimivan työterveyshoitajan kanssa. Kuntouttava työtoiminta koordinoidaan kokonaisuudessaan TYP:n kautta ja sitä järjestetään kymmenissä eri kohteissa yhteistyötahojen kanssa. Työvoiman palvelukeskus tarjoaa palveluja asiakkaille, jotka hyötyvät moniammatillisesta tuesta ja pyrkivät avoimille työmarkkinoille.

Vastuualueen toimintatuotot (ks. taulukko 2) muodostuvat tuotteiden ja palvelujen myynnistä sekä työllistämistuista ja kuntouttavan työtoiminnan valtionkorvauksista. Toimintakulut koostuvat henkilöstökuluista, tukipalvelujen, kuten ruokailu- ja toimistopalvelut ostoista, tuotannon materiaaleista sekä muista tarvikkeista ja tavaroista sekä vuokrakuluista. Avustuksista maksetaan työmarkkinatuen kuntaosuus. Henkilöstökulut sisältävät johdon, ohjaajien, työnjohtajien ja -ohjaajien sekä vakituisten tuotantohenkilöstön palkkauskustannusten lisäksi myös kesätöiden määrärahat sekä työllistettävien ja määräaikaisen työllistetyn henkilöstön palkkauskustannukset.

Taulukko 2. Työllisyyden hoidon vastuualueen määrärahat ja tuloslaskelma vuonna 2013

Toimintatuotot	€	%
Myyntituotot	635 530	67,0
Tuet ja avustukset	313 420	33,0
Yhteensä	948 950	100,0
Toimintakulut		
Henkilöstökulut	-1 410 770	51,4
Palvelujen ostot	-178 130	6,5
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-152 460	5,6
Avustukset	-810 000	29,5
Vuokrakulut	-123 030	4,5
Muut kulut	-71 600	2,6
Yhteensä	-2 745 990	100,0
Toimintakate	-1 797 040	100,0

Tavara- ja palvelutuotteita tuotetaan yksityishenkilöille, yhteisöille ja yrityksille sekä kunnille ja muille julkishallinnon organisaatioille. Niitä ovat esimerkiksi elektroniikkakomponentit, kuten autoteollisuuden johtosarjat ja ilmastointilaittekomponentit sekä -ohjausyksiköt, rakennuspien tuotteet, käsityöt ja koriste-esineet, avustavat palvelutyöt, kuten esimerkiksi vanhusten viriketoiminta sekä muut tukipalvelut, kuten ympäristösiivoukset, puutarhanhoito, pihojen kunnossapitotyöt ja siivous- sekä keittiötyöt. Lisäksi myydään työllisyyden hoi-

don palvelutuotteita kuten kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista työtoimintaa. Pidempi- aikaisia yrityskumppaneita on seitsemän.

2.3. Nuorten työpaja

Nuorten työpajat tarjoaa 17–29 -vuotiaille nuorille kuntoutus-, työtoiminta-, työkokeilupai-koja sekä tuettua työtä. Palveluprosessin aikana nuorille tarjotaan tukea arjen hallintaan, työyhteisöosaamiseen ja työelämätaitoihin sekä työn teknisen osaamiseen. Nuorten työpaja-lla on yksi vakanssi ja sitä johtaa liikunta- ja nuorisopäällikkö, muu ohjaava henkilöstö on määräaikaista.

Nettobudjetoidun (ks. taulukko 3) yksikön toiminta jakautuu tällä hetkellä kädentaitopajaan, puutyöpajaan, logistiikkapajaan, torikahvioon, pajamyymälään, Quo Vadis Iuvenis – Minne menet nuori? 2 -hankkeeseen sekä juuri alkaneisiin tai alkamassa oleviin Takuupaja- ja Työtä kohti -hankkeisiin, joissa työskentelee kaksi yksilövalmentajaa. Ohjaajia on yhteensä kahdeksan ja työntekijöitä kaksi, joista seitsemän on työllistämistuella töissä.

Taulukko 3. Nuorten työpajan toimintayksiköt ja henkilöstö

YKSIKÖT JA HENKILÖSTÖ

Kädentaitopaja Wahreninkatu 11 - 1 vastaava ohjaaja, työpajaohjaus - 1 ohjaaja, työnohjaus	Pajamyymälä Turuntie 1 - 1 ohjaaja, myymälän hoito - 1 työntekijä, myymälän hoito
Puutyöpaja Särkeläntie 6 - 2 ohjaajaa, työnohjaus ja tuotanto	Elektroniikan purkuhalli Perkiöntie 3 Varastotilana
Logistiikkapaja - 1 ohjaaja, kuljetustyöt	Quo vadis iuvenis 2 -hanke Wahreninkatu 11 - 3 yksilövalmentajaa, valmennus ja ohjaus
Torikahvio - 1 ohjaaja, myynti ja ylläpito - 2 työntekijää, myynti ja ylläpito	Työtä kohti -hanke - 1 yksilövalmentaja
Takuupaja -hanke - 2 ohjaajaa 9/2013 alkaen	Liikunta- ja nuorisopäällikkö

Vuoden 2012 aikana asiakkaita oli nuorten työpajoilla yhteensä 75, joista 35 oli alle 29- vuotiaita. Vain peruskoulun suorittaneita asiakkaita oli palvelujen piirissä 30. Keskimääräi- nen jakso työpajalla kesti työkiertoineen noin kuusi kuukautta. Työharjoittelussa ja työelä- mävalmennuksessa oli 37 asiakasta, työllistämistuella töissä olevia asiakkaita oli 25 sekä kuntouttavassa työtoiminnassa oli 18 henkilöä. Lisäksi oppisopimuksen aloitti kaksi henki- löä.

Nuorten työpajoilla tehdään kysyntäpohjaisesti tuotteita ja tuotetaan palveluja yksityisille henkilöille, yhdistyksille, yrityksille ja kaupungin organisaatiolle. Niitä ovat erilaiset puutuotteet, joita valmistetaan ja kunnostetaan. Palveluina tarjotaan muuttokuljetuspalveluja ja lisäksi hoidetaan kaupungin ruokapalvelukuljetuksia sekä lääkekuljetuksia. Kädentaitopajalla tehdään korjausompelutöitä sekä valmistetaan myyntituotteita pajamyymälään. Kestävän kehityksen mukaisesti kierrätetään myös huonekaluja, joita myydään pajamyymälässä. Suunnitteilla on aloittaa poistotekstiilikierrätystoiminta vuoden 2013 aikana.

Taulukko 4. Nuorten pajojen määrärahat ja tuloslaskelma vuonna 2013

Toimintatuotot	€	%
Myyntituotot	265 300	73,7
Tuet ja avustukset	94 800	26,3
Yhteensä	360 100	100,0
Toimintakulut		
Henkilöstökulut	-416 810	77,2
Palvelujen ostot	-22 420	4,2
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-36 500	6,8
Avustukset	0	0,0
Vuokrakulut	-61 480	11,4
Muut kulut	-3 000	0,6
Yhteensä	-540 210	100,0
Toimintakate	-180 110	100,0

2.4 Työllisyyden hoidon palvelut

Työllisyyden hoidon palveluja ovat sosiaalityö ja sosiaaliohjaus, yksilövalmennus ja työvalmennus, aktivointisuunnitelmat ja asiakassuunnitelmat, kuntouttava työtoiminta, työkokeilu, kesätyöt, nuorten palveluseteli, sosiaalinen työtoiminta, yhdistysten kuntalisä, sosiaalinen kuntoutus, kunnallinen työllistäminen ja velvoitetyöllistäminen, nuorisotakuun kuntoutus ja työpajapalvelut sekä tukityöllistäminen ja myös osaltaan siviilipalvelustöiden järjestelyt (ks. taulukko 5).

Taulukko 5. Asiakasmääriä eri palveluissa vuonna 2012

Palvelu	Asiakasmäärä vuonna 2012
Kesätyöt	163
Kuntouttava työtoiminta	149
Muu työ- ja päivätoiminta	90
Työharjoittelu ja työelämävalmennus	60
Sosiaalinen työtoiminta (+ avotyö)	50+ 10
Kunnallinen ja velvoite työllistäminen	44
Nuorten palveluseteli	26
Yhdistysten kuntalisä	27
Työvalmennus	19

Työllisyyden hoidon asiakkaiden palkkatuetun työn, työkokeilujen, kuntouttavan työtoiminnan ja sekä muiden palvelujen suorituspaikat sijoittuvat työllistämisyksiköihin, kaupunkiorganisaatioon, kuntayhtymään, yhdistykseen sekä yrityksiin. Asiakkaita työllistetään työllistämisyksiköiden tavara- ja palvelutuotantoon, kaupungin toimialojen eri työ- ja avustaviin tehtäviin, kuntayhtymän eri avustaviin tehtäviin sekä yhdistykseen ja yrityksiin. Toimipisteitä on kymmeniä. Joitain palveluostoina toteutettuja jaksoja on myös hankittu koulutuksen järjestäjiltä. Suorituspaikat vaihtelevat asiakkaan tarpeiden mukaisesti.

Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus

Nuorten ja aikuisten psykososiaalisella työllä tuetaan yksilöiden ja perheiden elämänhallintaa, sosiaalista toimintakykyä, itsenäistä selviytymistä, terveyttä ja hyvinvointia sekä toimeentuloa. Tavoitteena on turvata asiakkaille inhimillisen elämän edellytykset sekä edistää heidän kuntoutumistaan. Neuvontaa ja ohjausta tehdään työhön, koulutukseen, talouteen, asumiseen, terveyteen, päihteisiin, perheeseen ja ihmissuhteisiin tai kuntoutukseen liittyen. Sosiaalityö sisältää taloudellisen tuen tarpeen arviointia, aktivoimista kuntoutukseen ja koulutukseen, ohjausta työmarkkinoille siirtäviin palveluihin tai työkyvyn arviointiin sekä päihteiden käytön seuraamista ja hoitoon ohjausta. Ohjausta, neuvontaa, tukea ja kuntoutusta tarjotaan asiakasprosessin eri vaiheissa yksilölliseen tilanteen arviointiin perustuen. Työ sisältää runsaasti yhteydenpitoa sidosryhmien kanssa.

Yksilö- ja työvalmennus

Yksilö- ja työvalmennus ovat asiakkaan henkilökohtaista ohjausta tai työssä suoriutumisen ohjausta. Työvalmennus tarkoittaa päivittäisen tuen antamista töiden ja taitojen opettelussa, yhteistoimintaa muiden valmentautujien kanssa sekä työelämätaitojen opettelua. Asiakas saa tukea ja ohjausta ja häntä motivoidaan käytännön töiden ja taitojen opetteluun. Työvalmennus perustuu tekemällä oppimiseen ja tarjoaa vaihtoehtoisen tavan kehittää myös ammattitaitoa. Työ on käytännössä valmennuksen väline, jolla tuetaan yksilön elämänhallintaa.

Tavoitteena on edistää asiakkaan työkykyä ja taitoja. Valmennuksen sisältö ja tavoitteet suunnitellaan ottaen huomioon asiakkaan kiinnostuksen kohteet ja psykososiaaliset, kognitiiviset ja työssä suoriutumisen kyvyt sekä valmiudet. Työtehtävien tulee olla vaatimustasoltaan mielekkäitä ja asiakasta rohkaistaan ottamaan vastuu omasta kehittämisestään. Asiakkaille tarjottavassa yksilövalmennuksessa keskitytään valmentautujan arjenhallinnan kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Työ- ja yksilövalmennus ovat toisiaan täydentäviä menetelmiä.

Asiakas- ja aktivointisuunnitelmat sekä palvelutarpeiden arviointi

Asiakassuunnitelma on lakisääteinen palvelu (sosiaalihuollon asiakaslaki 7 §) ja mahdollistaa asiakkaan osallistumisen palveluidensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Asiakassuunnitelmaa tehtäessä sosiaalihuollon henkilöstön velvollisuutena on selvittää asiakkaalle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset. Tavoitteena on, että asiakkaalle ja työntekijälle syntyy yhteinen käsitys siitä, mitä ollaan tekemässä ja mitä eri osapuolilta odotetaan.

Aktivointisuunnitelma on työttömälle henkilölle laadittava suunnitelma, jonka tavoitteena on parantaa henkilön työllistymisedellytyksiä ja elämänhallintaa. Se tulee laatia tietyt kriteerit täyttävälle asiakkaalle ja siinä määritellään kuntoutus- ja palvelutarpeita sekä niihin ohjaaminen. Kuntouttavan työtoiminnan lain mukaan aktivointisuunnitelma tehdään työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja asiakkaan välisenä yhteistyönä. Aktivointisuunnitelma on yhteisen suunnittelun tulos ja järjestettävien palvelujen lähtökohta. Laki velvoittaa kuntaa ja Te-toimistoa laatimaan aktivointisuunnitelman työttömälle asiakkaalle, joka saa työmarkkinatukea tai toimeentulotukea. Aktivointisuunnitelma tulee laatia yhteistyössä asiakkaan kanssa. Vastuu aktivointisuunnitelmaprosessin käynnistämisestä on sen viranomaisen, jonka pääasiallinen asiakas on kyseessä. Kun kysymyksessä on työmarkkinatukea saava asiakas, on Te-toimisto velvollinen käynnistämään suunnitelman tekemisen. Kun kysymyksessä on toimeentulotukea saava asiakas, kunta on velvollinen käynnistämään suunnitteluun liittyvät toimenpiteet. Palveluohjaus ja esimerkiksi läheteiden tekeminen muihin palveluihin perustuu tehtyihin asiakas- ja aktivointisuunnitelmiin.

Kesätyöt

Kesätoita järjestetään kaikille 16 vuotta täyttäneille peruskoulun päättävälle nuorille sekä 15–25 -vuotiaille nuorille määrärahasidonnaisesti. Kesätöiden avulla nuoria perehdytetään erilaisiin töihin ja työelämään. Kesätyöpaikat ovat kestoltaan kahdesta viikosta kahteenkin kuukauteen. Palkka on kaikille sama tehtävästä riippumatta.

Työvoimasuunnittelija hoitaa yksiköiden esimiesten kanssa kesätöiden käytännönjärjestelyt. Kaupungin verkkosivuilla julkaistaan kesätyöpaikat viimeistään maaliskuussa ja ensimmäiset työt alkavat pääsääntöisesti kesäkuun alussa. Eri toimipisteiden lähiesimiehet haastattelevat ja valitsevat kesätyöntekijät. Kesätyötä on tarjolla kaupungin eri sektoreilla mm. päiväkodeissa, vanhuspalveluissa, kehitysvammahuollossa, liikunta- ja nuorisopalveluissa sekä katu- ja viherlaitoksella.

Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain 17§:n mukainen sosiaalipalvelu. Kunta voi järjestää kuntouttavaa työtoimintaa itse tai tekemällä kirjallisen sopimuksen sen järjestämisestä toisen kunnan, kuntayhtymän, rekisteröidyn yhdistyksen tai säätiön kanssa. Kuntout-

tava työtoiminnan järjestäminen ei ole mahdollista yrityksiin. Kuntouttavan työtoiminnan ajalta asiakas saa normaalin työttömyysetuuden sekä yhdeksän euroa ylläpitokorvausta jokaiselta osallistumispäivältä.

Kuntouttavan työtoiminnan paikkoja on työllisyyden hoidon yksiköissä, kaupunkiorganisaatioissa, yhdistyksissä, seurakunnalla ja esimerkiksi FSTKY:ssä. Jokaiselle asiakkaalle pyritään löytämään yksilöllisiä tarpeita vastaava suorittamispaikka. Työaika on vähintään neljä tuntia päivässä ja 1–5 päivää viikossa vähintään kolmen kuukauden ajan. Uusia kuntouttavan työtoiminnan paikkoja hankitaan asiakaslähtöisesti ja työllistyminen avoimille työmarkkinoille on kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena. Kuntouttavan työtoiminnan jaksojen aikana asiakkaalle tarjotaan yksilövalmennusta, seurataan kuntoutumista ja suunnitellaan tulevaa. Asiakkaan kuntoutumisen ja jakson tulosten perusteella arvioidaan aina seuraavaa vaihetta.

Sosiaalinen työtoiminta

Vammaisten henkilöiden sosiaalisella työtoiminnalla tarkoitetaan toimintakyvyn ylläpitämistä ja sitä edistävää toimintaa. Työtoimintaa järjestetään työkyvyttömille henkilöille, joilla vammaisuudesta johtuen ei ole edellytyksiä osallistua sosiaalihuoltolain 27 d §:ssä tarkoitettuun työhön ja joiden toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin.

Työtoiminta on työ- ja toimintakykyä ylläpitävää ja kuntouttavaa toimintaa. Tavoitteena on tarjota toimintaan osallistuvalla henkilöllä mielekäästä sisältöä päiviin ja mahdollisuus päästä turvallisen sekä kannustavan työyhteisön jäseneksi. Työtoimintapäivien määrä voidaan sopia yksilöllisesti. Päivän pituus on enimmillään kuusi tuntia. Asiakkaan toimeentulo perustuu työkyvyttömyyseläkkeeseen ja/tai muihin tukimuotoihin. Lisäksi jokaiselta työtoimintapäivältä maksetaan pientä työosuusrahaa. Työosuusraha määritellään yksilöllisesti kirjallisen toimintamallin mukaisesti kaikille työtoimintaan osallistuville.

Toiminta voidaan pyrkiä järjestämään myös avotyönä, jolloin valmennettava työskentelee jossain yrityksessä tai kaupungin muussa työyksikössä. Työtoimintaa voidaan järjestää työvalmennuskeskuksen lisäksi myös muilla työpaikoilla avotyönä. Se sijoittuu työvalmennuskeskuksessa tehtävän työn ja avoimilla työmarkkinoilla tehtävän työn välimaastoon. Työssäkäyntiin liittyvät asiat sovitaan yhteistyössä työnantajan, avotyönohjaajan ja avotyöntekijän kesken. Ohjaaja opastaa ja perehdyttää työpaikalla sekä avotyöntekijää että työpaikan henkilöstöä. Avotyöntekijän toimeentulo perustuu työkyvyttömyyseläkkeeseen tai muihin sosiaalietuuksiin ja tukiin. Työstä maksetaan työntekijälle työosuusrahaa. Avotyöntekijä voi myös olla osan viikosta avotoissa ja osan viikosta työvalmennuskeskuksessa.

Työkokeilu

Työkokeilua koskevat säännökset ovat laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, valtioneuvoston asetuksessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta ja työttömyysturvallaissa. Vuoden 2012 alussa työharjoittelu ja työelämävalmennus muutettiin työkokeiluksi. Työnhakija voi osallistua työkokeiluun, jonka tarkoituksena on selvittää ammatinvalinta- ja uravaihtoehtoja tai tukea paluuta työmarkkinoille. Työkokeilun ajalta maksetaan taloudellista tukea. Työkokeilusta tehdään sopimus ja sen allekirjoittavat työkokeiluun osallistuva, työ-

ja elinkeinotoimiston edustaja ja työkokeilun järjestäjä. Työkokeilu voidaan järjestää myös kunnassa ja kyseessä ei ole työsuhde.

Työ- ja elinkeinotoimisto hankkii työkokeilupaikan, mutta sen voi hankkia myös itse. Lain mukaan työnantajan on selvitettävä lasten kanssa työskentelevien henkilöiden rikostausta. Työkokeiluun osallistuvalla työttömällä työnhakijalle maksetaan työkokeilun ajalta työttömyysetuutta sekä tietyin edellytyksin kulukorvausta osallistumispäiviltä. Kela maksaa työmarkkinatuen tai peruspäivärahan ja kulukorvauksen työkokeilun ajalta.

Kunnallinen työllistäminen ja työllistämisvelvoite

Forssan kaupunki työllistää vuosittain kymmeniä forssalaisia työllistämistoiminnan määrärahoilla. Etusijalla ovat pitkäaikaistyöttömät ja alle 25 -vuotiaat nuoret sekä velvoitetyöllistettävät. Työllistämisen ehtona on työvoimatoimiston myöntämä palkkatuki. Työpaikkoja on työllistämisyksiköissä ja kaupungin eri toimipisteissä. Työsuhteissa noudatetaan KVTES:n mukaisia ehtoja.

Työllisyyden hoidon vastuualue ja nuorten työpaja työllistävät yhteensä noin 40 henkilöä vuosittain erilaisiin alihankinta- ja kokoonpano- sekä muihin töihin. Työaika voidaan sopia yksilöllisesti. Palkkauksessa noudatetaan kunnallista tuntipalkkaisen henkilöstön työehtosopimusta.

Laissa julkisista työvoimapalveluista on asetettu, että työttömänä olleelle vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneelle työttömälle työnhakijalle turvataan mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen, koulutukseen tai työhön, jos hänen oikeutensa työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta. Jos työtöntä työnhakijaa ei voida työllistää avoimille työmarkkinoille eikä hänelle voida järjestää soveltuvaa työvoimakoulutusta tai kuntoutusta, hänen kotikuntansa on työ- ja elinkeinotoimiston osoituksesta järjestettävä hänelle työntekomahdollisuus kahdeksan kuukauden ajaksi (työllistämisvelvoite). Kunnalle myönnetään työllistämisvelvoitteen perusteella palkkatuki. Työllistämisvelvoitteen perusteella järjestettävän työn tulee olla alan säännöllisen työajan mukaista kokoaikatyötä.

Nuorten palveluseteli

Forssan kaupunki on ottanut käyttöön nuorten työllistämisen edistämiseksi vuonna 2012 keväällä. Sillä tarjotaan nuorelle mahdollisuus osallistua työelämään, perehtyä työtehtäviin työssä oppimalla, työllistyä jakson jälkeen ja aloittaa itsenäinen elämä. Palveluseteliin on oikeutettu alle 30-vuotias työtön pitkäaikainen toimeentulon asiakas. Nuoren palkkaava yrittäjä saa noin 1 000 € tuen työllistäessään tämän enintään kuuden kuukauden ajaksi. Työaika on 20 tuntia viikossa. Tuen avulla työllistettiin 28 nuorta vuonna 2012 ja 7 nuorta 31.5.2013 mennessä. QVI2-hanke (Liite 3) on työllistänyt nuoria avoimille markkinoille myös palvelusetelin turvin. Tukea ei myönnetä, jos tukea hakevalla yrityksellä on hake-
musta edeltäneiden 12 kuukauden aikana tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisano-
nut tai lomauttanut työntekijöitä samoista tai samanlaisista työtehtävistä tai lyhentänyt hei-
dän työaikaansa.

Yhdistysten kuntalisä

Yhdistyksille myönnettävän kuntalisän avulla tuetaan työttömien työnhakijoiden työllistymistä yhdistyksiin ja 3. sektorin toimintakykyä ja asemaa palveluverkostossa. Kuntalisä on tarkoitettu Forssan seudun rekisteröidyille yhdistyksille, jotka työllistävät forssalaisen työttömän työnhakijan. Työnhakijalla on oltava oikeus palkkatukeen. Yhden asiakkaan työllistämiseen on mahdollista saada kuntalisää yhteensä enintään 16 kuukauden ajaksi. Kuntalisä on harkinnanvarainen ja määrärahasidonnainen etuus, jonka myöntää työllisyyden hoidon palvelut. LounaPlussa Ry:n LYHTY-hanke on etsinyt kymmeniä työpaikkoja Forssan seudulta ja avustanut vaadittavien järjestelyjen tekemisessä.

Siviilipalvelus

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomen kansalaisella on oikeus saada vapautus sotilaallisesta asepalvelusta ja osallistua sen sijaan siviilipalvelukseen, jos hän ei uskonnollisen tai eettisen vakaumuksen vuoksi pysty suorittamaan asevelvollisuuslain mukaista varusmiespalvelusta. Siviilipalvelukseen voi hakea kutsunnoissa, niiden jälkeen tai varusmiespalveluaikana. Palvelusajan pituus on 395 päivää ja se koostuu koulutusjaksosta ja työpalvelusta.

Suurin osa palveluspaikoista on valtion hallinnossa, kunnissa tai kuntayhtymissä. Siviilipalveluksen voi suorittaa myös seurakunnissa sekä yleishyödyllisissä yhteisöissä ja säätiöissä. Siviilipalveluksen valinneita koulutetaan Lapinjärven koulutuskeskuksessa Itä-Uudellamaalla. Siviilipalvelus alkaa aina Lapinjärven koulutuskeskuksessa järjestettävällä koulutusjaksolla. Forssan kaupungin siviilipalveluspaikat ilmoitetaan Lapinjärven siviilipalveluskeskuksen sivuilla. Työvoimasuunnittelija hoitaa käytännön järjestelyt lähiesimiesten kanssa.

Sosiaalinen kuntoutus ja matalan kynnyksen palvelu

Sosiaalista kuntoutusta järjestetään pitkään työttömänä olleille asiakkaille matalan kynnyksen palveluna Toimintatuvalla yhden ohjaajan vetämässä ryhmässä. Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan henkilön sosiaalisen toimintakyvyn tukemista, syrjäytymisen ehkäisemistä ja aktiivisempaa osallistumista yhteiskuntaan. Sillä tuetaan vaikeasti syrjäytyneiden henkilöiden paluuta yhteiskunnalliseen osallisuuteen vahvistamalla kuntoutettavan sosiaalista toimintakykyä ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edellytyksiä. Sosiaalisen kuntoutuksen suunnittelu ja toteutus on kunnan sosiaalihuollon vastuulla. Sitä toteutettaessa toimitaan yhteistyössä terveydenhuollon, työ- ja elinkeinotoimen, opetustoimen ja muiden tahojen kanssa. Sosiaalinen kuntoutus ei ole lakisääteistä ja monet välityömarkkinatoimijat katsovat kuntouttavansa asiakkaitaan tai työntekijöitään sosiaalisesti.

Työttömien toiminta- ja työkyvyn arviointi

Asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn tarkempaa selvittämistä varten tarvitaan arviointimenetelmä. Arviointikäytännöstä on esimerkiksi terveydenhuollossa annettu suositus, joka on tarkoitettu avuksi terveydenhuollon ammattilaisille suunniteltaessa etenemistapaa ja valittaessa yksittäisiä toimintakyvyn arviointimenetelmiä.

Sen mukaan työttömien toiminta- ja työkyvyn arviointia tulee tehdä kaikissa työttömyyden vaiheissa ja terveydenhuollon eri toiminnoissa. Erityisesti syrjäytymisriskissä olevat työttömät tulee tunnistaa ja ohjata tarvitsemiinsa terveysterveystiloihin. Pitkittyvässä työttömyy-

dessä monet terveydelliset riskit lisääntyvät ja sairauksien hoidon ja kuntoutuksen tarve voi jäädä tunnistamatta. Lisäksi hoidon ja kuntoutuksen toteutus voi olla haasteellista. Toiminta- ja työkyvyn arvioimisen tavoitteena on hoidon ja kuntoutuksen tarpeen ja työllistymismahdollisuuksien arviointi. Terveystarkastukset myös nuorille ja työikäisille työttömille. Työttömyyden alkuvaiheen toimet ovat erittäin tärkeitä.

Työllisyyden hoidon palvelut on selvittänyt erilaisia arviointimenetelmiä ja palvelu on tarkoitus ottaa käyttöön. Arvioituja menetelmiä ovat Kelan käyttämä GAS, IMBA / Melba ja V.A.T. Ne ovat arviointivälineitä työn erilaisten vaativuustekijöiden sekä monimuotoisen osaamisen tarkasteluun. GAS-menetelmä on asiakkaan hoidon tai kuntoutuksen tavoitteiden laatimisen ja arvioinnin apuväline. Kela ottaa menetelmän asteittain käyttöön. Se on kehitetty kuntoutuksen tavoitteiden laatimisen ja arvioinnin apuvälineeksi. Myöhemmin menetelmää on käytetty erilaisten interventoiden ja ohjelmien vaikuttavuuden arvioinnissa. GAS on väline, jonka avulla määritetään kuntoutujan tavoitteet ja tavoitteiden toteutumista voidaan tarkastella yksilö- tai ryhmätasolla tilastollisia menetelmiä hyväksi käyttäen. Tavoitteen tunnistaminen perustuu haastatteluun ja kuntoutujan tilanteen kokonaisvaltaiseen selvittämiseen. Tavoitteille asetetaan realistinen aikataulu ja määritellään selkeä muutoksen indikaattori viisiportaisella asteikolla.

IMBA keskittyy tietyn tavoitteena olevan työn ja työympäristön fyysisten vaativuustekijöiden arviointiin sekä henkilön toimintavalmiuksien tarkasteluun. Melba taas työn erilaisten psyko-sosiaalisten vaativuustekijöiden arviointiin sekä henkilön toimintavalmiuksien tarkasteluun moniammatillisesti ja ratkaisukeskeisesti.

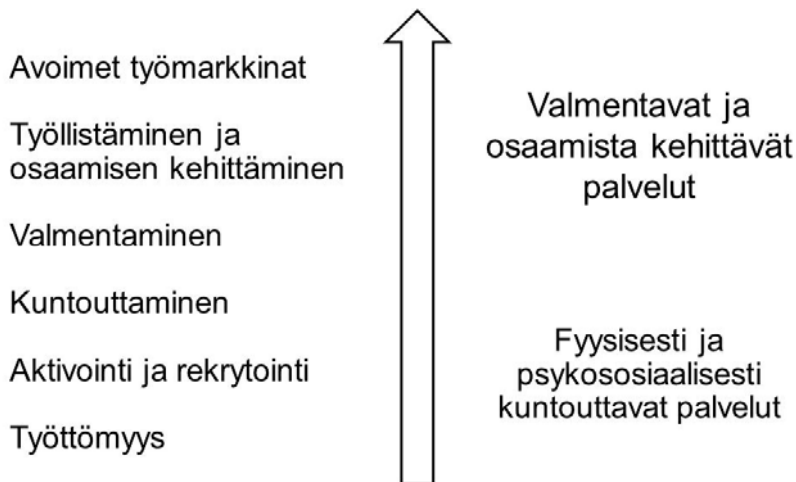
Valmennuksen arvioinnin tukijärjestelmä V.A.T. mahdollistaa sen, että arvioitavia tekijöitä muutetaan kuntoutumisprosessin aikana vastaamaan kullakin hetkellä tarvittavaa ja kuntoutuksen kannalta merkityksellistä tietoa. Arvioinnista on tarkoitus saada kuva asiakkaan subjektiivisesta käsityksestä omasta suoriutumistasostaan siinä toimintaympäristössä missä toimintakykyä halutaan kuvata. Menetelmällä saadaan tietoa siitä tai niistä tekijöistä jotka estävät tai rajoittavat asiakkaan etenemistä omalla henkilökohtaisella kuntoutumispolullaan. Menetelmän tuottama fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia toimintaedellytyksiä koskeva tieto on havainnollista, jotta sitä voidaan käyttää sekä asiakkaan että moniammatillisen työryhmän kanssa. Saatava tieto on myös ICF:n rakenteen mukaista.

2.5 Työllistämisen ideaalimalli

Työllisyyden hoidon perustehtävä voidaan jakaa työllistämisen ideaalimallissa neljään vaiheeseen, jotka perustuvat asiakkaan työ- ja toimintakyvyn kehittymisen edellytyksiin. Vaiheet ovat rekrytointi ja aktivointi, kuntouttaminen, valmentaminen sekä työllistäminen (Kuvio 2). Ideaalimallin asiakaslähtöinen toteuttaminen ja suunnittelu on huomioitu toimintaohjelman kehittämisen painopisteissä. Mallin muodostamalle rungolle voidaan rakentaa erilaisia asiakkaita eteenpäin vieviä polkuja tukipalveluineen.

Asiakkaita palvelujen piiriin rekrytoivat ja aktivoivat palvelut ovat asiakastapaamisia, aktivointisuunnitelman ja asiakassuunnitelman laatimista, palvelutarpeiden kartoittamista sekä tutustumiskäyntien ja palveluohjauksen eri tehtäviä, joissa usein on jokin toinen yhteistyötaho mukana.

Kuvio 2. Työllistämisen ideaalimalli.

Fyysisesti ja psykososiaalisesti kuntouttavia palveluja ovat esimerkiksi sosiaalinen kuntoutus, päihdehuollon päivätoiminta, kuntouttava työtoiminta ja ajoittain myös esimerkiksi työkokeilut, joiden aikana asiakkailla voi olla esimerkiksi perusterveydenhuollon ja päihdehuollon palveluja käytössä. Kuntouttavan vaiheen alkaessa on tärkeää selvittää riittävän tarkasti asiakkaan vahvuudet ja palvelutarve. Kuntoutumisen vaiheen jälkeen voidaan edetä valmentavaan vaiheeseen ja palveluihin.

Valmentamisen vaihe edellyttää riittävää kuntoutumista ja elämänhallintaa sekä toimintakykyä, jotta asiakas voi hyötyä yksilö- ja työvalmennuksesta, jotka pääsääntöisesti koskevat tiettyjä työtehtäviä ja niistä suoriutumista. Yksilövalmentaminen on asiakaskohtaista ohjausta ja tukemista. Työvalmentaminen koskee esimerkiksi työkokeilua ja pääsääntöisesti edeltää palkkatuettua työllistymistä, jossa asiakkaan työllistyminen on pääprosessina ja tämä perehtyy tiettyssä työssä suoriutumiseen.

Siirryttäessä edelleen kohti avoimia työmarkkinoita ovat työllistäminen ja osaamisen kehittäminen ideaalimallin viimeinen vaihe. Se voi työn lisäksi sisältää mm. oppisopimuskoulutusta tai muuta osaamista syventävää kouluttautumista. Ajantasainen koulutus tai valmius työssä oppimiseen on keskeinen edellytys avoimilla työmarkkinoilla toimimiseen. Työllistäminen tapahtuu aluksi usein palkkatuella tai esimerkiksi palvelusetelillä ja tavoitteena ovat työt yrityksissä ja toimialoilla, joissa on työpaikkatarjontaa.

2.6 Hankkeet

Hankkeet ovat olleet yksi toiminnan ja kehittämisen tavoista työllisyyden hoidon palveluissa. Vuonna 2013 on käynnissä tai alkamassa useita hankkeita. Alla (ks. taulukko 6) on lyhyesti kuvattu työllisyyden hoidon hankkeet. Hankkeiden avulla voidaan etsiä uusia innovaatioita ja tuoda organisaatioon uutta osaamista. Lisäksi hankkeilla voidaan niiden keston ajan resursoida myös perustoimintaa. Hankkeiden valmisteluun ja koordinointiin on tarve kiinnittää jatkossa huomiota. Rahoituksen saaminen jatkossa voi olla todennäköisempää seudullisiin uusiin toimintatapoja etsiviin hankkeisiin kuin tällä hetkellä.

Taulukko 6. Työllisyyden hoidon hankkeet.

Hankkeen nimi	Hallinnoija	Kesto	Kohderyhmä	Tavoitteet	Tulokset	Yhteyshenkilöt
QVI 2 (ESR-hanke)	Forssan kaupunki, nuorten työpaja, ESR-rahoitus 217 610 €, omarahoitus-osuus 56 028 €	1.9.2012 – 30.6.2014 (QVI1 15.9.2009 - 31.8.2012)	Forssan ja Tammelan alle 25-vuotiaita ja alle 30-vuotiaita vasta-valmistuneita työttömiä nuoria	QVI2-projektin tärkeimpänä tehtävänä on auttaa Forssan ja Tammelan kunnan alle 25-vuotiaita ja alle 30 v. vastavalmistuneita työttömiä nuoria työllistymisessä ja koulutuksen löytämisessä tai koulutuksen loppuun saattamisessa. Määrälliset tavoitteet; 25 työpaikkaa 25 opiskelupaikkaa	31.5.2013 mennessä: 24 työpaikkaa, 22 opiskelupaikkaa	Projektipäällikkö Tuula Palomäki Projektityöntekijä Marja Liski Projektityöntekijä Sari Mäntyvaara
KOPPI –Kohti kuntouttavampia työelämä-palveluita Forssan seudun osahanke (ESR-hanke)	THL / FSTKY, ESR-rahoitus 510 000 €, 17 904 €	29.11.12 – 30.3.2014	Kuntouttavassa työtoiminnassa olevat tai sinne siirtyvät asiakkaat	Kehitetään kuntouttavan työtoiminnan sisältöä ja mallinnetaan siihen kuuluvia elementtejä. Selkeytetään moniongelmaisten asiakkaiden hoidon ja kuntoutuksen ohjausprosesseja. Tavoitteena kehittää myös syrjäytymisvaarassa olevien nuorten työllisyyspolkuja ja niihin liittyviä palveluita.	Uusia toimintamalleja ja palveluja on aloitettu eri kunnissa. Toimijoiden yhteistyö on tiivistynyt, seutukunnalle syntynyt uusia kuntouttavan työtoiminnan paikkoja, verkostotyö on parantunut.	Projektipäällikkö Jarno Karjalainen Projektityöntekijä Ewa Kirjavainen
Työhön kuntouuttava Green Care Etelä-Suomessa - hanke, Forssan osahanke (ESR-hanke)	THL / Forssan kaupunki, perusturva, omarahoitusosuus 5 825 €, ESR-rahoitus 275 705 €	1.1.2013 - 31.12.2014	Erityisesti heikoimmassa työmarkkina- asemassa olevat henkilöt ja vajaakuntoiset, joilla on fyysisiä ja psyykkisiä rajoitteita työllistyä.	Hankkeen tavoitteena on kehittää työkykyä parantavia toimintamalleja Green Care - menetelmää hyödyntämällä. Hankkeessa toteutetaan kolme alueellista pilottia, joissa selvitetään luonto-avusteisten menetelmien hyödyntämistä vaikeasti työllistettävien kuntoutuksessa. Muita tavoitteita: maaseutu- ja GC-yrittäjien ja toimijoiden kartointi, koulutuksen järjestäminen, osaamiskeskusten selvittäminen.	Toimintamallia on pilotoitu, uusi palvelu on aloitettu, asiakaspaikkoja on lisätty, verkostoituminen ja palveluntuottajien etsintä aloitettu	Projektipäällikkö Leini Sinervo (THL) Projektityöntekijä Sui Aaltonen
Jokainen on työn arvoinen, osuuskuntatoiminnan kehittäminen työllistämiseksi (ESR-hanke)	Kiipulasäätiö / perusturva, omarahoitus-osuus 4 279 €, ESR-rahoitus 103 126 €	1.8.2013 - 31.12.2014	Vaikeasti työllistyvät	Lisätä työkokeilu-, työssäoppimis- ja työllistymispaikkoja osuuskunnissa. Asiakkaiden elämänlaadun paraneminen. Osuuskuntamallin tunnetuksi tekeminen. Ohjausosaamisen lisääminen	-	Projektipäällikkö Mikko Metsänen (Kiipula)
LYHTY-hanke (Leader)	Louna-Plussa Ry, ELY-rahoitus 130 965 €, omarahoitus-osuus 5 655 €	1.2.2011 - 31.12.2013	Lyhty-hankkeessa pääkohderyhmänä ovat LounaPlussa ry:n toiminta-alueen vaikeasti työllistyvät ja alueella toimivat rekisteröidyt yhdistykset.	Vaikeasti työllistyvien asiakkaiden työllistäminen ja ohjaaminen Välityömarkkinoiden kehittäminen ja yhdistysten valmentaminen työllistämiseen Lyhty-hanke on Forssan, Humppilan, Jokioisten, Tammelan ja Ypäjän alueella toimiva välityömarkkinoiden kehittämishanke. Hanke toimii yhteistyössä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa ja tarjoaa Te-toimiston palveluja täydentäviä yksilöllisiä ratkaisuja työnantajille ja työnhakijoille.	Useita Forssalaisia pitkäaikaistyöttömiä on työllistynyt yhdistyksiin. Vuonna 2012: 21 henkilöä. Palveluntarjonta on lisääntynyt ja monipuolistunut.	Projektiohjaaja Tarja Salko-Simola
Takuupaja - hanke (ELY/OPM)	Forssan kaupunki, nuorten työpaja, 54 000 €	1.9.2013 - 31.8.2014	Alle 30-vuotiaat nuoret	Tarjota nuorille mahdollisuus osallistua Nuorten työpajan toimintaan työkokeiluna	-	Ohjaaja
"Työtä kohti" - hanke (ELY/OPM)	Forssan kaupunki, nuorten työpaja, 30 000 €	1.1.2013 - 31.12.2013	Alle 30-vuotiaat nuoret	Tuen ja ohjauksen (yksilövalmennus) antaminen Nuorten työpajan asiakkaille	-	Yksilövalmentaja Tiina Ryhtä

3. NYKYTILANTEEN KARTOITUS JA TULEVAISUUDEN HAASTEET

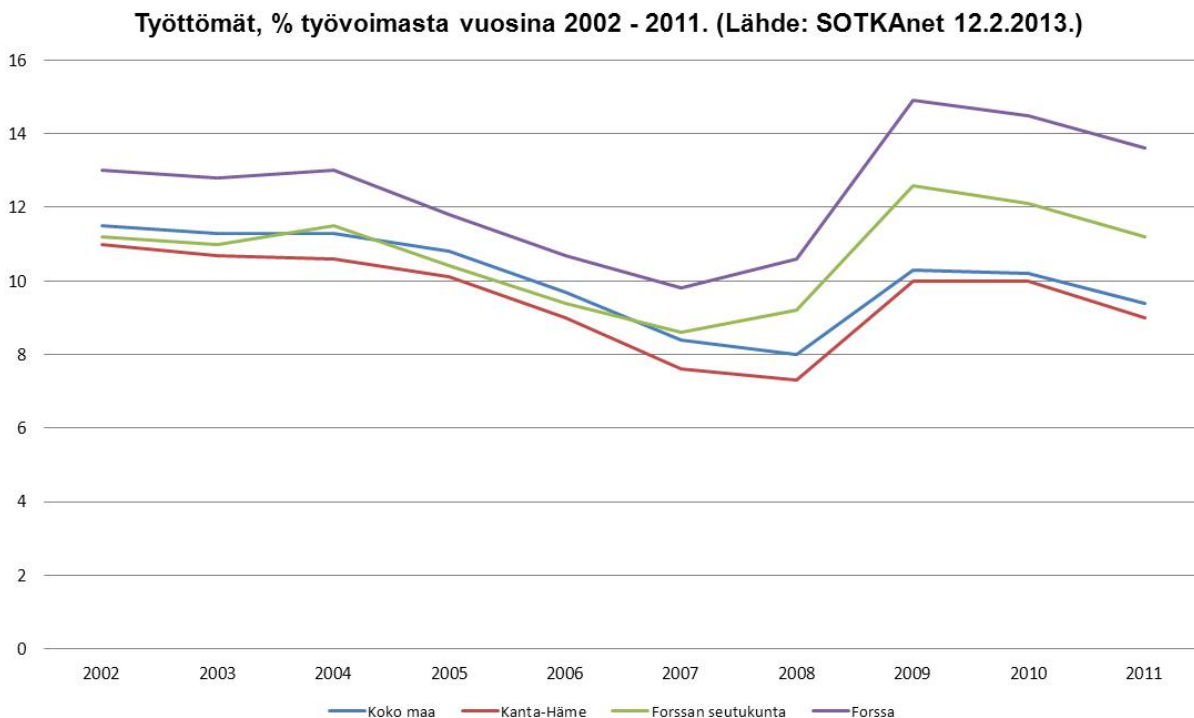
Nykytilanteen kartoituksessa ja tulevaisuuden haasteiden arvioinnissa on käytetty lähtökohtana edellä läpi käytyjä palvelutuotannon tietoja ja seuraavaksi tarkasteltavia työllisyys-tilastoja, koulutustilastoja, tilastoja työmarkkinatuen kuntaosuudesta, tilastoja kuntoutus-tarve- ja työkyvyttömyyseläke-indikaattoreista, väestötilastoja sekä tilastoja sosiaali- ja terveysindikaattoreista. Tämän lisäksi on tehty laadullinen nykytila- ja tulevaisuusanalyysi työryhmän, virkamiesten, asiantuntijoiden sekä sidosryhmien SWOT-analyysien koosteenä. Lisäksi arvioidaan talouden reunaehdot toimintaohjelman toteuttamisen näkökulmasta. Kaikista tilastoista ei ole ollut saatavilla vuosien 2012 tai 2011 tietoja. Toimintaohjelman tilastoliitteessä ovat muut kuin tekstiosassa esitetyt taulukot ja kuviot.

3.1. Tilastokartoitus

Työllisyysindikaattorit

Vuodesta 2002 alkaen on työttömien osuus työvoimasta ollut Forssassa alimmillaan 9,9 % vuonna 2007 ja korkeimmillaan 15 % vuonna 2009 (Kuvio 3). Tammikuussa 2013 työttömyysaste oli jopa 15,9 %. Forssassa työttömyys kasvoi koko maahan nähden suhteellisesti nopeammin vuosina 2008 - 2009. Tasoero koko maahan nähden on pitkään pysynyt selkeänä ja kasvanut n. 5 %:iin vuoden 2002 n. 2 %:sta. Lomautettujen määrä työnhakijoista on ollut pieni Forssassa vuotta 2009 lukuun ottamatta, jolloin n. viidennes työnhakijoista oli lomautettuna (ks. liite 1, liitekuvio 1).

Kuvio 3. Työttömien osuus (%) työvoimasta vuosina 2002 – 2011.

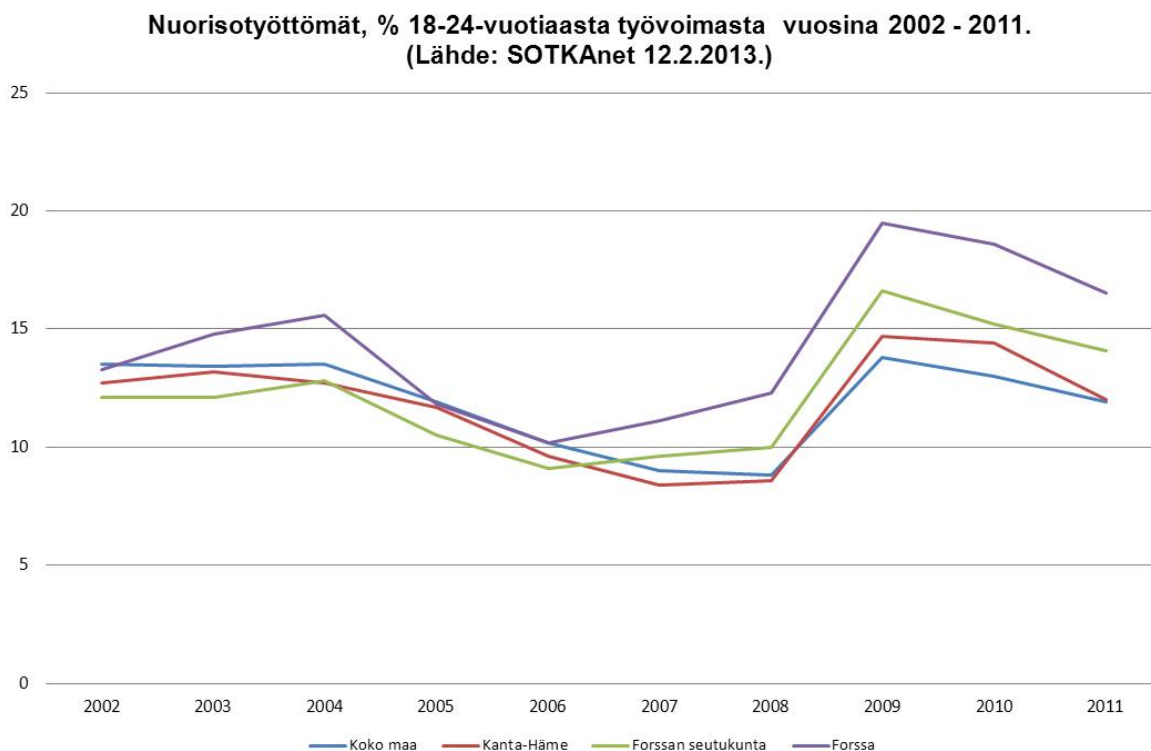
Kaikista työnhakijoista on tammikuussa 2013 alle 25-vuotiaiden osuus ollut 200 henkilöä, 25–49 -vuotiaiden osuus 562 henkilöä, yli 50-vuotiaiden osuus 456 henkilöä ja yli 55-

vuotiaiden osuus 334 henkilöä. Alle 50-vuotiaiden työttömyys on kasvanut hieman nopeammin kuin yli 50-vuotiaiden. (ks. liite 1, liitekuvio 2). Rakennetyöttömyydeksi arvioidun työttömyyden määrä on ollut viimeiset kolme vuotta jopa n. 700 henkilöä, josta miehiä on yli puolet (ks. liite 1, liitekuvio 3).

Pitkään, yli vuoden työttömänä olleiden osuus työttömistä on Forssassa ollut alimmillaan vuonna 2009 n. 16 % ja korkeimmillaan vuonna 2002 n. 30 % (ks. liite 1, liitekuvio 5). Työttömien määrä ja pitkäaikaistyöttömyyden osuus työttömyydestä on kasvanut selvästi viimeisten kolmen vuoden aikana. Vaikeasti työllistyvien työttömien, jotka ovat saaneet työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä tai joiden oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt, määrä nousi jyrkästi Forssan seudulla 2009 – 2010. Vaikeasti työllistyvien osuus Forssassa on n. 6,7 % ja selvästi korkeampi kuin koko esimerkiksi maassa n. 4 % tai Kanta-Hämeessä n. 4,1 % (ks. liite 1, liitekuvio 6). Yli vuoden työttömänä olleiden määrä kasvoi edellisestä vuodesta (3/2012 – 3/2013) niin Kanta-Hämeen (7 %) kuin Päijät-Hämeen (12 %) maakunnissa sekä koko maassa (16,2 %). Forssassa kasvua oli 298 henkilöä (4 %) (Hämeen ELY-keskus).

Nuorten 18–24 -vuotiaiden työttömien osuus vastaavan ikäisestä työvoimasta on seurannut Forssassa koko maan työllisyyden kehitystä. Nuorisotyöttömyys on viime vuosina ollut korkeimmillaan vuonna 2009 n. 19 % ja alimmillaan vuonna 2006 n. 10 %. Nuorisotyöttömyys on laskenut koko maassa ja Forssan seudulla hieman vuodesta 2010 lähtien (ks. kuvio 4), mutta kääntynyt nousuun viime vuoden loppupuolella.

Kuvio 4. Nuorisotyöttömät (%) 18–24 -vuotiaasta työvoimasta Forssassa vuosina 2002 – 2011.

Kanta-Hämeen maakunnassa oli maaliskuun lopussa työttömänä 1 146 alle 25-vuotiaasta nuorta, mikä on 218 enemmän (23 %) kuin vuosi sitten ja 45 henkilöä vähemmän kuin edeltävänä kuukautena. Esimerkiksi Päijät-Hämeen maakunnassa nuoria alle 25-vuotiaita oli maaliskuun lopussa työttömänä 1 648, mikä on 265 enemmän (19 %) kuin vuotta aiemmin. Forssassa tilanne oli 188 nuorta eli kasvua oli yhteensä 12 %. Lisäksi Kanta-Hämeessä oli maaliskuun lopussa työttömänä yhteensä 268 alle 30-vuotiaasta vastavalmistunutta nuorta. Viime vuodesta alle 30-vuotiaiden vastavalmistuneiden työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi niin Kanta-Hämeessä (35 %), Päijät-Hämeessä (20 %) kuin koko maassa (34 %) (Hämeen ELY-keskus, työllisyysraportti).

Koko maassa kuluvana vuonna työttömiksi jääneistä nuorista n. 30 prosenttia ei ole saanut nuorisotakuun mukaista työ- tai koulutuspaikkaa kolmen kuukauden määräajassa. Lähes kaikille on kuitenkin tehty työllistymissuunnitelma. Nuorisotyöttömyyden kesto on kasvanut viime vuodesta. Nuorisotakuun määritelmät täyttäviä nuoria on ollut alkuvuonna työttömänä n. 25 prosenttia enemmän kuin vuosi sitten. Vuoden alusta alkaen nuorisotyöttömyys on kuitenkin lähtenyt lievään laskuun. Nuorten alle 25-vuotiaiden työttömien virta yli kolmen kuukauden määräajan on ollut huhtikuussa 2013: Kanta-Häme 196 nuorta (25,7 %), Forssan seutukunta 51 nuorta (31,5 %), Forssan kaupunki 34 nuorta (30,1 %), Tammelan kunta 7 nuorta (36,8 %). Alkuvuonna tilanne on ollut kaikkialla parempi (Hämeen ELY-keskus, Nuorisotakuu).

Maaliskuun lopussa avoimena olleiden työpaikkojen määrä laski Kanta-Hämeessä 230 työpaikalla (-16 %), ja Päijät-Hämeessä 459 työpaikalla (-26 %) vuodentakaiseen verrattuna. Tarkasteltaessa maaliskuun lopun tilannetta vuodesta 2008 alkaen, on avoinna olevien työpaikkojen määrä ollut pienempi vuoden 2013 maaliskuun lopussa kuin viitenä aikaisempana vuonna vastaavana ajankohtana nähden. Helmikuusta työpaikkojen määrä puolittui Kanta-Hämeessä (-53 %) ja laski selvästi myös Päijät-Hämeessä (-31 %) (Hämeen ELY-keskus, työllisyysraportti). Vuoden 2012 lopussa oli vähiten työpaikkoja auki vuodesta 2006 lähtien tarkasteltuna. Uusia avoimia työpaikkoja oli auki vain 87, kun niitä on ollut esimerkiksi vuoden 2008 alussa 371 kpl (ks. liite 1, liitekuvio 4).

Yhteenvetona voidaan arvioida, että vaikka vuoden 2012 huonosta työttömyyssuhdanteesta on palattu hieman parempaan suuntaan alkuvuonna, on toipuminen ollut nousua selvästi hitaampaa sekä vaikeasti työllistyvien että nuorten työttömien osalta. Työpaikkoja on ollut edellisiä vuosia vähemmän avoimena ja työttömien mutta ammattikoulutettujen alle 30-vuotiaiden määrä on noussut. Vuoden 2007 – 2008 tasolle on vielä selvästi matkaa mutta merkittäviä työllisyyden parantumista ei ole tapahtunut Forssassa tai seutukunnalla.

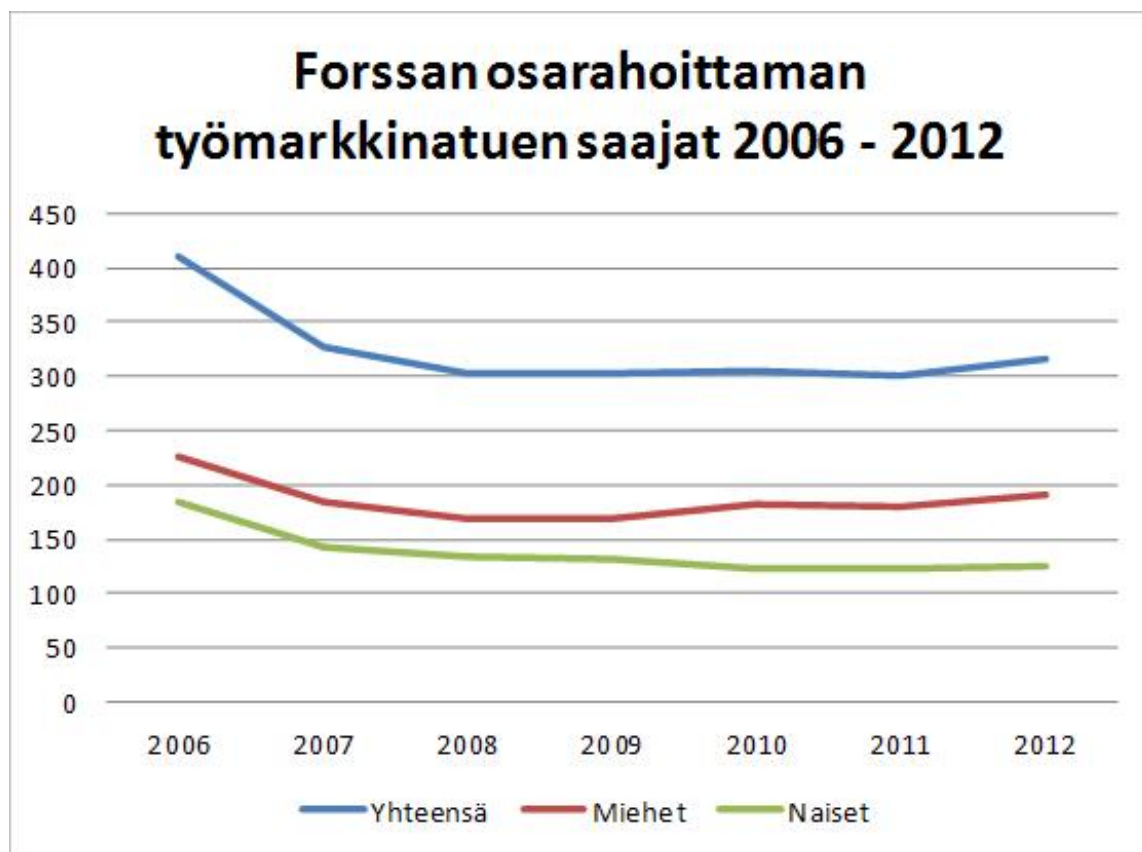
Kuntarahoitteinen työmarkkinatuki

Forssan kaupungin osarahoittaman työmarkkinatuen kuntaosuuden saajien määrä on vuonna 2006 ollut yhteensä n. 410 henkilöä ja kääntynyt sitten laskuun ollen vuosina 2007–2011 samalla tasolla n. 300 henkilöä (ks. kuvio 5). Kuntaosuus maksetaan, mikäli työmarkkinatukea on maksettu henkilölle yli 500 päivää. Vuonna 2012 henkilömäärä kääntyi nousuun, n. 320:een, aiheutuen lähinnä miesten osuuden kasvusta. Miesten osuus on noussut vuodesta 2006 lähtien n. 55 %:sta 60,5 %:iin.

Vuoden 2012 alusta työmarkkinatukea nostettiin n. 20 %, mikä siirtyi käytännössä suoraan kuntaosuuksiin. Vuodesta 2011 työmarkkinatuen kuntaosuus nousi Forssassa lähes 200 000 eurolla yli 800 000 euroon (ks. liite 1, liitekuvio 7, 8). Huhtikuussa vuonna 2011

työmarkkinatuen kuntaosuutta maksettiin 182 henkilön osalta ja helmikuussa 2013 222 henkilön osalta, joista alle 30-vuotiaita oli 25. Nousua selittää suurimmalta osin alle 40-vuotiaiden sekä 50–59 -vuotiaiden määrän kasvu. Kaikissa ikäryhmissä oli kasvua (ks. liite 1, liitetaulukot 6 ja 7). Suhteutettaessa työmarkkinatuen kuntaosuudet asukasta kohden vuonna 2012 oli Forssan sijoitus 314 kunnan joukossa 281 (ks. liite 4). Kaupunki rahoitti työmarkkinatukea 43,96 eurolla asukasta kohden. Kasvua edellisvuoteen oli 31,7 % asukasta kohden laskettuna, josta n. 20 % selittyy työmarkkinatuen 1.1.2012 voimaan tulleella tasonostolla. Forssan kaupungin osarahoittama työmarkkinatuki alle 30-vuotiaiden osalta oli vuonna 2012 yhteensä n. 70 000 euroa.

Kuvio 5. Forssan osarahoittaman työmarkkinatuen saajien määrä vuosina 2006 – 2012.

Vuonna 2012 117 henkilöä siirtyi päivärahalta edelleen työmarkkinatuella työttömyyden pitkittyessä, 90 uutta henkilöä oli saanut työmarkkinatukea yli 180 päivää ja 57 uutta henkilöä oli saanut työmarkkinatukea yli 500 päivää. Edelliseen vuoteen verrattuna huomattavaa oli työmarkkinatukea 180 päivää saaneiden määrän kasvu 67:stä 90:een (ks. liite 1, liitetaulukko 4). Vuonna 2012 Kelan työttömyysturvaetuuksien saajista oli 203 henkilöä peruspäivärahalla, 981 henkilöä sai työmarkkinatukea sekä 34 henkilöä kotoutumistukea. (ks. liite 1, liitetaulukko 5).

Toisaalta aktivointiaste, eli kuinka suuri osa työttömistä henkilöistä on vuoden aikana ollut työllistämistoimenpiteessä, on noussut Forssassa vuodesta 2010 vuoteen 2012 yhteensä n. 4 %, 36,6 %:iin. Yhteensä lähes 700 työnhakijalle on järjestetty aktivoivaa palvelua.

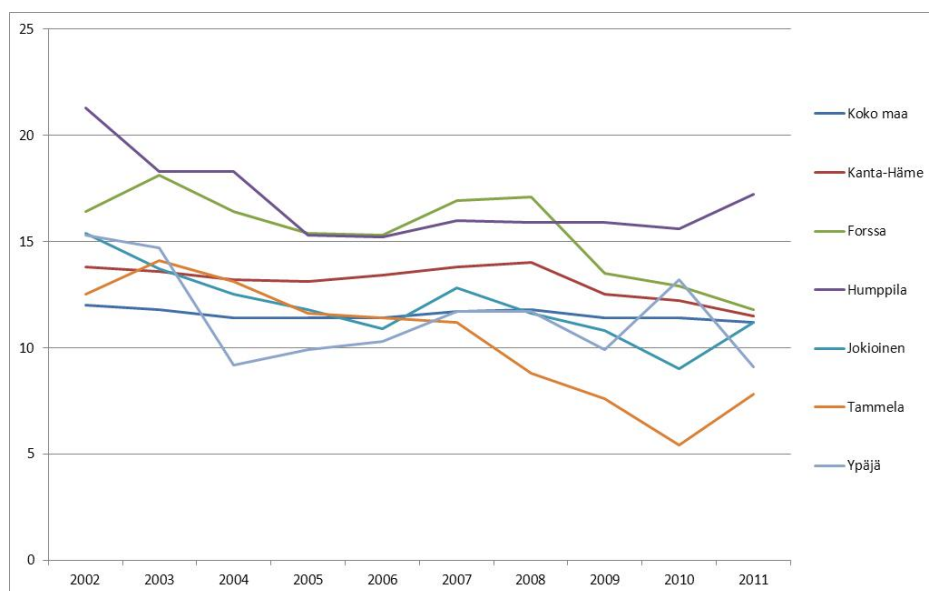
Seudun kunnissa aktivointiaste on vuonna 2012 ollut kaikissa yli 30 % Humppilaa (29,9 %) lukuun ottamatta. Suurin osa toimenpiteistä on kuntouttavaa työtoimintaa, palkkatuettua työtä ja työvoimakoulutusta. (ks. liite 1, liitetaulukko 1).

Kuntarahoitteinen työmarkkinatuki on kasvanut Forssassa sekä henkilömäärän että työmarkkinatuen tasonoston seurauksena. Toisaalta aktivointiastetta on nostettu ja esimerkiksi kuntouttavassa työtoiminnassa olevien asiakkaiden määrää on saatu nostettua merkittävästi. Edeltävinä vuosina on yli kaksi ja kolme vuotta työttömänä olleiden forssalaisten henkilöiden määrä kuitenkin edelleen kasvanut ja 180 – 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden määrä on melko suuri. Tämä vaikeuttaa aktivointityötä, koska asiakkaita on samanaikaisesti eri vaiheissa suhteellisen paljon. Selvitettävää asiakkaiden kanssa on paljon eivätkä avoimet työmarkkinat ole elpyneet. Te-hallinnossa toteutettu suuri organisaatiomuutos mahdollistaa syvemmän yhteistyön käytännössä vasta loppuvuodesta alkaen.

Koulutusindikaattorit

17–24 -vuotiaiden koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus vastaavasta väestöstä on vuonna 2008 ollut Forssassa 17,1 % ja selvästi koko maan tasoa n. 11,8 % korkeampi (Kuvio 6). Ero on kaventunut ja tilanne parantunut merkittävästi vuoteen 2011 mennessä, kun koko maan taso on laskenut 11,2 %:iin ja Forssan 11,8 %:iin. Samaan aikaan Forssan seudun tilanne on ollut jopa hieman parempi kuin koko maan taso. Tammelassa vastaava luku on 7,8 %. Muutosta Forssassa selittänevät sekä QVI-hankkeen että etsivän nuorisotyön ja nuorisoneuvonnan panos, jolla on sekä ohjattu että tuettu nuoria aloittamaan tai suorittamaan ammatillinen koulutus loppuun asti.

Kuvio 6. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet (%) 17–24 -vuotiaat vuosina 2002–2011.

Koulutustasomittarilla tarkasteltuna koko maassa koulutustaso on hieman Forssaa korkeampi. Vuonna 2010 koko maan indeksiluku oli n. 335, ja koulussa ollaan keskimäärin n. vuoden pidempään perusasteen jälkeen kuin Forssassa, jossa indeksiluku oli 265, tai seudun muissa kunnissa, kuten Jokioisilla ja Tammelassa (295). Kanta-Hämeen keskiarvo on

n. 311. Indeksiksi lasketaan mittaamalla perusasteen jälkeen suoritettun korkeimman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti (ks. liite 1, liitekuvio 9).

Tarkasteltaessa 16–28 -vuotiaiden työnhakijoiden määrää ja koulutustasoa joulukuun 2010 ja tammikuun 2013 tilanteen välillä, voidaan huomata, että työnhakijoiden määrä on ollut molempina ajankohtina lähes sama, 486 nuorta, joista työttömiä työnhakijoita on aiemmin ollut 239 nuorta ja ilman ammatillista koulutusta 217 nuorta. Vuoden 2013 tammikuussa on vastaavasti ollut työttömiä työnhakijoita selvästi enemmän eli 312 mutta ilman ammatillista koulutusta 169 nuorta. Työttömien työnhakijoiden määrä, joilla ei ole ammatillista koulutusta on lähes sama, n. 120. Koko ikäryhmässä niiden työttömien nuorten osuus vastaavan ikäisistä työnhakijoista, joilla ei ole ammatillista koulutusta, on ollut aiemmin 48 % ja vuoden 2013 tammikuussa 38 %. Ikäryhmässä työttömien työnhakijoiden määrä on kasvanut ja työttömyyttä ilmenee suhteellisesti enemmän, vaikka ammatillinen koulutus olisi suoritettu. (Ks. liite 1, liitetaulukot 2 ja 3.)

Forssassa koulutustaso on suhteellisesti matalampi kuin maakunnassa koko maassa keskimäärin ja myös koulutetut nuoret ovat joutuneet työttömiksi aiempaa useammin. Työttömyyden kestot ovat keski-ikäisiin työttömiin verrattuna lyhyempiä. Koulupudokkuutta on onnistuttu vähentämään mutta avoimet työmarkkinat eivät ole pystyneet tarjoamaan töitä riittävästi. Työmarkkinoiden osalta on selvää, että ilman ammatillista koulutusta on vaikea saada työtä.

Kuntoutustarve- ja työkyvyttömyyseläkeindikaattorit

Työkyvyttömyyseläkettä saavien henkilöiden määrä Forssassa on ollut vuoden 2011 lopussa 16–64 -vuotiaasta väestöstä n. 9,2 %, mikä on maan keskiarvoa korkeampi ja myös seutukuntaa ja Kanta-Hämeen n. 7,2 % tasoa korkeampi (ks. liite 1, liitekuvio 10). Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalvelujen saajia on ollut vuonna 2012 yhteensä 277, joista 16–64 -vuotiaita oli 236. Vajaakuntoisten ammatillisessa kuntoutuksessa oli 33, vaikeavammaisten lääkinnällisessä kuntoutuksessa 70, kuntoutuspsykoterapiassa 16 ja harkinnanvaraisessa kuntoutuksessa 163 (ks. liite 1, liitetaulukko 8). Kuntoutusrahan saajia oli tuolloin yhteensä 195 vastaavasta ikäryhmästä, joista mm. 12 sai nuorten kuntoutusrahaa. Alla olevassa taulukossa seitsemän on esitetty 12/2011 työkyvyttömyyseläkkeen saajat ikäryhmittäin. Alle 35-vuotiaita työkyvyttömyyseläkkeen saajia on ollut 96 henkilöä.

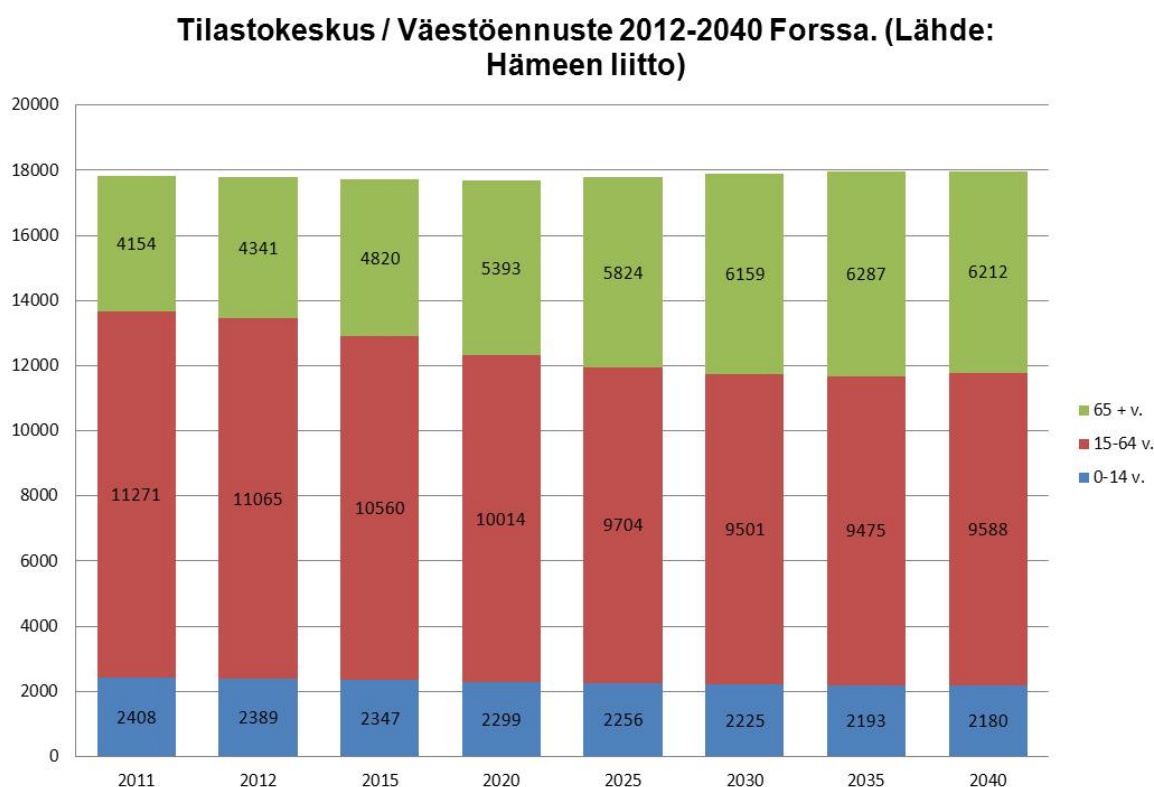
Taulukko 7. Työkyvyttömyyseläkkeen saajat ikäryhmittäin Forssassa (12/2011)

Ikäryhmä	Saajat	%
Yhteensä	1 019	100
15-19 v	3	0,3
20-24 v	23	2,3
25-29 v	38	3,7
30-34 v	32	3,1
35-39 v	33	3,2
40-44 v	60	5,9
45-49 v	83	8,1
50-54 v	132	13,0
55-59 v	232	22,8
60-64 v	378	37,1
65-69 v	5	0,5

Väestöindikaattorit

Väestöennuste osoittaa mihin kehityskulku johtaa, jos nykyinen syntyvyyden, kuolleisuuden ja muuttoliikkeen mukainen kehitys jatkuu (ks. kuvio 8). Ikäluokkien osuudet muuttuvat merkittävästi Forssassa. Kaupungin väestöennusteessa ennakoidaan merkittävää yli 65-vuotiaiden määrän suhteellista kasvua vuoteen 2040 mennessä (ks. kuvio 7). Samalla 0–14 -vuotiaiden osuus laskee sekä absoluuttisesti että suhteellisesti. Työväestön 15–64 -vuotiaiden osuus ja absoluuttinen määrä näin ollen pienenee myös. Vuodesta 2012 vuoteen 2040 ennakoidaan alle 15-vuotiaiden määrän laskevan n. 200 henkilöä eli 9 %, 15–64 -vuotiaiden määrä laskisi n. 1500 henkilöä eli yhteensä 14 % ja yli 65-vuotiaiden määrä kasvaisi yli 1900 henkilöllä n. 20 %. Väestöluku pysyisi alle 18 000 asukkaassa koko tarkastelujaksona (ks. liite 1, liitetaulukko 9).

Kuvio 7. Väestöennuste Forssassa vuosina 2011–2040.

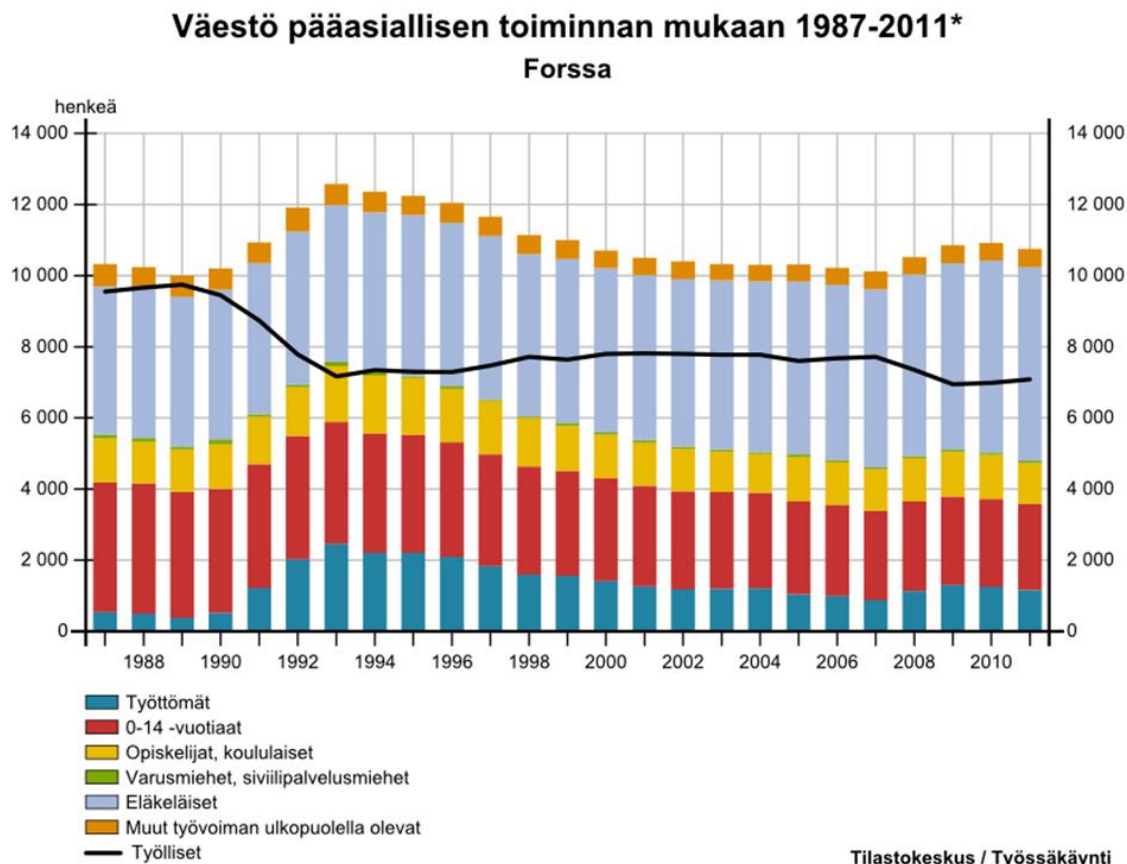

Työikäisten määrä laskee väestöennusteessa ja huoltosuhde heikkenee. Indeksoituna vuoden 2011 (=100) tasoon nähden työikäisten määrä laskee 16 % tasoon 84 vuoteen 2030 mennessä. Samanaikaisesti 65–74 -vuotiaiden osuus kasvaa 17 % ja yli 74-vuotiaiden määrä kasvaa jopa 82 % indeksilukuun 182. Väestöllisen huoltosuhteen osalta tämä tarkoittaa suurta siirtymää n. 0,65:stä yli 0,9 vuoteen 2030 mennessä.

Ennakoidun väestökehityksen vuoksi on keskeistä kouluttaa nuoria, estää koulupudokkuutta, torjua syrjäytymistä ja tukea työikäistä väestöä toimimaan työurallaan ja työllistyneenä toimintakykyisenä mahdollisimman pitkään. Heikentyvä huoltosuhde tarkoittaa

myös todennäköisesti pienenevää veropohjaa ja kasvavia palvelukustannuksia väestön ikääntyessä. Ennakoituun muutokseen voidaan valmistautua kuntouttamalla, ylläpitämällä toimintakykyä, lisäämällä osaamista sekä työllistämällä työikäisiä kuntalaisia, jotta seuraukset ovat mahdollisimman hallittavat. Näin voidaan myös luoda kestävämpi perusta ikääntyvän väestön toimintakyvylle ja palvelutarvetasolle.

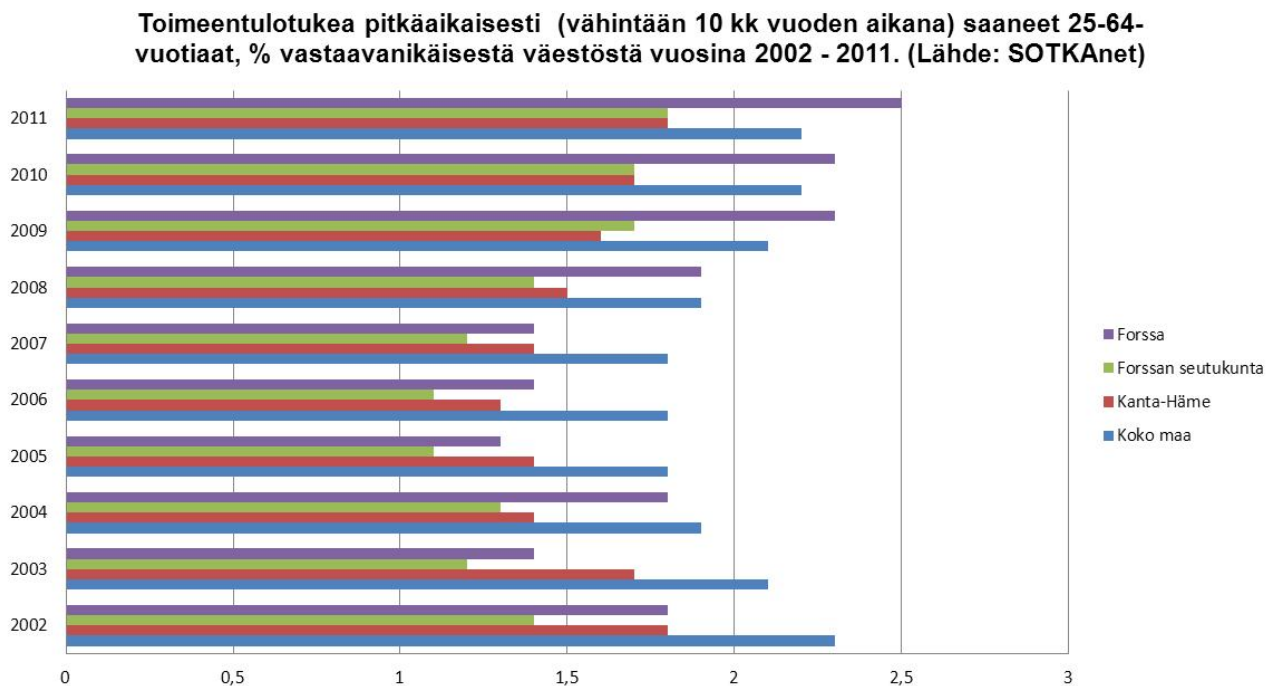
Kuvio 8. Väestö pääasiallisen toiminnan mukaan vuosina 1987–2011 Forssassa.

Sosiaalisen tilanteen indikaattorit

25–64 -vuotiaiden väestössä toimeentulotukea saavien kotitalouksien osuus Forssassa on noussut vuosina 2002–2011 1,7 %:sta 2,5 %:iin (ks. kuvio 9). Seutukunnalla taso on ollut jopa Kanta-Hämeen tasoa hieman matalampi viime vuosia lukuun ottamatta. Koko maassa osuus oli n. 2,2 % vuonna 2011. Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä on pysynyt melko tasaisena vuosina 2002–2007, kunnes määrä on kasvanut vuosina 2008–2012 n. 1100:aan. (ks. liite 1, liitekuvio 11). Toimeentulotukea pitkäaikaisesti (ks. liite 1, liitekuvio 12) eli vähintään 10 kk vuodessa saaneiden henkilöiden määrä 18–24 -vuotiaasta väestöstä on Forssassa vuosina 2002–2011 kasvanut 2,5 %:sta 5,1 %:iin, kun koko maan keskimääräinen taso on pysynyt n. 2,9–3,3 %:ssa. Suunta näkyy myös koko Forssan seutukunnalla. Vuonna 2009 vastaava luku oli jopa 6,6 %.

Kuvio 9. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet (%) 25–64 -vuotiaat

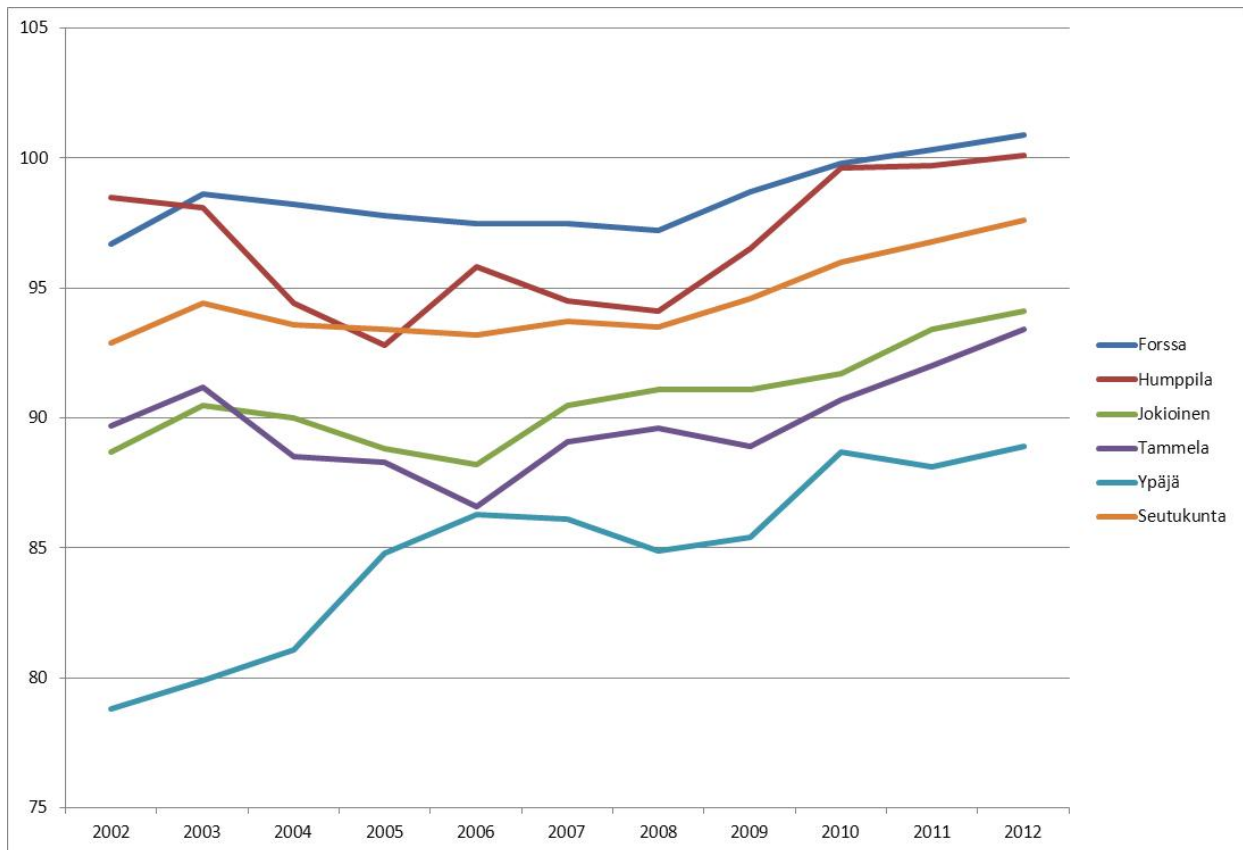

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0–17 -vuotiaiden lasten osuus vastaavanikäisestä väestöstä on ollut Forssassa 2,1 % vuonna 2002, 2,5 % vuonna 2010 ja vuonna 2011 2,2 % (ks. liite 1, liitekuvio 13). Koko maassa vastaavana ajanjaksona muutos on ollut myös kasvusuuntainen, kasvaen 1,1 %:sta 1,4 %:iin. Myös maakunnassa vuonna 2011 osuus on ollut 1,4 %. Lastensuojelun avohuollollisten tukitoimien piirissä 0–17 -vuotiaita lapsia on ollut Forssassa vuonna 2004 n. 5,5 % ja vuonna 2010 8,9 % ja vuonna 2011 6,2 % (ks. liite 1, liitekuvio 14). Koko maassa on ollut vuonna 2011 vastaavan ikäisestä väestöstä 6,7 % ja seutukunnalla keskimäärin 4,7 % lapsista tukitoimien piirissä. Lasten sekä aikuisten psykososiaalisten palvelujen tarve on kasvanut sekä määrällisesti että laadullisesti.

Terveysindikaattorit

Kansantauti-indeksi (ks. kuvio 10) on ollut vuonna 2012 Forssassa 100,9 ja seudun korkein, kun esimerkiksi Ypäjällä indeksi oli 88,9. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuus 16–64 -vuotiaiden väestöstä on Forssassa noussut vuosina 2005–2010 4,1 %:sta 4,6 %:iin ollen selvästi korkeampaa tasoa kuin Kanta-Hämeessä (n. 3,4 %) tai seudulla (n. 3,2 %) (ks. liite 1, liitekuvio 15). Toisaalta psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 1000 asukasta kohden vuodessa ovat Forssassa laskeneet vuosina 2005–2010 n. 750:stä n. 520:een. Koko maan ja Kanta-Hämeen vastaava tilanne vuonna 2010 on ollut n. 280. (ks. liite 1, liitekuvio 16). Sairastavuusindeksi on pysynyt seudulla Humppilaa lukuun ottamatta melko tasaisena ollen Forssassa suurin (106) vuonna 2010 (ks. liite 1, liitekuvio 19).

Kuvio 10. Kansantauti-indeksi 2002–2012 (Kelasto)

Päihdehuollon nettokustannukset asukasta kohden ovat Forssassa ylittäneet koko maan tason vuonna 2010, kun ne ovat olleet vuonna 2002 11 euroa ja vuonna 2011 33 euroa. (ks. liite 1, liitekuvio 17). Kasvusuunta on toteutunut keskimäärin koko maassa, seutukunnalla ja Kanta-Hämeessä. Alkoholijuomien myynti asukasta kohden 100 % alkoholina vuodessa on ollut Forssassa n. 12,5 litraa vuonna 2010 ja selvästi suurempi kuin seudun muissa kunnissa, kun koko maan ja Kanta-Hämeen taso on ollut hieman yli 8 litraa. (ks. liite 1, liitekuvio 18).

3.2. SWOT-analyysi

SWOT-analyysin osa-alueet on koosteessa jaettu käsittelyn helpottamiseksi vielä neljään näkökulmaan BSC-mittariston mukaisesti; asiakas ja vaikuttavuus, prosessit ja rakenteet, uudistumien ja työkyky sekä resurssit. Koosteeseen on tiivistetty kaikki eri tahojen tekemien SWOT-analyysien sisältö. Analyysissä arvioidaan nykyisen tilanteen vahvuuksia ja heikkouksia sekä tulevaisuuskuvan mahdollisuuksia ja uhkia. Analyysissä on mukana sekä sisäisiä että ulkoisia tekijöitä.

Vahvuudet

Asiakasnäkökulmasta vahvuudeksi koettiin olemassa oleva viranomaisyhteistyö ja moniammatillinen osaaminen, asiakkaiden tilanteista välittäminen ja niihin ratkaisujen etsiminen. QVI2-hanke on nuorten kohderyhmän osalta vahvuus.

Prosessien ja rakenteiden osalta vahvuuksia arvioitiin olevan moniammatillinen osaaminen, monipuolinen palveluverkosto, josta löytyvät kaikki peruspalvelut, työllisyyden hoidon merkityksen tiedostaminen eri päätöksenteon tasoilla ja sidosryhmissä, palvelukokeilut sekä kehitysmuotoisuus. Lisäksi yhteistyöpotentiaali sopivan kokoisessa kaupungissa ja viranomaisyhteisössä nousi esille. Prosesseja pidetään lähtökohtaisesti hallittavina ja Nuorten pajan kevyt organisaatio koetaan hyväksi.

Uudistumisen ja työkyvyn osalta esille nousivat henkilöstön osaaminen ja kehittämismotivaatio ja QVI2-hankkeen osaaminen. Nuorisotyön ja terveydenhuollon yhteistyössä on toisaalta vahvuuksia ja heikkouksia. Muutoksien tekemisen helppous sekä hankkeet koettiin vahvuuksiksi.

Resurssien näkökulmasta myös hankkeet, olemassa oleva ydintoiminta, yksiköt ja palvelut, ympäristö- ja hoivaelinkeinon vahvuudet, sekä olemassa oleva kalusto ja välineistö koettiin vahvuuksiksi.

Heikkoudet

Asiakasnäkökulmasta heikkouksiksi koetaan toistuva toimenpiteeltä toimenpiteelle ja ajoittain työntekijältä työntekijälle siirtyminen, siirtyvä syrjäytymisriski sukupolvien välillä, nuorten somaattisen ja psykososiaalisen tason heikko alkukartoitus ja ammatillisen, lääkinnällisen ja sosiaalisen kuntoutuksen suhteellisen vähäinen käyttö. Lisäksi huolta aiheuttivat psykiatristen palvelujen saatavuus, koko maan ja seudun työmarkkinatilanne, koulupudokkaiden ja keskeyttäjien määrä sekä tukipalvelujen riittävyys asiakaskunnalle. Keski-ikäisille työttömille ei vielä koeta olevan tarpeeksi palveluja. Palvelukartasta puuttuu lisäksi palvelu erittäin heikossa asemassa oleville nuorille.

Prosessien osalta heikkouksina nousivat esille palvelujärjestelmän monikanavaisuus ja pirstaleisuus, kuten myös työttömien terveystarkastuksien määrä ja toimivuus. Eläkeselvittelyjen tarve ja työ- ja toimintakyvyn arvioinnin (psykososiaalinen, kognitiivinen, somaattinen) puutteet, nuorisotyön ja terveydenhuollon sekä ammattiopetuksen yhteistyön haasteet, työvoimanpalvelukeskuksen hyödyntäminen ja työterveyshuollon resursointi vaatisivat myös kehittämistä. Myös Te-toimiston organisaatiouudistus, tuotteistamisen puutteet, sekä matalan kynnyksen palvelujen saatavuus koettiin heikkouksiksi. Lisäksi projektien juurruttaminen on epävarmaa.

Uudistumisen osalta heikkoudeksi nähtiin Te-hallinnon mahdollisuudet jatkossa, vaihtuva henkilökunta ja määräaikaisten työsuhteiden sekä kelpoisten sosiaalityöntekijöiden saatavuus.

Resursseissa heikkouksiksi nähtiin yleinen ja kaupungin taloustilanne, työllisyystilanne, verkostotyön johtamisen kehittymättömyys, kehittämisresurssien vähäisyys, työkyvynarviointiresurssi ja kuntarahoitteen työmarkkinatuen purkumallin puute. Palvelutuottajaksi soveltuvan säätiön, sosiaalisen yrityksen ja aktiivisen työttömien yhdistyksen puuttuminen ja paikkatarpeeseen vastaamisen haasteet nuorten työpajalla koettiin heikkouksiksi. Tarpeeseen nähden liian pieniksi koettiin yksilö- ja työvalmennusresurssit ja psykiatriset palvelut.

Mahdollisuudet

Asiakasnäkökulmasta katsoen mahdollisuudet kokeilla ja kehittää uusia palveluja asiakkaille nähtiin hyväksi mahdollisuudeksi. Nuorisotakuun paikallisessa toteuttamisessa ja varhaisessa puuttumisessa on myös mahdollisuuksia ongelmien ennaltaehkäisyyn. Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmän toiminnan uusiutuminen, kohderyhmittäminen (segmentointi), liikuntapalvelujen tarjoaminen, asiakkaita eri työkohteisiin vievät liikkuvat palvelut sekä asiakaslähtöinen palvelumalli ja osuuskuntakokeilu on nähty mahdollisuuksina. Lisäksi erilaisiin koulutuksiin tähtäävät pilotit, valmentamisen opinnollistaminen sekä vaihtoehtoiset koulutukset ovat mahdollisuuksia tulevaisuudessa. Myös kuntoutumisen vaikutavuuteen tulee kiinnittää huomiota.

Prosessien ja rakenteiden osalta palveluverkoston koordinoitulle johtamiselle nähdään hyvät mahdollisuudet. Hämeen Te-toimiston organisaatiomuutos mahdollistaa toisaalta uudenlaisen yhteistyön ja seudullisuus ja kokonaisoptimointi luovat mahdollisuuksia. Lisäksi huomion kiinnittäminen asiakaslähtöisyyteen ja järjestelmällisempi työ- ja toimintakykyarviointi sekä tuotteistaminen koettiin mahdollisuuksiksi. Työvoiman-palvelukeskuksen roolia tulee selkeyttää. Suunnittele – arvioi – työllistä -ryhmä (SAT) ja Forssan nuorten ohjaus ja palveluverkosto (FNOP) ovat jo hyviä yhteistyöfoorumeja, joita voidaan edelleen kehittää. Kaupungin verkostot koettiin olevan hallittavissa. Varhaiseen puuttumiseen ja koulupudokkaiden vähentämiseen nähdään olevan mahdollisuuksia vielä lisää.

Uudistumisen osalta henkilöstön osaamiseen tulee panostaa, hankkeet ovat aina mahdollisuus, työpankin perustaminen on selvitettävä ja perustettava asiakaspaikkojen lisäämiseksi. Lisäksi konsernitasolla on kiinnitettävä huomiota työllistävien vaikutusten arviointiin kaikissa hankinnoissa. Hankkeiden tehokkaalla hyödyntämisellä myös seudullisesti ja nuorisotakuun haltuunotolla voidaan saada vaikuttavuutta palveluihin.

Resurssien näkökulmasta katsoen kolmannen sektorin palvelujen ja mahdollisuuksien hyödyntäminen on tärkeää ja seutukunnalliset mahdollisuudet yhteistyössä ja palvelujen monipuolisuudessa ovat olemassa. Uusia työtehtäviä tavaravalmistuksessa ja palvelujen tuottamisessa tulee etsiä ja olemassa olevan ydinliiketoiminnan varaan voidaan rakentaa paljonkin. Lisäksi työllisyyden hoidon rooli kaupunkistrategiassa on hyvä, vaihtoehtoisia koulutusmalleja voidaan kehittää, eläkeselvityksien tekeminen voidaan resursoida ja myymälätoimintaa kehittää. Hankeresursseilla voidaan saada lisää työntekijöitä ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen on tarpeen esittää järjestämisvelvollisuutta eri toimialoilla.

Uhat

Edelleen pahentuva rakenteellinen työttömyys koetaan uhkana kuten myös jatkuva sukupolvien välinen syrjäytymisen siirtyminen. Lisäksi taloustilanteen kehityssuunta ja työmarkkinoiden tilanne arveluttavat. Mikäli asiakkaiden kuntoutustarpeet ja moniongelmaisuus kasvavat, tulee palveluprosesseista yhä pidempiä suuremmalla osalla asiakkaita. Fyysisesti huonokuntoisten asiakkaiden määrä ja ikääntyvän väestön huonokuntoisuuden kasvu koetaan osaltaan uhiksi työllistymistavoitteiden toteuttamisessa. Suhteellisen alhainen koulutustaso ja syrjäytyvät nuoret koetaan osaksi uhkakuvaa.

Prosessien ja rakenteen näkökulmasta katsoen sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatio-uudistuksen vaikutuksia on vaikea arvioida työllisyyden hoidon palvelujen osalta. Työvalmennuksen vähäisyys tai siinä epäonnistuminen koetaan uhkana. Tuottavuuden osalta

osaoptimointia on uhka. Yhteistyön vähäisyys yritysten ja 3. sektorin kanssa sekä joustavuuden puute päätöksenteossa koetaan mahdollisiksi uhiksi.

Uudistumisen osalta hankkeiden tulosten ja hyvien käytäntöjen vakiinnuttamisen toimimattomuus on uhka. Tämä ei myöskään edistäisi oppimisprosessia palveluorganisaatiossa.

Resurssien näkökulmasta kunnan vastuun kasvu työllisyyden hoidossa ei käytännössä toteudu, jos resursointi esimerkiksi nuorten työpajalla ei seuraa muutosta. Lisäksi ammatillisen koulutuksen vähentyminen seudulla HAMK:n, Faktian ja FAI:n osalta on uhakuva. Valtion ratkaisut tulevat vaikuttamaan resursointimahdollisuuksiin ja korkealla pysyvä työmarkkinatuen kuntaisuus vähentää liikkumavaraa. Hankerahoituksen saatavuuden tiukkeneminen koettiin myös uhkana.

3.3. Talouden reunaehdot

Kaupungin talous on kääntynyt laskuun verotulojen pudotessa ja menojen kasvaessa. Verotulot putosivat vuonna 2012 ennustettua enemmän, yhteensä 1,2 miljoonaa euroa, eli 2,2 % edellisvuodesta. Verotulojen väheneminen näyttää jatkuvan. Toimintamenot kasvoivat noin 6 % vuodesta 2011. Eryityisesti sosiaali- ja terveystoimen kustannuksien kasvu on jatkunut. Toisaalta koko kunnan ja sosiaali- sekä terveystoimen nettokustannukset ovat olleet maan keskitasoa matalampia (Taulukko 8). Aktivointivastuun siirto kunnille ja työmarkkinatuen osarahoittaminen jo yli 300 työmarkkinatukipäivän jälkeen kasvattaisi menorakennetta huomattavasti. Myös palvelutarpeiden kasvua voidaan ennakoita ikääntymisen ja työttömyyden kestojen kasvun seurauksena. Vuonna 2012 valtionosuudet kasvoivat vielä noin 2,5 miljoonaa euroa. Valtio leikkaa kuntien valtionosuuksia asteittain siten, että valtionosuuden ennakoitu taso vuonna 2017 on Forssassa 4,6 miljoonaa euroa pienempi.

Nuorten ja työväestön palvelujen ylläpito ja kehittäminen voivat tukea tulevaisuudessa sosiaali- ja terveystoimen palvelujen kustannusten hallintaa. Osana ikääntyvän väestön toiminta- ja työkyvyn arviota tulee arvioida myös työllisyyden hoidon palvelujen vaikuttavuutta. Palvelun tuottopotentiaali on elinkaarimallissa sitä suurempi, mitä nuorempaan henkilöön se kohdistuu. Tämä tarkoittaa myös sitä, että ikääntyvän väestön palveluhaasteiden ennaltaehkäisyssä ovat nuoriin ja työikäiseen väestöön kohdistetut palvelut lähtökohdiltaan kustannustehokkaita.

Taulukko 8. Kunnan nettokustannukset, sosiaali- terveystoimen kustannukset ja verotulot asukasta kohden sekä kunnan yleinen pienituloisuusaste vuosina 2002 – 2011.

Indikaattori	Alue	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Kunnan nettokustannukset yhteensä, euroa / asukas	Koko maa	3415	3549	3707	3880	4027	4218	4544	4724	4833	5056
	Forssa	3237	3335	3565	3737	3963	4171	4421	4616	4683	4990
	Forssan sk.	3080	3211	3419	3575	3782	3950	4248	4390	4488	4799
Sosiaali- ja terveystoimen nettokustannukset, euroa / asukas	Koko maa	2087	2193	2305	2441	2567	2707	2929	3061	3103	3272
	Forssa	1927	2048	2211	2354	2509	2629	2856	3056	3082	3155
	Forssan sk.	1869	1991	2151	2279	2432	2543	2742	2893	2917	3066
Verotulot, euroa / asukas	Koko maa	2705	2588	2614	2712	2874	3074	3291	3291	3414	3530
	Forssa	2632	2472	2470	2538	2584	2787	3051	3006	2945	3059
	Forssan sk.	2456	2287	2303	2356	2462	2625	2856	2838	2854	2936
Kunnan yleinen pienituloisuusaste	Koko maa	12,3	12,9	13,7	14	14,5	15	14,9	14,8	14,9	15
	Forssa	14,3	15,1	16,6	16,4	17,2	18,2	18	18,1	18,5	18,4
	Forssan sk.	13,2	13,7	15,2	15,2	15,8	16,7	16,6	16,4	16,8	16,5

Toimintaohjelman linjauksilla pyritään saavuttamaan kestävä työmarkkinatuen kuntaosuu- den, joka käsittää tällä hetkellä lähes 25 % toimintakuluista, vähentyminen. Ilman riittävää resursointia on merkittävää vähenemää vaikea saavuttaa. Vuoden 2013 tammikuun työt- tömien työnhakijoiden lukumäärään (1311 hlö) suhteutettuna ovat työllisyyden hoidon net- tokulut vuonna 2013 n. 1 508 € hakijaa kohden. Forssan väkilukuun (17 727 hlö, 31.12.2012) suhteutettuna ovat nettokulut 111,5 € *per capita*.

Syrjäytymisen yhteiskunnallisia kustannuksia on laskenut muun muassa Tuomas Leino- nen, jonka mukaan välillinen menetys syrjäytynyttä henkilöä kohden on vähintään työn arvo eli kokonaispalkkauskulut laskettuna metallialan alimman palkkatason mukaan yh- teensä n. 33 000 € vuodessa ja lisäksi työn lisäarvo. Välittöminä kuluina ovat toimeentulon kustannukset, joista keskeisimmät ovat työmarkkinatuki, asumistuki ja toimeentulotuki, joiden nettokustannus vuodessa myös kulutusverot huomioiden on n. 7 200 € henkilöä kohden. Yhteensä vaikutus on siis n. 40 000 € vuodessa, jonka lisäksi työttömän henkilön sosiaali- ja terveyspalvelujen tarve elinkaaren aikana todennäköisesti kasvaa työssä käy- viä enemmän. Lisäksi voidaan laskea, että kuntarahoitteinen työmarkkinatuki nollaa perus- toimeentulotuen valtionosuuden kokonaan ja sikäli siirtää myös vielä yli puolet yleisestä asumistuesta kunnan maksettavaksi. Kokonaiskustannus kunnalle on tässä tapauksessa n. 37 000 € vuodessa (sis. tulovero) henkilöä kohden kumuloituen työttömyysvuosien myö- tä.

Voidaan myös arvioida, kuinka kannattavaa kunnan on työllistää työttömiä henkilöitä. Palkkatukityöllistämisen kustannuslaskelma on esitetty liitteessä 2. Esimerkkihenkilönä on yksinäinen, palkkatukeen oikeutettu henkilö, jolle on maksettu työmarkkinatukea yli 500 päivää. Laskelmassa, jossa kunnan maksettavaksi jää n. 561 €, on otettu huomioon välit- tömät kustannukset ja säästöt. Jos lisäksi huomioidaan työn arvo ja välillinen palvelutar- peiden vähentyminen, voidaan huomata, että kuntatyönantajalle aiheutuu suhteellisen vä- hän jos ollenkaan nettokustannuksia. Kyse on myös siitä, miten kulutus kunnassa kehittyy, koska sillä on vaikutusta työllisyyteen ja mm. yhteisöverotuottoon. Työmarkkinatuella ole- van nettoansio on n. 650 € kuukaudessa (+ toimeentulotuki). Palkkatuetussa työsuhteessa töitä tekevän nettoansio on vähintään n. 1046 €. Lisäksi työllä on positiivisia psykososiaa- lisia ja yhteisöllisiä seurauksia.

4. STRATEGINEN VIITEKEHYS JA VISIO 2017

Työllisyyden hoidon toimintaohjelman strategisena lähtökohtana toimivat tehtyjen kartoi- tuksien ja analyysien lisäksi Forssan kaupunkistrategia, Forssan seudun hyvinvointi- ja turvallisuusstrategia sekä Forssan seudun elinkeinostrategia. Työllisyyden hoidon toimin- taohjelma on pyritty lähtökohdiltaan sovittamaan näihin. Luvussa käydään läpi strategiset lähtökohdat, minkä jälkeen esitetään toimintaohjelman visio ja muut periaatteet. Seuraa- vassa luvussa viisi esitetään vision edellytyksiksi määritetyt kehittämisen painopisteet.

Työllisyyden hoidon visio 2017

Forssan kaupungin työllisyyden hoidon palvelut on moniammatillinen, mukautuva ja koor- dinoitu asiakaspalveluverkosto, joka tuottaa asiakkaita hyödyttäviä monipuolisia, moti- voivia ja eteenpäin suuntaavia palveluja ja palveluohjausta saumattomassa yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Vision päämäärät ovat i) riittävä ja monipuolinen tuotantokyky, ii) riittävät asiakaspaikat kohderyhmittäin, iii) asiakaslähtöinen, tavoitteellinen ja vastuutettu asiakasprosessi, iv) osaava ja johdettu moniammatillinen palveluverkosto.

Arvot

Osallisuus, muutos, moniammatillisuus, asiakaslähtöisyys, sosiaalisuus, tavoitteellisuus, vastuullisuus ja oikeudenmukaisuus.

Toiminta-ajatus

Aktivoimme, kuntoutamme, valmennamme ja työllistämme asiakasta sopivin askelin kohti työtä. Palvelemme osallistamalla ja vastuuttamalla asiakasta näkemään omat mahdollisuutensa ja vahvuutensa myös muutoksessa.

Ydinosaaminen

Asiakaspalvelu, asiakkaan tilanteen arviointi, motivointi, kehittävä työote, verkostotyö, tekninen osaaminen, kuntouttaminen, valmentaminen.

Asiakas

Asiakas on yksilö. Hänen asiakaslähtöisen palvelemisensa kautta hyötyvät myös perhe, yhteisö, kaupunki ja yhteiskunta. Osallisuutta, parempaa toimintakykyä, valmentautumista ja työllistymistä tarvitsevat työikäiset forssalaiset.

Toiminnan kenttä

Aktivointi, kuntouttaminen, valmentaminen, työllistäminen, palveluohjaus, sosiaalipalvelut, tavara- ja palvelutuotannon toimialat, kaupunkiorganisaatio, verkostot ja seutukunta.

Verkostokumppanit

Verkostokumppanejamme ovat kaupunkiorganisaatio ja -konserni, Forssan seudun terveydenhuollon kuntayhtymä (FSTKY), yritykset, yhdistykset, Hämeen Te-toimisto, Forssan seudun kehittämiskeskus (FSKK), Forssan Ammatti-instituutti (FAI), koulutuskeskus Faktia, Kansaneläkelaitos, Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL), seudun kunnat, ministeriöt, rahoittajat, hankkeet ja seurakunnat.

Arkitoiminta

Arkitoiminta on tärkeää ja ainutkertaista. Arjessa asiakas kohdataan yksilöllisesti ja kokonaisvaltaisesti. Arki on myös valintojen ja päätösten perusteiden ja seurauksien huomioimista. Asiakasta tuetaan ja ohjataan oikea-aikaisesti häntä hyödyttäviin palveluihin.

Vaihtoehtoiset skenaariot

Skenaariomenetelmää (L. Tuomi) hyödyntäen on koostettu vielä todennäköinen, uhkaava ja vision mukainen skenaario viiden eri tekijän suhteen. Skenaariolla tarkoitetaan lyhyesti tiettyihin olettamuksiin pohjautuvaa tulevaisuudentilan kuvausta. Skenaariomenetelmällä voidaan tukea strategista ajattelua ja pyrkiä ennakoimaan sitä, mitä edellä esitetyn vision 2017 toteuttaminen edellyttää eri näkökulmista.

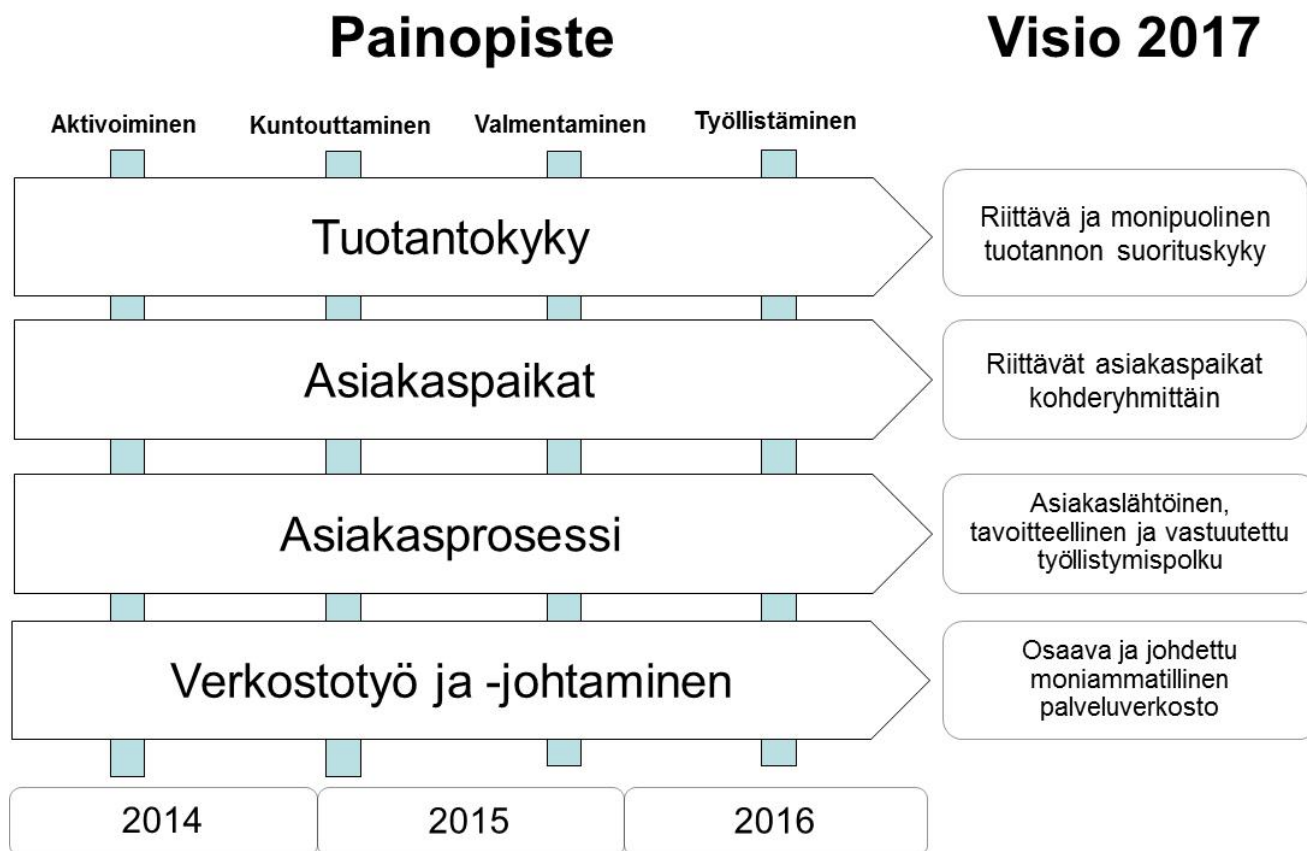
Taulukko 9. Vaihtoehtoiset skenaariot.

SKENAARIOT	Todennäköinen	Uhkaava	Visio 2017
Keitä varten olemme olemassa?	Vain joitain asiakaskohderyhmiä	Eri toimenpiteissä kiertävä asiakas	Yksilöitä; kuntoutuja, etenijä, työllistyjä
Missä toiminnassa olemme mukana?	Toimimme työmarkkinapuskurina	Pääasiassa vain aktivoinnissa	Suunnitelmallisessa ja kehittyvässä verkostotyössä, työllistämisessä
Mikä on ydinosaamisemme?	Seuraavaan toimenpiteeseen siirtäminen	Lähinnä toimintakyvyn ylläpitäminen	Asiakaspalvelu, kuntouttaminen, valmentaminen, työllistäminen, kehittävä työote ja verkostotyö
Miten toimimalla skenaario toteutuu?	Toimintaohjelmasta toteutuu osia koordinoimattomasti	Toimintaohjelmaa ei toteuteta	Kehittämisen painopisteiden ja kriittisten menestystekijöiden kautta
Mitä resursseja skenaario edellyttää?	Nykyisten tasoisia	Väheneviä, tehottomasti kohdistettuja	Toimintaohjelman mukaisia ja suunnitelmallisia

5. VISION EDELLYTYKSET

Edellä esitetyn analyysin perusteella on vision edellytyksiksi ja strategisen suunnittelun lähtökohdiksi linjattu neljä kehittämisen painopistettä (ks. kuvio 11). Toimintaohjelman painopisteet muodostavat yhdessä kokonaisvaltaisen suunnittelun ja johtamisen työkalun, jolla pyritään saavuttamaan visio. Painopisteet ovat tuotantokyky, asiakaspaikat, asiakasprosessi sekä verkostotyö- ja johtaminen. Painopisteitä leikkaavat työllistymisen ideaalimallin aktivoimisen, kuntouttamisen ja valmentamisen sekä työllistämisen vaiheet. Painopisteittäin on esitetty kriittiset menestystekijät ja keinot sekä mm. kohderyhmät (Taulukot 10, 12, 14, 15, 16). Toteuttaminen jakautuu eri toimintavuosille 2014 - 2016. Resursointitaulukoissa (Taulukot 11, 13) on esitetty toiminnan ja talouden suunnittelua varten arviot kustannuksista ja tuotoista toimenpiteittäin. Lopuksi esitetään kehittämisen toimenpiteet vuodelle 2014.

Kuvio 11. Toimintaohjelman painopisteet ja tavoitteet.

5.1. Tuotantokky

Tuotantokyvyn painopisteen neljäksi kriittiseksi menestystekijäksi ovat määritetty (Taulukko 10) määritetty alihankinnan tuotteet, palvelutuotteet, omat tuotteet ja myymälätoiminnan kehittäminen. Tuotantokyvyn kehittämisen painopiste koskee käytännössä kaikkia asiakaskohderyhmiä. Työllistämisyksiköiden tuotannon ytimen ylläpito ja kehittäminen on keskeinen edellytys visioon pyrkimisessä.

Alihankinnan kehittämisessä on yhteistyö yritysten kanssa keskeistä. Olemassa olevien yrityskumppanien kanssa toimintaa tulee lisätä ja samalla etsiä uusia yrityksiä, joille alihankintaa voidaan tehdä. Eri alihankinnan työt tarjoavat työtehtäviä erilaisille asiakkaille. Lisäksi myyntituotot ovat tärkeitä palvelujen taloudelle. Markkinointisuunnitelmalla ja paikallisen näkyvyyden lisäämisellä pyritään suunnitelmalliseen yhteistyön etsimiseen. Tekstiili kierrätyksellä on mahdollista lisätä alihankinnan tuotantoa. Siinä lajitellaan ja käsitellään edelleen lähetettäväksi mm. kierrätykseen toimitettuja vaatteita ja kankaita. Kyse on potentiaalisesta melko uudesta toimialasta työllistämässä, jossa seudulla on jo tehty pilotteja. Toiminnan kustannusrakenteen vuoksi työllistämisyksiköiden mahdollisuudet alalla ovat hyvät.

Palvelutuotannossa tärkeäksi nähdään tuotteistaminen, jotta tuotteet ovat houkuttelevia ja kannattavia tuottaa. Markkinakartoitus tarvitaan toiminnan suuntaamista varten. Työpankki ja liikkuvat palvelut lähtevät siitä ajatuksesta, että työllisyyden hoidon asiakkaat tekevät ne työt yksityishenkilön, yrityksen tai julkisyhteisön tiloissa, joita ei ole järkevää tai mahdollista tuoda tehtäväksi työllistämisyksiköihin. Työpankki on työvoiman vuokrausta ja liikkuvissa palveluissa asiakkaita kuljetetaan kysynnän mukaan eri työkohteisiin. Erilaisten palvelujen kuten tukitehtävöiden tuottamista kaupunkiorganisaatiolle pyritään laajentamaan mahdollisuuksien mukaan.

Taulukko 10. Tuotantokyvyn painopiste

Kriittinen menestystekijä	Keinot	Onnistumisen kriteeri	Kohde-ryhmä	Resurssi	Vastuu-taho
Alihankinnan tuotteet	1. Yrityskumppanuudet, Aktiivi 2. Nykyisen tuotannon laajentaminen 3. Markkinointisuunnitelma ja paikallinen näkyvyys 4. Tekstiili kierrätystoiminta	1. Yrityskumppanuudet 2. Tuotteiden määrä 3. Suunnitelma toteutettu 4. Kierrätyspilotti aloitettu	Kaikki asiakkaat	Työnohjaus, työntekijät, kalusto ja tilat	Esimiehet, työjohto, Aktiivi
Palvelutuotteet	1. Palvelujen tuotteistaminen 2. Markkinakartoitus 3. Palvelutöiden lisääminen kaupunkiorganisaatiossa 4. Uudet palvelut; työpankki ja liikkuvat palvelut	1. Tuotteistus tehty 2. Kartoitus tehty 3. Uusia töitä käytössä 4. Uusia palveluja käytössä	Valmennettavat ja työllistettävät asiakkaat	Työnohjaus, kuljetus-kalusto, palkkatuki-määrärahat, työntekijät	Esimiehet
Omat tuotteet	1. Kehitystyö, Nuorten työpaja 2. Henkilöstön osaamiskartoitukset 3. Tuotteistaminen	1. Kehitystyö tehty, tuotanto aloitettu 2. Kartoitus tehty 3. Tuotteistus tehty	Kaikki asiakkaat	Olemassa olevat työtiimit, kalusto ja materiaali	Esimiehet ja työjohtajat, Nuorten työpaja
Myymälöiden kehittäminen	1. Myymäläyhteistyö 2. Myymälätyön opinnollistaminen	1. Selvitys tehty, myymälä-yhteistyö aloitettu 2. Opinnollistamisen yhteistyö selvitetty, aloitettu	Valmennettavat ja työllistettävät asiakkaat	Myymälä, omat tuotteet, työntekijät	Esimiehet

Omien tuotteiden valmistamisesta tarvitaan selvitys, jonka lähtökohtina ovat henkilöstön osaaminen, markkinakartoitus sekä tuotteistaminen. Omat tuotteet vaativat aina kehitystyötä ja ne onnistuvat parhaiten olemassa olevista vahvuuksista käsin.

Myymälätoiminnan eli Nuorten työpajan Pajamyymälän ja Työvalmennuskeskus Aktiivin ohessa toimivan Kierrätyskeskus ekoAktiivin yhteistyön kehittämiseksi esitetään myymäläyhteistyön etujen selvittämistä. Tavoitteena ovat synergiaedut sekä tuotantokyvyssä että asiakaspaikoissa. Myymälätyön opinnollistamisella on mahdollisuus lisätä sekä organisaation että asiakkaiden osaamista. Opinnollistamisella tarkoitetaan sitä, että työjaksoon sisältyy soveltuvan koulutuksen tai sen osan suorittaminen oppilaitokseen. Sillä pyritään kasvattamaan asiakkaan osaamista ja näin ollen myös työmarkkinakykyisyyttä.

Taulukossa 11 on esitetty arviot tuotantokyvyn eri kehittämiskeinojen kustannuksista ja tuotoista. Yksityiskohtaiset määrärahaesitykset tehdään aina kerrallaan seuraavan vuoden talousarvion laadinnan yhteydessä ja toimintasuunnittelun myötä.

Tuotteiden valmistamiseen ja palvelujen tuottamiseen tarvitaan riittävät resurssit. Ne koskevat toimenpiteestä riippuen työnohjaajia, työntekijöitä, välineitä, kuljetuskalustoa, toimitiloja tai palkkatukimäärärahoja. Tuotannon uudelleenjärjestelyn arviointia tulee tehdä aina ensisijaisesti ja suunnittelemalla voidaan vähentää resurssitarvetta ja saattaa esimerkiksi toimitilat vielä tehokkaampaan käyttöön. Työllistämisyksiköiden tuotannon rungon vahvistaminen mahdollistaa myös lisää asiakaspaikkoja. Asiakkaiden työnohjauksen järjestäminen erityisesti liikkuvissa palveluissa edellyttää resursointia. Tuotteiden ja palvelujen myyntituotoilla saadaan tällä hetkellä katettua vaihtelevasti 50 – 100 % tuotantokustannuksista.

Mikäli laajentaminen edellyttää työnohjaajaa, on asiakasryhmän koko yleensä 10 – 25 asiakasta toiminnasta riippuen. Nettokustannuksiin vaikuttaa se, onko työnohjaaja esimerkiksi tukityöllistetty, jolloin kaupungille myönnetään palkkatuki. Palkkatuen määrä kuntatyönantajalle on Hämeen Te-toimiston alueella ollut vuoden 2013 alusta alkaen vain perustuen määräinen.

Yritysyhteistyöstä on esimerkkejä siitä, että tuotantovälineiden hankinnasta voidaan neuvotella investointikustannusten vähentämiseksi. Eri laitteistojen kustannukset voivat toiminnasta riippuen olla n. 4 000 – 25 000 € ja käytettyjä hyväkuntoisia välineitä ja koneita on kannattavaa hankkia. Kuljetuskalustona työllisyyden hoidossa on yhteensä seitsemän paketti- tai kuorma-autoa. Työpankkitoiminnassa, jossa vuokrataan työvoimaa yrityksille, voidaan toimia nettokannattavasti ja hyödyntää koordinoituihin esimerkiksi työvoimasuunnittelijaa. Töitä voidaan tehdä tarpeen mukaan myös työllistämisyksiköissä. Liikkuvien palvelujen osalta on pääasiassa kyse kuntoutus- tai valmennusasiakkaiden kohderyhmästä, jossa työnohjaajan, kuljetuksien ja työvälineiden kustannuksia on vaikea kattaa myyntituotoilla.

Tuotantokyvyn painopisteen keskeisimpiä keinoja ovat yrityskumppanuuksien laajentaminen, palvelutöiden lisääminen ja tuotteistaminen ja työpankin perustaminen sekä myymäläyhteistyön rakentaminen. Riittävä tuotantokyky mahdollistaa työtehtävien ja työtoiminnan tarjoamisen eri asiakaskohderyhmille.

Taulukko 11. Tuotantokyvyn resursointi

RESURSSI	KULUT	TUOTOT / SÄÄSTÖT	TAVOITE	VASTUUTAHO	AJANKOHTA
Työntekijä / asiakas	Ohjauskulut 1400 - 3500 € / hlö / v.	10,09 € / pvä / KUTY:n asiakas, kuntaosuus 324,6 € / kk / asiakas, myyntituotto	Tuotteen tuotanto / myynti kpl, asiakas-vaikuttavuus	Päälliköt	2014 - 2016
Materiaali ja välineet	Materiaaliostot, tuotantovälineet, toiminta-riippuvaista	Myyntituotto, toiminta-riippuvaista	Tuotantokiky	Työnohjaajat - johtajat	2014 - 2016
Kuljetuskalusto	Käyttö- ja huoltokulut, nykyinen kalusto, uudet 10 000 € - 40 000 €	10,09 € / pvä / KUTY:n asiakas, tmt-kuntaosuus 324,6 € / kk / asiakas, myyntituotto	Liikkuvien palvelujen ryhmät, myyntituotot, työt kpl	Päälliköt, työnohjaajat, työnjohtajat	2016
Toimitilat	Nykyiset vuokratulut, uudet vuokratulut	Myyntituotot / tuote	Tuotantokiky, alihankinta	Johtajat, päälliköt	2015 - 2016
Palkkausmäärärahat	n. 1120 € / hlö / kk työllistämistuella	Työllistämistuki 714,12 € / kk, tmt-kuntaosuus 324,6 € / kk / as., myyntituotto, toimeen-tulotuki	Tuotantokiky, alihankinta	Päälliköt, työnohjaajat, työnjohtajat	2014 - 2016
Työpankki	1120 € / kk työllistämistuella	Työllistämistuki 714,12 € / hlö / kk, kuntaosuus 324,6 € / kk / asiakas, myyntituotto 15 - 25 € / h, netto väh. 0 €	Palvelujen tuotantokiky, myyntituotto	Päälliköt, työnohjaajat - johtajat	2015 - 2016
Liikkuvat palvelut	Palkkauskustannukset, kaluston käyttö- ja huoltokulut, välinekulut 1000 € / v	10,09 € / pvä / KUTY:n asiakas, kuntaosuus 324,6 € / kk / asiakas, työn tuotteen myyntituotto	Palvelujen tuotantokiky, myyntituotto	Päälliköt, työnohjaajat, työnjohtajat	2015 - 2016
Omat tuotteet	Materiaaliostot ja tuotanto-välineet, em. palkkaus-kulut, toiminta-riippuvaista	Myyntituotto, toiminta-riippuvaista	Myydyt tavaratuotteet	Päälliköt, työnohjaajat, työnjohtajat	2015 - 2016
Myymlä-toiminta	Vuokratulut, ohjaajakulut em., muut toiminta-kulut, kuljetus-kulut	Työllistämistuki 714,12 € / hlö / kk, tmt-kuntaosuus 324,6 € / kk / asiakas, myyntituotto	Myydyt tavaratuotteet	Päälliköt, työnohjaajat, työnjohtajat	2014 - 2016

5.2. Asiakaspaikat

Asiakaspaikkojen kehittämisen painopisteen viideksi kriittiseksi menestystekijäksi (ks. taulukko 12) on määritetty kaupunkiorganisaation sisäiset paikat, toimintakykyä ylläpitävä ja kuntouttava työtoiminta, työvalmennus, työllistäminen sekä koulutusohjaus ja oppilaitosyhteistyö. Painopiste koskee kaikkia työllisyyden hoidon asiakaskohderyhmiä. Asiakaspaikkojen kehittämisellä pyritään lisäämään asiakaspaikkoja ja tarjoamaan asiakaslähtöisempää ja siten myös vaikuttavampaa palvelua. Kehittämisessä tulee huomioida työllistämisen ideaalimallin runko ja osia asiakasprosessin painopisteistä.

Kaupunkiorganisaation sisäisten asiakaspaikkojen lisäämiseksi tarvitaan järjestämisvelvollisuutta tai -suositusta toimialoille sekä uusien toimintakohteiden hankkimista erityisesti kuntouttavaan työtoimintaan. Kuntouttava työtoiminta on painopisteen yksi keskeisimmistä toimenpiteistä. Yhtenä tärkeimmistä keinoista lisätä kuntouttavan työtoiminnan tarjontaa on lisätä ohjaus- ja koulutustukea ohjauksesta vastaaville henkilöille. Myös riittävä sosiaaliohjauksen resurssi tai järjestely tulee huomioida, mikäli kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden määrää saadaan nostettua selvästi lisää. Nuorten kesätyöpaikkojen kehittämisessä tarvitaan lisää työkohteita kaupunkiorganisaation sisältä sekä kaupungin aktiivisuutta kesätyöpalveluseteli-mallin jalkauttamisessa yrityksiin päin.

Toimintakykyä ylläpitävän ja kuntouttavan työtoiminnan määrän ja laadun osalta on lisättävä sekä matalan kynnyksen että työmäisen työtoiminnan vaihtoehtoja ja määrää. Asiakaslähtöisyys edellyttää myös erilaisten työtoiminnan yhdistelmien järjestämistä asiakkaille. Fyysisen ja psykososiaalisen kuntoutumisen vaikuttavuutta voidaan lisätä liikuntapalvelujen ja Green Care -konseptin integroimisella työtoimintapalveluun. Palveluostoilla voidaan tuottaa kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille lisää vaihtoehtoja, joissa myös yksilövalmennus on järjestetty. Työttömien yhdistystoiminnan aktivoituminen uudelleen selvitetään.

Työllistämisen vaihe on kriittinen menestystekijä työllisyyden hoidon palvelukokonaisuudelle ja erityisesti niille asiakkaille, joiden kohdalla on saavutettu työmarkkinakykyä. Palvelu mahdollistaa työnantajakontaktin löytymisen, toimeentulon ja osaamisen karttumista. Keskeistä on löytää yhä useampi työllistämisaikka kaupunkiorganisaation ulkopuolelta. Erilaisten kannustimien kuten palvelusetelien tai kuntalisän käyttämisellä edistetään työsuhteiden kannattavuutta yrityksissä, osuuskunnissa ja järjestöissä. Myös työllistämiseen tarkoitetut järjestöavustuksia voidaan suunnata tehokkaammin ja kaupunkikonsernin hankintojen työllisyysvaikutuksia tulee painottaa. Työvalmennus mahdollistaa useampien työllistämisaikkojen etsimisen, minkä todentaa QVI-hanke erittäin vaikuttavilla ja vakuuttavilla tuloksillaan.

Yhteistyötä koulutustoimijoiden kanssa on jo olemassa esimerkki työvoimapoliittisen hoivaavustajakoulutuksen aloittamisesta, jossa kaupunki, Hämeen Te-toimisto ja Forssan Ammatti-instituutti sekä koulutuskeskus Faktia KOPPI-hankkeen aloitteen myötä sopivat koulutuksen kilpailuttamisesta.

Taulukko 12. Asiakaspaikkojen painopiste

Kriittinen menestystekijä	Keinot	Onnistumisen kriteeri	Kohde-ryhmä	Resurssi	Vastuu-taho
Kaupunki-organisaation sisäiset asiakaspaikat	1. Järjestämisvelvoite 2. Uudet toimintapisteet 3. Nykyisten laajentaminen 4. Ohjaus- ja koulutustuki 5. Kesätyöt	1. Järjestämisvelvoite 2. Paikkamäärä 3. Kesätyöpaikat	Pääasiassa kuntoutettavat ja valmennettavat asiakkaat	Ohjaustuki, työllistämismääräraha, palkkausmääräraha	Johtoryhmä, esimiehet, ohjaajat, kaupunki-organisaatio
Toimintakykyä ylläpitävä ja kuntouttava työtoiminta	1. Matalan kynnyksen ryhmät; nuoret ja aikuiset 2. Liikuntapalvelut 3. Green Care -konsepti 4. Palveluostot 5. Työttömien yhdistyksen tukeminen	1. Asiakaspaikat 2. GC-konsepti luotu 3. Aktiivinen yhdistys 4. Työmarkkinatuen kuntaosuus	Aktivoitavat ja kuntoutettavat	Palveluostomäärärahat, kannustimet, ryhmäohjaajaresurssi	Esimiehet, TYP, SAT
Työllistäminen	1. Yritykset ja osuuskunnat 2. 3. sektori 3. Työpankki 4. Kuntalisä ja kannustimet 5. Järjestöavustukset 6. Hankintojen yritysvaikutusten arviointi 7. Kesätyöt	1. Työllistetyt 2. Kesätyöpaikat 3. Työmarkkinatuen kuntaosuus	Työllistettävät, nuorisotakuu	Tukityöllistämismääräraha, kuntalisä ja muut kannustimet	Esimiehet, johtoryhmä
Koulutusohjaus ja oppilaitos-yhteistyö	1. Kurssihankinnat 2. Vaihtoehtoiset koulutusmallit	1. Kurssit 2. Uudet mallit	Työllistettävät, valmennettavat	Hankintamäärärahat	Esimiehet, kaupunki

Taulukossa 13 on esitetty arviot eri toimintoihin tarvittavista määrärahoista. Kustannusarvio saattaa muuttua, mikäli toteutustapa muuttuu. Yksityiskohtaiset määrärahaesitykset tehdään aina seuraavan vuoden talousarvion yhteydessä toimintasuunnittelun myötä. Kokonaisuutena asiakaspaikkojen kehittämisellä ja lisäämisellä pyritään mm. työmarkkinatuen kuntaosuuden vähentämiseen.

Asiakaspaikkoja voidaan lisätä jonkin verran nykyisillä resursseillakin. Kuntouttavan työtoiminnan ohjaajan, työnohjaajan ja työvalmentajan sekä matalan kynnyksen ryhmänohjaajan palkkauskustannukset ovat vastaavia. Kesätöiden järjestämisen kustannusarvio on taulukossa ja määräraha vastaa nykyistä tasoa. Tällä hetkellä vain noin puolelle hakijoista voidaan järjestää kesätöitä. Nuorten vaikeasti työllistyvien asiakkaiden matalan kynnyksen toimintaa ei juuri ole.

Kuntouttavaan työtoimintaan erikoistuneita palveluntuottajia, kuten säätiöitä, järjestöjä tai esimerkiksi työttömien yhdistyksiä, ei Forssassa tällä hetkellä ole. Hinta työtoimintapäivää kohden ostopalveluna vaihtelee n. 20 – 30 € välillä. Kuntouttavan työtoiminnan hankinnat mahdollistavat melko suuretkin asiakasryhmät. Matalan kynnyksen ryhmää pilotoidaan parhaillaan toimintatuvalla. Green Care -palvelukonsepti tuo vaikuttavuutta mm. sosiaalisen kuntoutuksen resursointiin.

Taulukko 13. Asiakaspaikkojen resursointi

RESURSSI	KULUT	TUOTOT /SÄÄSTÖT	TAVOITE	VASTUUTAHO	AJANKOHTA
Työvalmentaja, työn- tai ryhmän ohjaaja	35 000 € / v., palkkatuki -40 %, hanke-rahoitus -80 %	10,09 € / pvä / KUTY:n as., tmt-kuntaosuus 324,6 € / kk / asiakas, myyntituotto	10 - 25 asiakasta / työntekijä, 20-40 / v.	Johtajat, päälliköt	2014 - 2016
Työntekijä / asiakas, alihankinta- tai palvelutyö	Ohjauskulut ryhmässä 1400 - 3500 € / hlö / v., ryhmäkoko 25	10,09 € / pvä / KUTY:n as., tmt-kuntaosuus 324,6 € / kk / asiakas, myyntituotto	Sisäiset asiakaspaikat	Päälliköt	2015 - 2016
Palkkaus-määrärahat (kunta-työnantaja)	1120 € / hlö / kk työllistämistuella, netto n. 560 € ilman työn arvoa, Liite 2.	Työll.tuki 714,12 € / kk, tmt-kuntaosuus 324,6 € / kk / as., myyntituotto, toimeentulotuki	Sisäiset asiakaspaikat	Johtajat, päälliköt, työnohjaajat - johtajat	2015 - 2016
Kesätyöt	N. 65 000 € / 180 kesätyöntekijää, 450 € / 2vk jakso / hlö	Työpanos, asiakashyöty	15 - 25 - vuotiaiden työllistäminen,	Johtajat, päälliköt, esimiehet	2014 - 2016
Palveluostot, kuntoutuva työtoiminta	20 € - 30 € / pvä, nettoyli jäämäinen mikäli kuntaosuus, 10,09 € KUTY	10,09 € / pvä / KUTY:n asiakas, tmt-kuntaosuus 324,6 € / kk / asiakas, rahoitettu kuntaosuuden vähenemällä	Ulkoiset asiakaspaikat	Päälliköt, työnohjaajat - johtajat	2014 - 2016
Kuntalisä ja muut kannustimet	v. 2013 toteuma 253 - 870 € / hlö / kk, yhteensä 75 000 €	Tmt-kuntaosuus 324,60 € / hlö / kk, toimeenutulotuki, verotulot	Ulkoiset asiakaspaikat	Päälliköt, työnohjaajat - johtajat	2014 - 2016
Järjestö-avustukset	500 - 1500 € / kk / järjestö	10,09 € / pvä (KUTY), Tmt-kuntaosuus 324,6 € / kk / asiakas, toimeentulotuki (palkkatuella)	Ulkoiset asiakaspaikat	Päälliköt, työnohjaajat - johtajat	2014/2015 - 2016
Green Care, liikkuvat palvelut	Palkkauskustannukset (palkkatuki), kuljetuskalusto, välinekulut n. 1000 - 3000 € / v	10,09 € / pvä / KUTY:n as., tmt-kuntaosuus 324,6 € / kk / asiakas, mahd. myyntituotto	Palvelujen tuotantokyky, myyntituotto	Johtajat, päälliköt, työnohjaajat - johtajat	2015 - 2016

Palkkatukityöllistämiseen tarvitaan omavastuuosuutta kunnan yksiköissä n. 12000 € ja kunnan organisaation ulkopuolella n. 7500 € (korkein palkkatuki) asiakasta kohden vuodessa. Työvoimapolitiittisia koulutuksia järjestää Hämeen Te-toimisto – muita koulutuksia voidaan toteuttaa yhteishankintana tai avoimena koulutuksena. Työmarkkinatuen kuntaosuudella voidaan kattaa mm. kuntouttavan työtoiminnan järjestämiskuluja.

Järjestöavustuksia myönnetään nykyisinkin. Mikäli kuntalisää tai kannustimena käytettävää muuta tukea voidaan kasvattaa, tehdään kustannusarvio nykyisten tukikäytäntöjen perusteella. Kunnan ulkopuolisiin töihin työllistäminen on yhä tärkeämpää, jotta asiakkaat voivat kehittää osaamistaan kysyntää vastaavaksi. Työpankki edellyttää palkkatukimäärärahojen siirtoa tai tason nostamista taulukossa arvioidulla tavalla – kyse on myös ulospäin suuntautuvasta palvelusta.

Vaihtoehdot asiakaspaikkojen lisäämisessä ja kehittämisessä ovat moninaiset. Toisaalta tarpeet eri palveluvaiheissa suurillakin asiakaskohderyhmillä vaikeuttavat resurssien suunnitelmista. Keskeistä on järjestää lähes kokonaan puuttuva aikuisten työvalmennus ja vakiinnuttaa Nuorten työpajan työvalmennusresurssi. Muita keskeisimpiä keinoja kaupunkiorganisaation sisäiset ja kustannustehokkaat asiakaspaikat, kannustimien ja kuntalisien riittävä resursointi, kesätyöt ja vaikeasti työllistyvien nuorten ja aikuisten kuntouttavan palvelun laatu ja määrä.

5.3. Asiakasprosessi

Asiakasprosessin painopisteen kuusi kriittistä menestystekijää ovat kohderyhmittäminen, työkyvyn arviointi, työvalmennus, kuntoutus ja ohjaus vaikeasti työllistyville asiakkaille, Työvoiman palvelukeskus sekä läpivirtaus (ks. taulukko 14). Kehittämisen painopiste koskee kaikkia asiakasryhmiä ja palveluvaiheita.

Kohderyhmittäminen on keskeinen tekijä asiakasohjauksen selkeyttämiseksi työllisyyden hoidon palveluissa. Runkona käytetään työllistämisen ideaalimallia ja tavoitteena on asiakkaille tarkoituksenmukaisempi palvelu. Työkyvyn arviointimallien pilotoimista jatketaan ja palvelua kehitetään yhdessä sidosryhmien kanssa. Niukkojen resurssien tilanteessa asiakaspalvelun perustaminen riittävään tietoon asiakkaasta lisää myös kustannustehokkuutta ja mahdollistaa asiakaslähtöisemmän palvelun. Lisäksi aloitetaan toteuttamaan eläkeselvi-tyksiä.

Työvalmennus on yksi keskeisimmistä keinoista myös asiakaspaikkojen painopisteessä. Sillä mahdollistetaan asiakkaiden siirtyminen kriittisestä kuntoutumisen jälkeisestä vaiheesta eteenpäin. Se tuo myös lisää ohjauspaikkoja ja lisää läpivirtausta, jotta asiakaspaikkoja voidaan hyödyntää tehokkaammin. Onnistunut työvalmennus on usein edellytys työllistymiseen edettäessä ja työelämätaitojen sekä osaamisen kehittymiseen. QVI2-hankkeen toimintamalli ja resurssi on hankkeen päättyessä vakiinnutettava vaikuttavuuden ja läpivirtauksen ylläpitämiseksi. Työpajoilla tulee varmistaa riittävä ohjausresurssi ja hankerahoituksilla ei ole tarkoituksenmukaista hoitaa ohjaajien palkkausta pitkällä tähtäimellä.

Kuntoutettavien asiakkaiden sujuvampaa palvelua ja tukipalveluohjausta tuetaan kuntoutuksen asiakasyhteistyön kehittämisellä yhdessä terveydenhuollon ja Kansaneläkelaitoksen sekä Te-toimiston kanssa. Työvoiman palvelukeskuksen (TYP) palveluja, kohderyhmää ja mittareita on tarkasteltava palvelumallin tehokkaammaksi hyödyntämiseksi.

Läpivirtaus eli asiakkaiden tavoitteellinen eteneminen palvelujärjestelmässä on kokonaisuus, joka muodostuu aiemmista tekijöistä. Suunnittele – arvioi ja työllistä -ryhmälle tulee asiantuntijafoorumina asettaa selkeät tavoitteet asiakkaiden oikea-aikaisen etenemisen edistämiseksi ja seuraamiseksi. Tarvittaessa työvalmentaja luotsaa ja tukee asiakasta koko prosessin ajan, mikäli asiakkaan oma toiminnanohjaus ei ole riittävän itseohjautuvaa.

Taulukko 14. Asiakasprosessin painopiste

Kriittinen menestystekijä	Keinot	Onnistumisen kriteeri	Kohderyhmä	Resurssi	Vastuutaho
Kohde-ryhmittäminen	1. Ideaalimallin runko 2. Muut palvelutekijät 3. Hyvät käytännöt	1. Kohderyhmät luotu ja käytössä	Kaikki	Esimiehet ja henkilöstö	Esimiehet, ohjaajat, SAT
Työkyvyn arvioinnit	1. Arviointimenetelmät 2. Yhteistyö; FSTKY/Kela/Te-toimisto 3. Eläkeselvitykset 4. Kuntoutuksen asiakasyhteistyö	1. Menetelmä käytössä 2. Arviointiin ohjaus 3. Eläkeselvitykset kpl 4. Asiakasratkaisut	Kuntoutettavat asiakkaat, vaikeasti työllistyvät	Menetelmät, ohjaajat / arvioinnin tekijät	Esimiehet, yhteistyötahot, SAT, ohjaavat lähiesimiehet
Työvalmennus	1. Työvalmentaja 2. QVI-malli	1. Työvalmennetut	Työvalmennettavat asiakkaat, nuorisotakuun asiakkaat	Työntekijä-resurssi	Esimiehet, SAT
Kuntoutus ja palveluohjaus	1. Kuntoutuksen asiakasyhteistyösuunitelma; Te-toimisto/Kela/FSTKY 2. Kuntoutusjaksot	1. Asiakasmäärä	Kuntoutettavat asiakkaat, vaikeasti työllistyvät	Esimiehet	Esimiehet, yhteistyötahot ja -fooromit,
Työvoiman palvelukeskus	1. Toimintasuunnitelma; kohderyhmät, palvelut, palveluohjaus ja mittarit	1. Suunnitelma tehty, asiakastulokset	Kuntoutettavat ja valmennettavat asiakkaat	TYP, työntekijä-resurssi	Esimiehet, TYP, Te-hallinto
Läpivirtaus	1. Prosessisuunnittelu 2. Vastuuohjaajamalli 3. Alkuarvioinnit ja asiakassuunnittelu 4. Suunnittele – arvioi ja työllistä -ryhmä (SAT)	1. Kuvaus tehty 2. Malli käytössä 3. Johtopäätökset tehty 4. Työmarkkinatuen kuntaosuus	Kaikki, nuorisotakuun asiakkaat	Esimiehet ja henkilöstö, yhteistyötahot	Esimiehet, yhteistyötahot, erit. koordinaatio-ryhmä

Asiakasprosessin painopisteen kehittäminen on pääosin palvelujärjestelmän laadullista kehittämistä. Resursointi koskee toisaalta muiden painopisteiden onnistunutta resursointia ja uudelleen suuntaamista. Työvalmentajan osalta resursointia on käyty läpi edellä, palkkauskustannukset n. 35 000 € vuodessa. Suunnittelu, yhteistyö ja arviointi tehdään omana työnä tai tarvittaessa hankitaan ulkoinen arvio. Työkyvyttömyyseläkeoikeuden arviointiin on osalla asiakkaista perusteet ja oikeus ja tätä kartoitustyötä on ilmeisesti tehty liian vähän. Työ- ja toimintakyvyn ja eläkekriteereiden arviointi vaatii perehtyneen, moniammatillisen ja pitkäjänteisen tiimin, joka olisi syytä koota FSTKY:n sisältä, mutta ellei tämä ole mahdollista, työkyvyttömyysarviointit on mahdollista toteuttaa palveluostoina. Palveluostona kustannusarvio on n. 1000 € / selvitys ja mikäli ostoihin päädytään, selvitetään mahdollisuus suunnata nykyistä määrärahaa niihin. Merkittävä lisäys omana työnä tehtävissä

työkyvynarvioinneissa, asiakassuunnittelussa tai eläkeselvityksissä edellyttää riittävää työntekijäresurssia.

5.4. Verkostotyö ja -johtaminen

Verkostotyön ja -johtamisen painopisteen viisi kriittistä menestystekijää ovat verkostojohdaminen asiakkaan työllistymisketjun näkökulmasta, monialainen verkostotyö, asiakasprosessin hallinta ja hankkeiden koordinointi sekä tietotuotanto. Kokonaisuus sisältää johtamisjärjestelmän kehittämisen, henkilöstön moniammatillisen yhteistyön vahvistamisen, asiakasprosessin arvioinnin jatkamista ja hankkeiden koordinoinnin. Hankkeita linjataan toimintaohjelman painopisteiden mukaisesti. Verkostotyön ja -johtamisen painopiste ei edellytä erityistä resursointia, vaan se on johtamisen kehittämisen työväline ja linjaus.

Taulukko 15. Verkostotyön ja -johtamisen painopiste

Kriittinen menestystekijä	Keinot	Onnistumisen kriteeri	Kohderyhmä	Resurssi	Vastuutaho
Verkostojohdaminen ja työllistymisketjun johtaminen	1. Yhteistyömalli ja foorumit, 2. Koordinaatio-ryhmä	1. Yhteistyön sujuvuus, foorumit 2. Toimintaohjelman toteuttaminen	Viranomaiset, yhteistyökumppanit	Esimiehet, yhteistyötahot, henkilöstö	Esimiehet, johtoryhmät, foorumit
Monialainen verkostotyö	1. Moniammatilliset palaverikäytännöt, tiimit 2. Palaute-mekanismit	1. Säännöllinen yhteistyö 2. Toiminta-ohjelman toteutus	Viranomaiset, yhteistyökumppanit, foorumit, hankkeet	Esimiehet, henkilöstö	Esimiehet, henkilöstö
Asiakasprosessien hallinta	1. Arviointi, suunnittelu ja toimenpiteet 2. Tukipalvelujen ohjausmenettely	1. Resurssien käyttö ja kohdentaminen 2. Palautteet	Kaikki	Esimiehet ja henkilöstö	Esimiehet, henkilöstö, yhteistyötahot
Hankkeiden koordinointi	1. Koordinaatio-ryhmä	1. Toimintaohjelman linjausten mukaiset hankkeet	Kaikki	Esimiehet, yhteistyötahot	Erit. koordinaatio-ryhmä
Tietotuotanto	1. Mittarit 2. Seuranta	1. Seurannan toteutuminen	Organisaatiot, yhteistyökumppanit	Esimiehet, yhteistyökumppanit	Esimiehet

Verkostojohdamisen kehittämiseksi esitetään työllisyyden hoidon kokonaisuuden koordinoinnin muuttamista. Työllisyysasioiden toimikunta on toiminut vuoden 2011 alusta alkaen ja siinä ovat toimineet kaupunginhallituksen puheenjohtaja (pj.), kaupunginvaltuuston puheenjohtaja, kaupunginvaltuuston varapuheenjohtaja, kaupunginjohtaja, henkilöstöpäällikkö, kansliapäällikkö, perusturvajohtaja, sosiaalipalvelujohtaja, liikunta- ja nuorisopäällikkö, työllisyyden hoidon päällikkö, aikuissosiaalityön päällikkö, Työvoiman palvelukeskuksen sosiaalityöntekijä, QVI -hankkeen projektipäällikkö, Forssan seudun kehittämiskes-

kuksen toimitusjohtaja, Te-toimiston johtaja, FSTKY:n nuorten neuvoja ja työvoimasuunnittelija (siht.) sekä myös KOPPI-hankkeen projektityöntekijä.

Forssan kaupungin työllisyyden hoidon palvelujen koordinoimiseksi ja johtamiseksi ehdotetaan jatkossa työllisyysasioiden toimikuntaa tiiviimpää ja operatiivisempaa koordinaatioryhmää, jossa on riittävä määrä esimiehiä kaupunkiorganisaatiosta ja sidosryhmistä ja tarvittava luottamushenkilöedustus. Toimintaohjelman valmistelutyöryhmä katsoo tämän mallin mahdollistavan jatkossa tehokkaamman ja nopeamman strategisen suunnittelun, päätösten ja esitysten tekemisen sekä ohjauksen ja seurannan.

Nuorisotakuun toteuttamista on järkevää kehittää edelleen ensisijaisesti FNOP:ssa, joka toimii yhteistyössä koordinaatioryhmän kanssa¹. Lisäksi asiakassuunnittelua jatkaisi SAT-ryhmä (Suunnittele-arvioi-työllistä -työryhmä), joka toimii asiakasrajapinnassa.

6. YHTEENVETO JA KEIHÄÄNKÄRJET VUONNA 2014

Työllisyyden hoidon toimintaohjelman tavoitteena ovat vision 2017 mukaiset työllisyyden hoidon palvelut. Toimintaohjelmassa kuvattujen keinojen toteuttaminen ja palvelujen sekä menettelyjen käyttöönotto ja pilotointi jakautuvat toiminnallisesti vuosille 2014–2016. Joikaisena toimintavuotena pyritään toteuttamaan enintään 4–6 päätoimenpidettä ja osa toiminnasta jakautuu koko toimikaudelle. Tulosten, organisaation oppimisprosessin ja johtopäätösten perusteella työllisyyden hoidon koordinaatioryhmä valmistelee yhteistyössä sidosryhmien kanssa yksityiskohtaiset toimintaohjelman mukaiset esitykset keinojen käytöstä vision toteuttamiseksi toimintavuosittain.

Kuntarahoitteisen työmarkkinatuen määrä on Forssassa suhteellisen suuri valtakunnallisesti vertailtaessa. Sen vähentämiseksi tarvitaan aktivointiasteen nostamista ja työttömyyden keston lyhentämistä sekä syrjäytymisen ehkäisemistä. Tämä edellyttää kokonaisvaltaista palvelujen kehittämistä ja palvelutason nostoa, minkä toteuttaminen on toimintaohjelmassa linjattu.

Toimintaohjelman aloittamista ja vuoden 2014 toiminnan ja talouden valmistelua varten työryhmä esittää keihäänkärkenä resursoitavaksi yksilövalmennustehtäviin kaksi työvalmentajaa, joista toinen pysyvästi ja toinen vuodeksi määräajaisesti. Lisäkustannusarvio on n. 70 000 € ensimmäisenä vuotena ja 35 000 €/vuosi tästä eteenpäin vuodessa.

Seuraavina askeleina jo osittain vuoden 2014 aikana tehdään esitys työtoimintapaikkojen järjestämisvelvollisuudesta kaupungin toimialoille sekä tehdään selvitys työllisyyden hoidon myymäläyhteistyöstä. Nuorille alle 30-vuotiaille vaikeasti työllistyville asiakkaille, joiden työmarkkinatukea myös kaupunki rahoittaa, suunnitellaan palvelumalli. Myös työllistämispolkuja sekä aktivointia parannetaan erityisesti yhteistyössä Hämeen Te-toimiston kanssa. Keinojen toteuttaminen Työvalmennuskeskus Aktiivin tuotantokyvyn lisäämiseksi

¹ Työllisyysasioiden toimikunta on valmistellut keväällä 2013 nuorten yhteiskuntatakuun toteuttamista koskevan valtuustoaloitteen johdosta lausunnon siitä, miten nuorisotakuun asioita olisi tarpeen koordinoita Forssassa. Tähän tehtävään toimikunta on ensisijaisesti esittänyt Forssan nuorten ohjaus ja palveluverkostoa (FNOP), joka toimii myös Nuorten työpajan ohjausryhmänä.

ja kuntouttavan työtoiminnan asiakaspaikkojen kasvattamiseksi sekä työllistämisen kannustimien kehittämiseksi aloitetaan myöhemmin.

Verkostotyön ja -johtamisen painopisteen osalta tehdään esitys koordinaatioryhmästä kaupunginhallituksen käsiteltäväksi ja aloitetaan verkostojohtamisen kehittäminen. Tavoite on, että toimintaohjelman täytäntöönpanoa suunnittelee, johtaa ja seuraa koordinaatioryhmä yhteistyössä eri sidosryhmien ja luottamushenkilöiden kanssa. Toteuttamisesta vastaavat palveluorganisaatiot. Tärkeää on tiivistää kaupungin työllisyyden hoidon organisaatioiden yhteistyötä, kehittää tuotantoa ja asiakaspaikkoja sekä asiakasprosessia yhdessä.

Lähteet

Forssan kaupunkistrategia

Forssan seudun elinkeinostrategia

Forssan seudun hyvinvointi- ja turvallisuusstrategia

Hankkeet

Hämeen ELY-keskuksen työllisyysraportit ja nuorisotakuuraportit

Hämeen liitto

Kelasto-tietokanta

Perusturvan toimialan seurantatiedot ja organisaatio

Pro Consona -asiakastietojärjestelmä

SotkaNet-tietokanta

Sivistystoimialan seurantatiedot ja organisaatio

Sosiaalihuoltolaki

Strategia arjessa (L.Tuomi, T. Sumkin)

Suunta-malli

Te-toimiston asiakastietojärjestelmä

Liitteet

Liite 1. Liitetaulukot ja -kuviot.

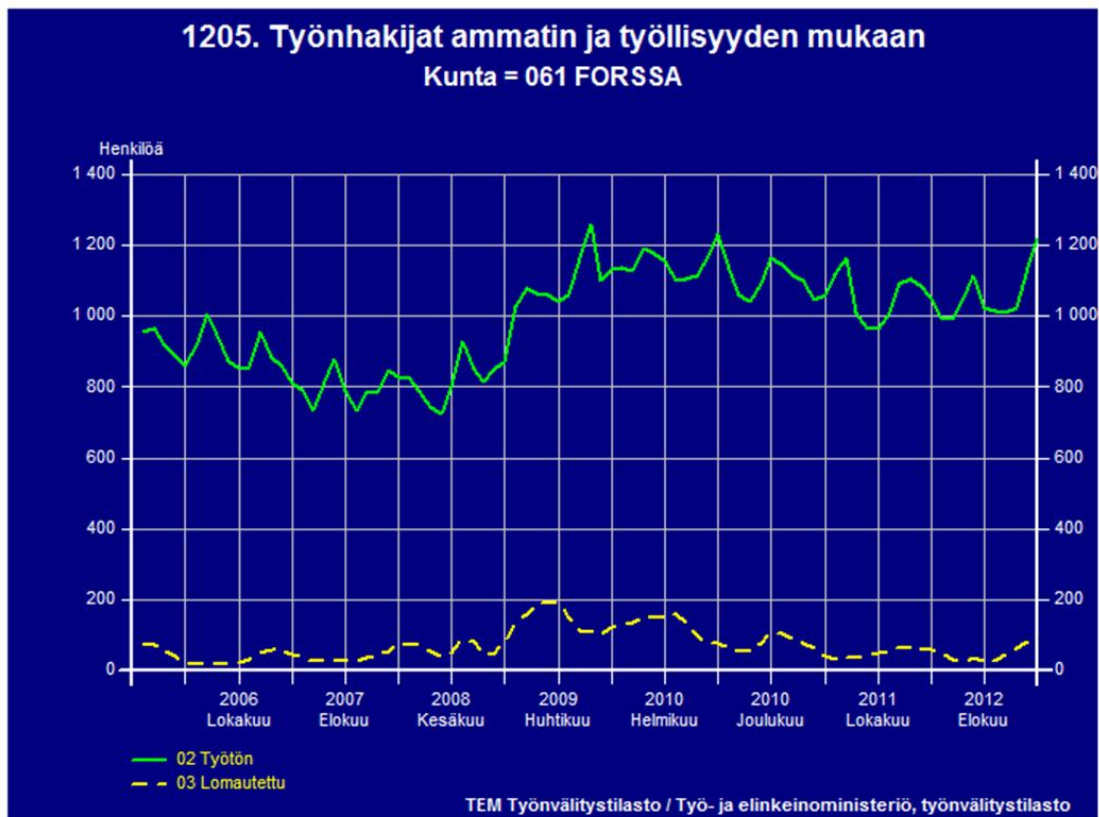
Liite 2. Palkkatukityöllistämisen kustannuslaskelmataulukko.

Liite 3. Arviotaulukko QVI2-hankkeen kustannusvaikutuksista 1.6.2013 mennessä

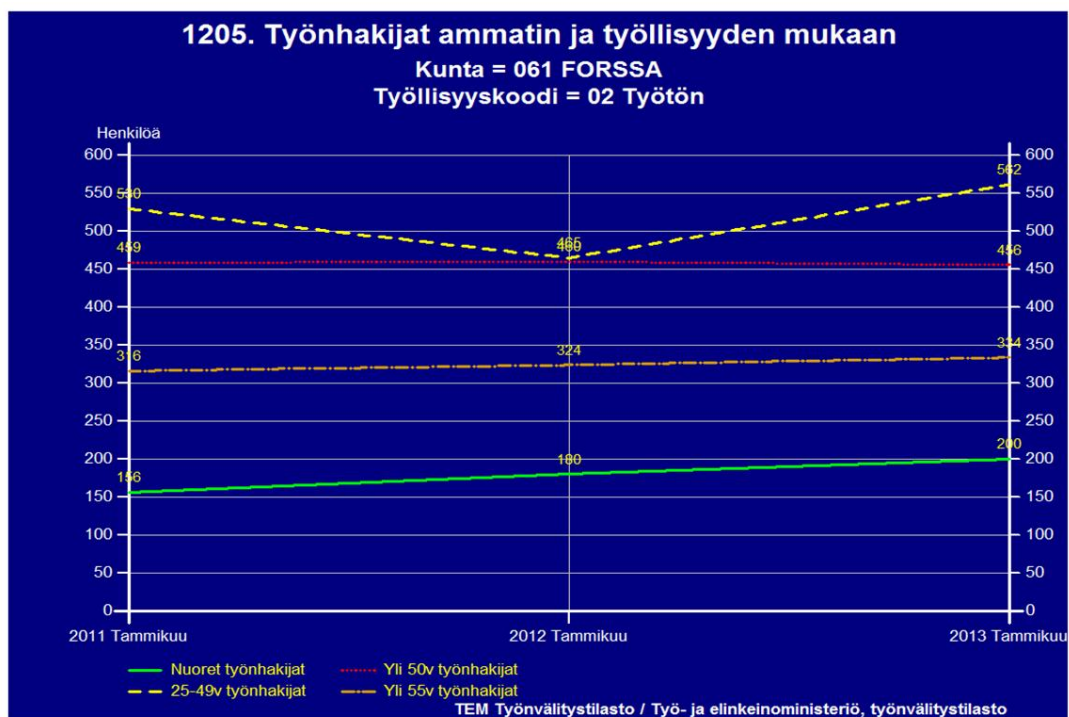
Liite 4. Kuntien rahoittama työmarkkinatuki, työttömyysaste ja toimeentulotuen menot kunnittain Suomessa vuosina 2011 – 2012.

Liite 1. Liitetaulukot ja -kuviot

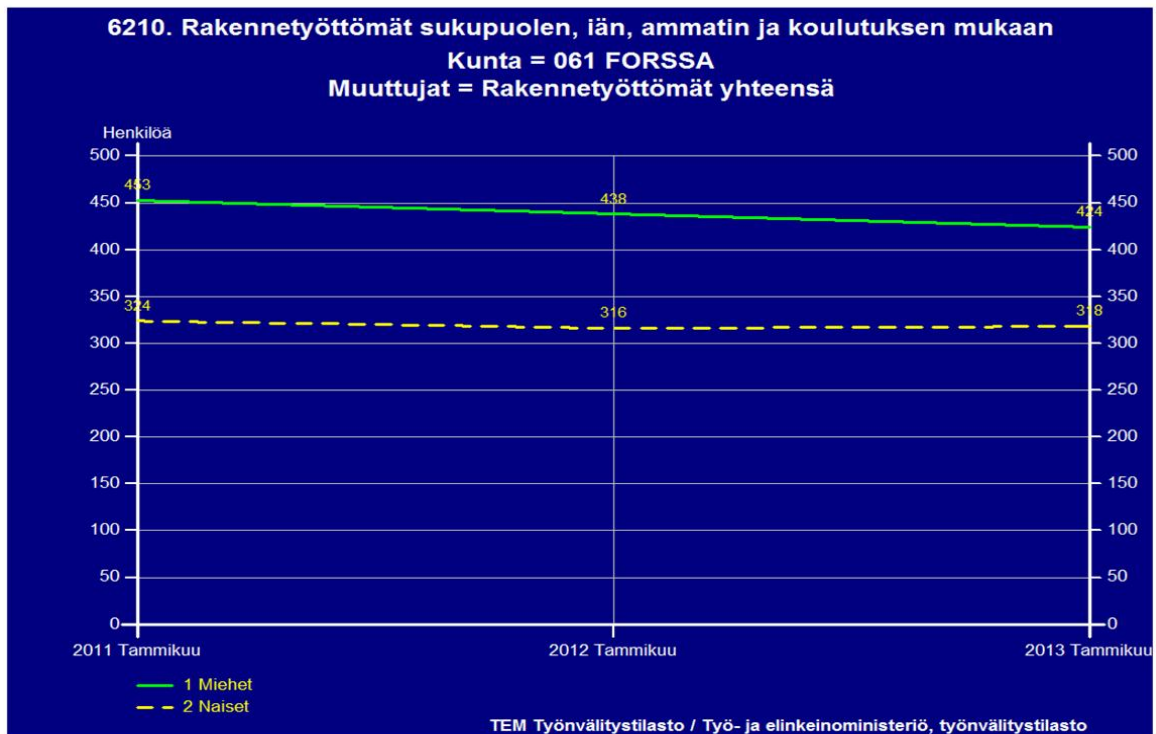
Liitekuvio 1. Työttömät ja lomautetut Forssassa 10/2006–8/2012.

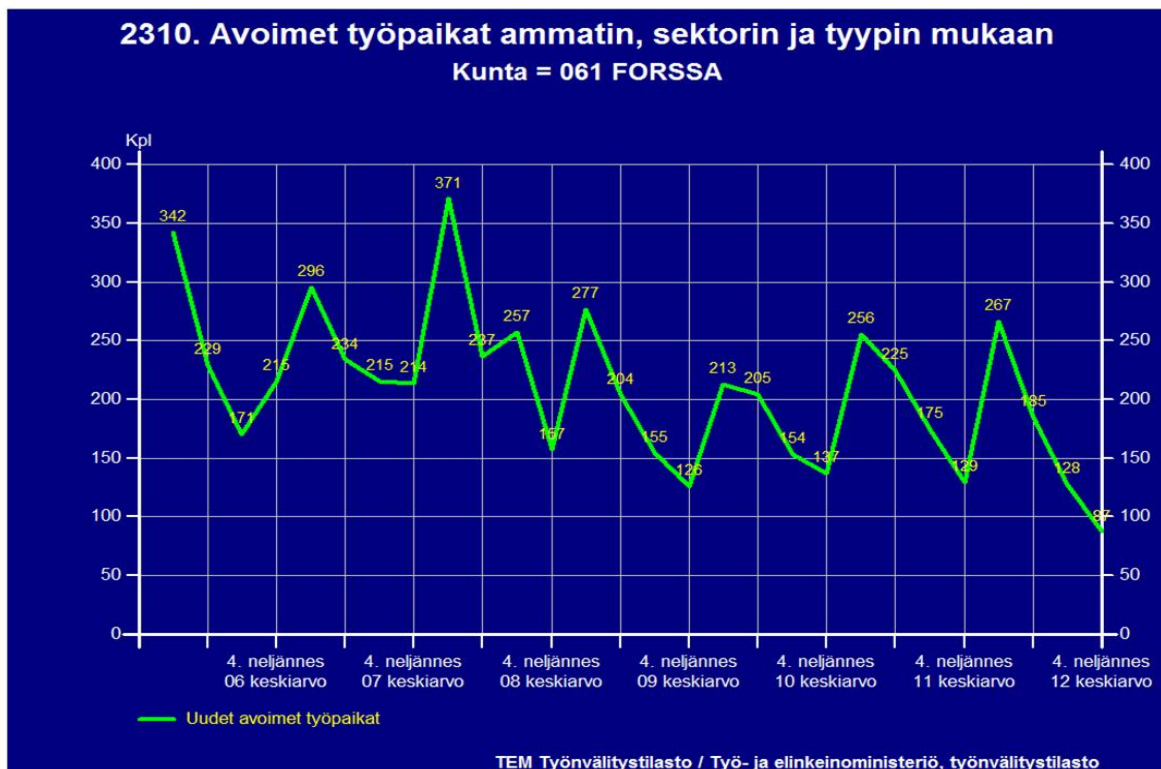
Liitekuvio 2. Työnhakijat (työlliset ja työttömät) ikäryhmittäin Forssassa 1/2011–1/2013

Liitekuvio 3. Rakennetyöttömät forssalaiset sukupuolen mukaan 1/2011–1/2013

Liitekuvio 4. Avoimet työpaikat Forssassa 4/4/2006–4/4/2012

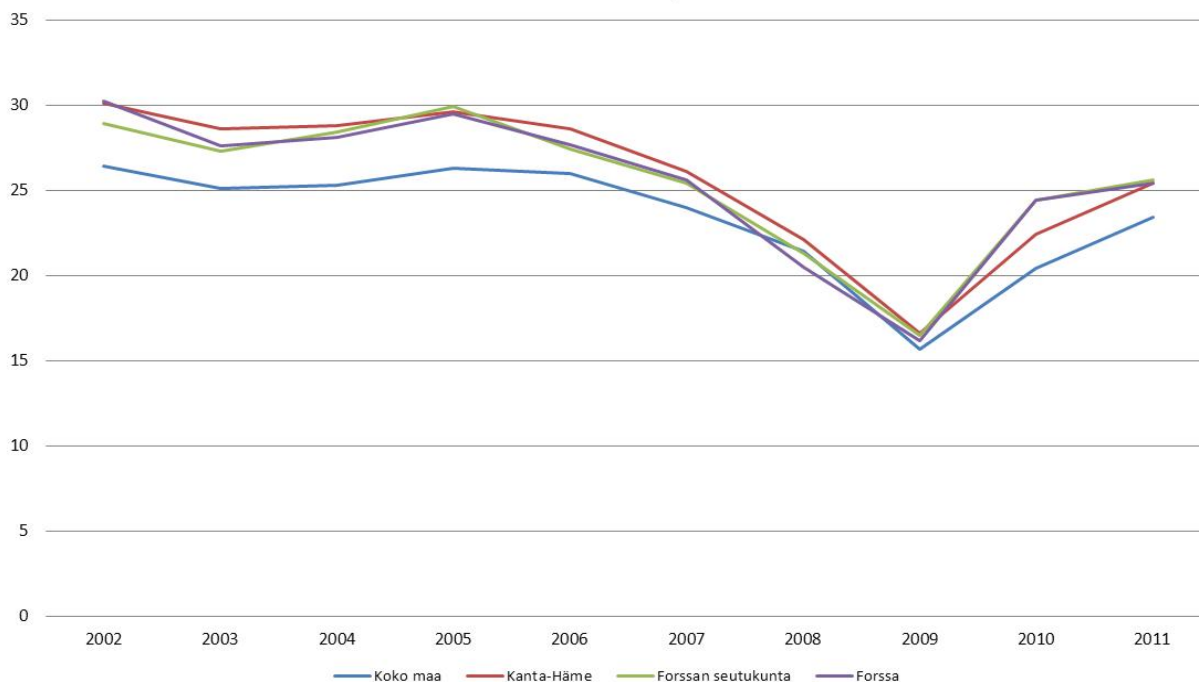
Liitetaulukko 1. Aktivointitoimenpiteet ja aktivointiaste seudun kunnissa 2010–2012 (Kelas-to)

Aktivointitoimenpiteet (kpl) keskimäärin kuukaudessa kunnittain ja aktivointiaste (%)

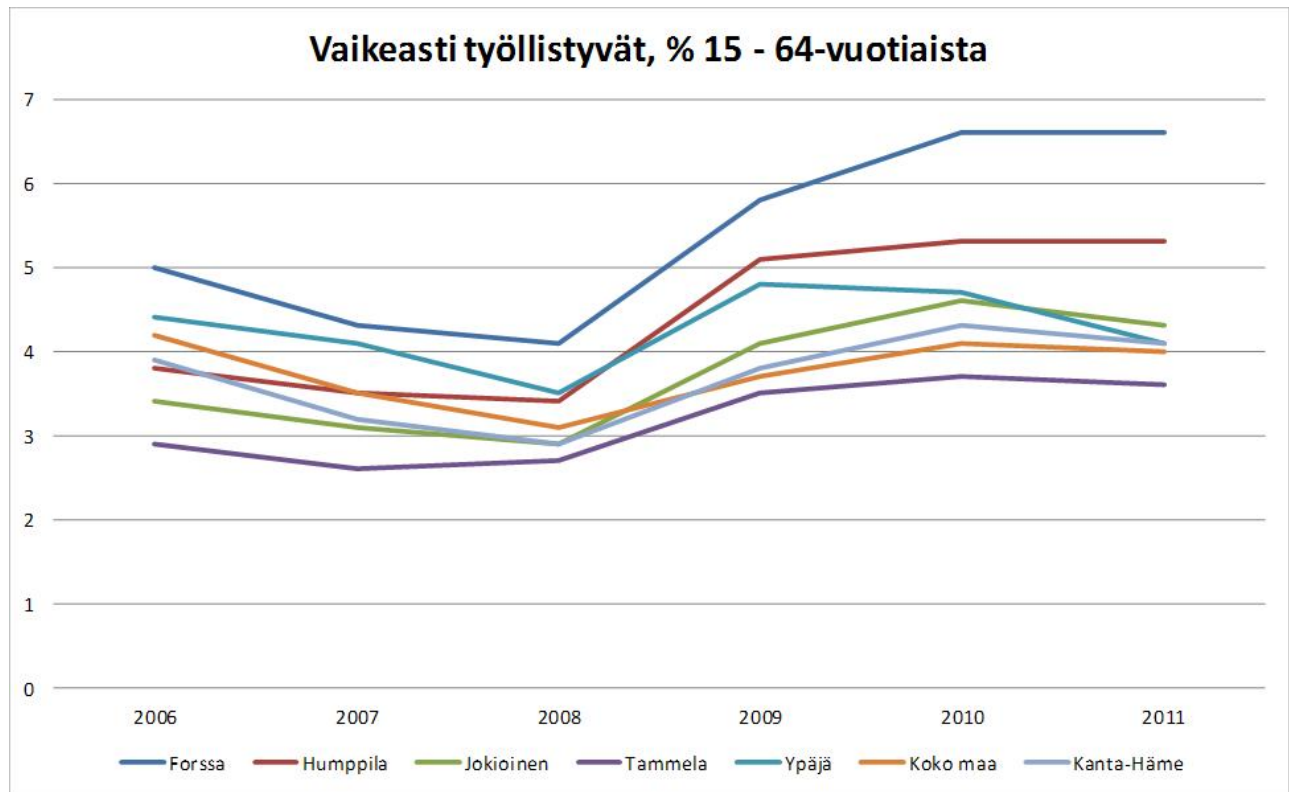
	Vuosi	Yhteensä	Työttömyysajan työmarkkinatuki	Aktiivitoimenpiteet yhteensä	Työvoima- koulutus	Omaehtoinen opiskelu	Työkokeilu	Työharjoittelu	Työelämä- valmennus	Kuntouttava työtoiminta	Palkkatuki	Starttiraha	Aktivointiaste (%)
Forssa	2012	689	438	171	70	17	1	9	26	47	79	2	36,6
	2011	621	399	150	70	11	3	5	26	34	69	3	35,7
	2010	536	363	111	50	4	1	11	22	24	59	4	32,5
Humppila	2012	67	46	13	5	2			4	3	6	1	29,9
	2011	59	44	8	2	2	0	0	1	2	6	1	25,4
	2010	51	35	9	2	1		1	3	3	6	2	33,3
Jokioinen	2012	117	79	22	9	2		1	3	7	15	1	32,5
	2011	111	80	18	9	2		2	2	4	13	0	27,9
	2010	102	76	15	10	0		1	2	1	11	0	25,5
Tammela	2012	123	82	22	9	5		1	4	3	18	1	33,3
	2011	112	80	18	8	2		1	3	4	14	1	29,5
	2010	93	69	13	6	1		1	2	3	11	0	25,8
Ypäjä	2012	50	34	8	2	2		0	2	2	8		32,0
	2011	49	34	7	1	1	0	2	1	3	8		30,6
	2010	59	39	12	4	1		0	3	4	7		32,2
Seutu	2012	1 046	679	236	95	28	1	11	39	62	126	5	35,1
	2011	952	637	201	90	18	3	10	33	47	110	5	33,2
	2010	841	582	160	72	7	1	14	32	35	94	6	30,9

Liitekuvio 5. Pitkäaikaistyöttömien osuus (%) työttömistä Forssassa vuosina 2002–2011.

Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä vuosina 2002 - 2011. (Lähde: SOTKANet 12.2.2013.)

Liitekuvio 6. Vaikeasti työllistyvien osuus (%) työväestöstä Forssassa vuosina 2006–2011.

Liitetaulukko 2. 16–28 -vuotiaiden forssalaisten työnhakijoiden ammatillinen koulutus 12/2010 (Te-toimisto)

Ikä	Hakijoita	Työtön	Ei ammatillista koulutusta	Työttömistä, ei ammatillista koulutusta	% työttömistä kouluttamattomia
16	1	1	1	1	100,0
17	5	1	5	1	100,0
18	18	11	14	10	90,9
19	56	26	22	10	38,5
20	50	28	24	13	46,4
21	47	22	19	8	36,4
22	41	25	20	12	48,0
23	39	14	20	10	71,4
24	41	22	16	8	36,4
25	52	30	24	15	50,0
26	50	26	21	10	38,5
27	43	14	17	8	57,1
28	43	19	14	8	42,1
	486	239	217	114	47,7

Liitetaulukko 3. 16–29 -vuotiaiden forssalaiset työnhakijoiden ammatillinen koulutus 1/2013 (Te-toimisto)

	Työnhakijoita	Työttömiä	Työnhakijat, joilla ei amatillista koulutusta	Työttömät, joilla ei amatillista koulutusta	% työttömistä, joilla ei amatillista koulutusta
15 v.	0	0	0	0	0,0 %
16 v.	0	0	0	0	0,0 %
17 v.	..	..	..	..	..
18 v.	11	8	11	8	100,0 %
19 v.	44	31	20	14	45,2 %
20 v.	65	43	22	15	34,9 %
21 v.	56	37	16	10	27,0 %
22 v.	37	26	17	13	50,0 %
23 v.	51	31	15	10	32,3 %
24 v.	46	31	14	10	32,3 %
25 v.	40	24	13	9	37,5 %
26 v.	47	31	15	11	35,5 %
27 v.	47	28	16	11	39,3 %
28 v.	43	22	10	6	27,3 %
29 v.	56	33	11	5	15,2 %

Liitetaulukko 4. Asiakkaiden siirtymät työttömyysetuuksissa vuosina 2011–2012 Forssassa.

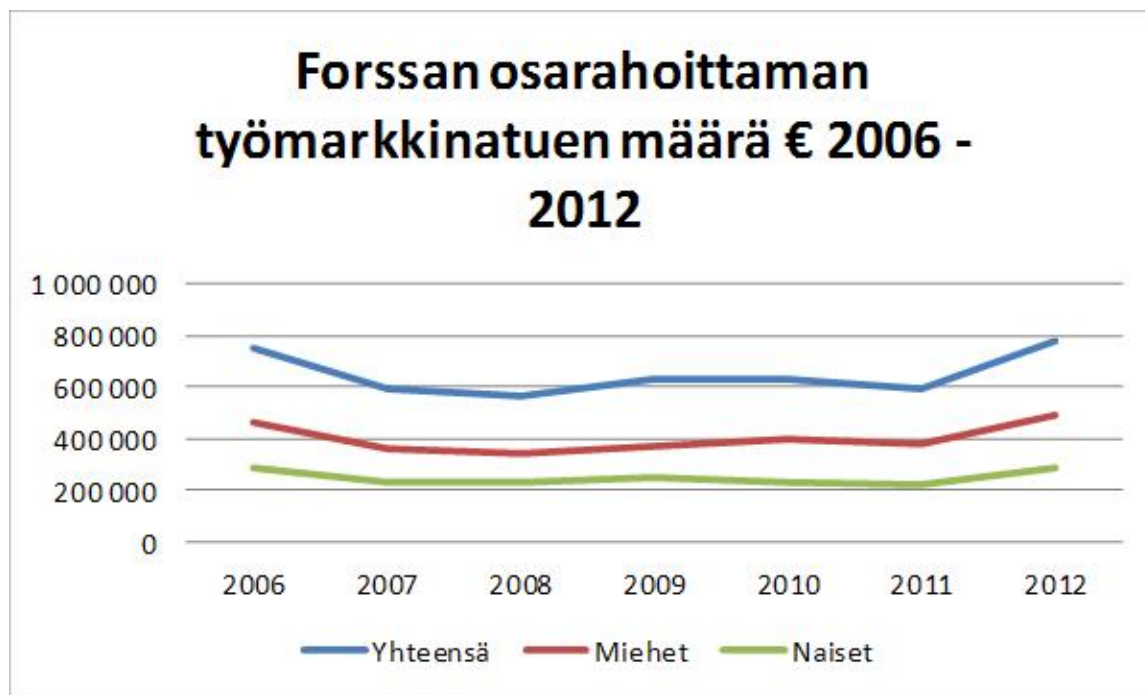
Työmarkkinatuen päivärajojen seuranta, ylittyneet raja-arvot

	Päivärahalta työmarkkinatuella siirtyneet	Päivärahalta siirtyneiden 180 päivää täyttynyt	500 päivää työttömyysajan työmarkkinatukea täyttynyt
12.1.2012	117	90	57
9.1.2012	95	67	42
6.1.2012	63	45	26
12.1.2011	138	67	58
9.1.2011	102	53	45
6.1.2011	69	36	27
3.1.2011	36	12	12

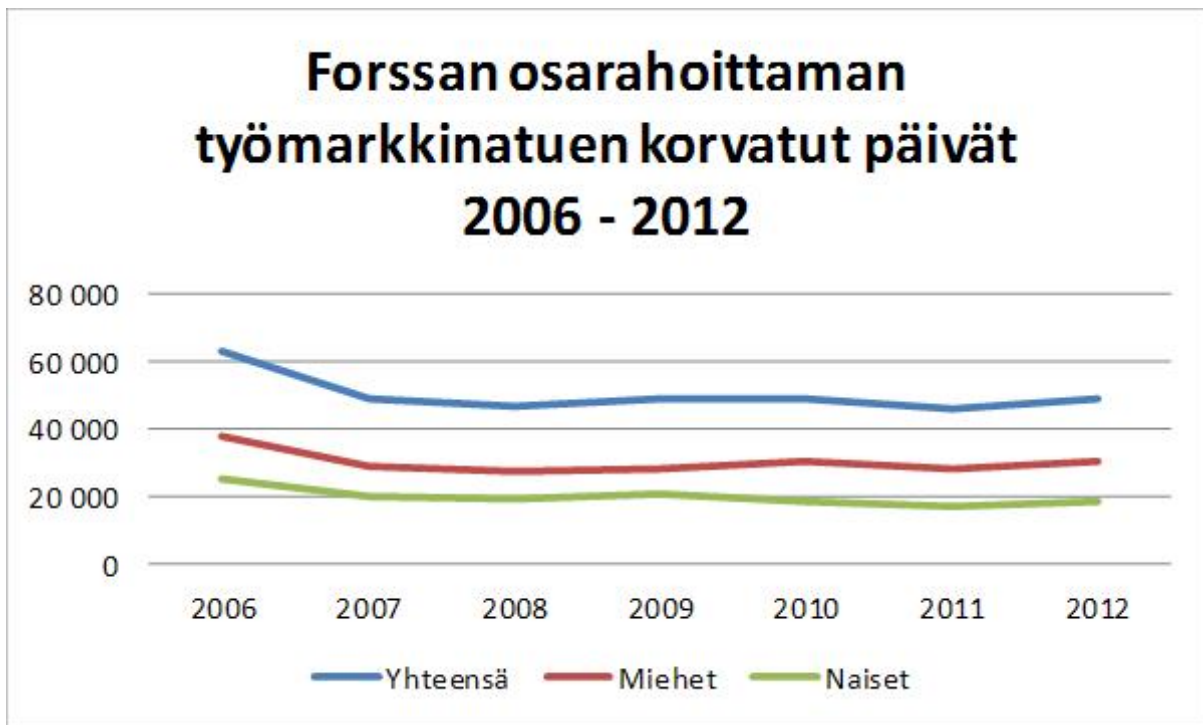
Liitetaulukko 5. Kelan työttömyysturvaetuuksien saajat ja maksetut etuudet vuonna 2012 Forssassa

	Saajat	Maksetut etuudet €	Korvatut päivät	€ / päivä
Yhteensä	1 155	6 236 644	182 146	34,24
Peruspäiväraha	203	821 206	23 387	35,11
Työmarkkinatuki	981	5 256 860	154 660	33,99
Kotoutumistuki	34	158 578	4 099	38,69

Liitekuvio 7. Forssan kaupungin osarahoittama työmarkkinatuki € / vuosi vuosina 2006–2012

Liitekuvio 8. Forssan kaupungin osarahoittaman työmarkkinatuen korvauspäivät sukupuolittain kpl / vuosi vuosina 2006–2012

Liitetaulukko 6. Kuntarahoitteen työmarkkinatuen ikäjakaumana Forssassa (Otos: Huhtikuu 2011, Kela)

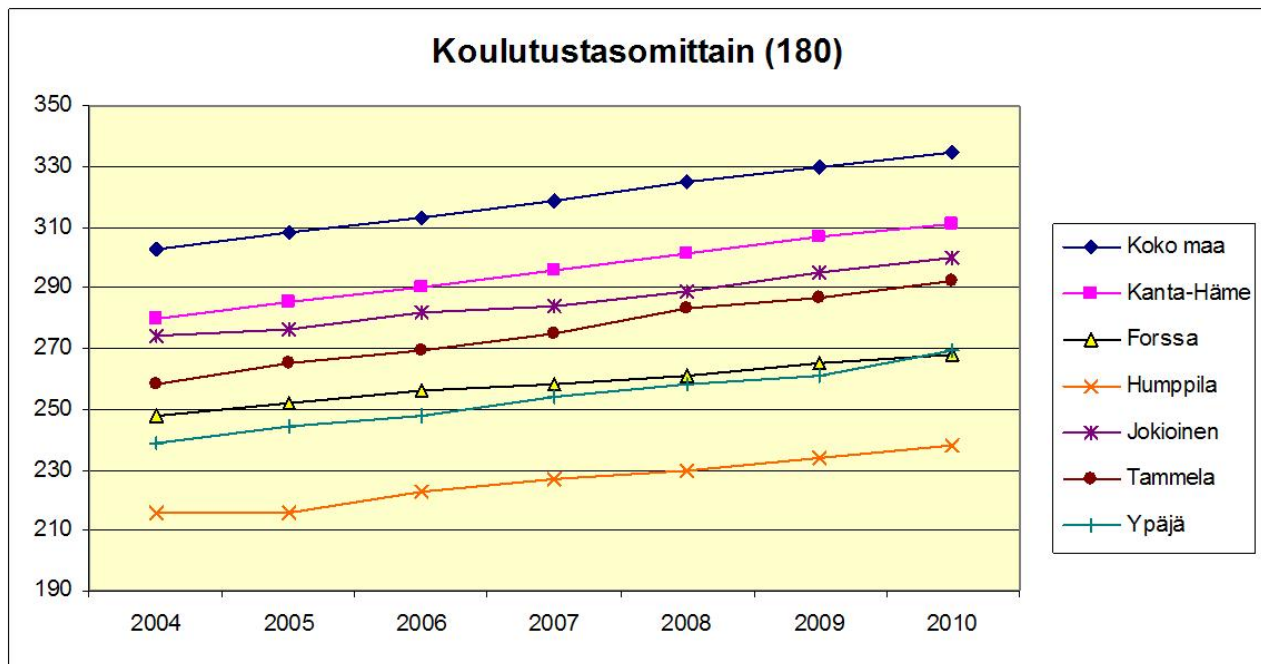
Ikä	Toimeentulotukiasiakkaita	Ei hae toimeentulotukea	Yhteensä
< 29 v.	9	8	17
30 – 39 v.	26	12	38
40 – 49 v.	29	14	43
50 – 59 v.	30	19	49
60 + v.	8	27	35
Yhteensä	102	80	182

Liitetaulukko 7. Kuntarahoitteen työmarkkinatuen ikäjakaumana Forssassa (Otos: Helmikuu 2013, Kela)

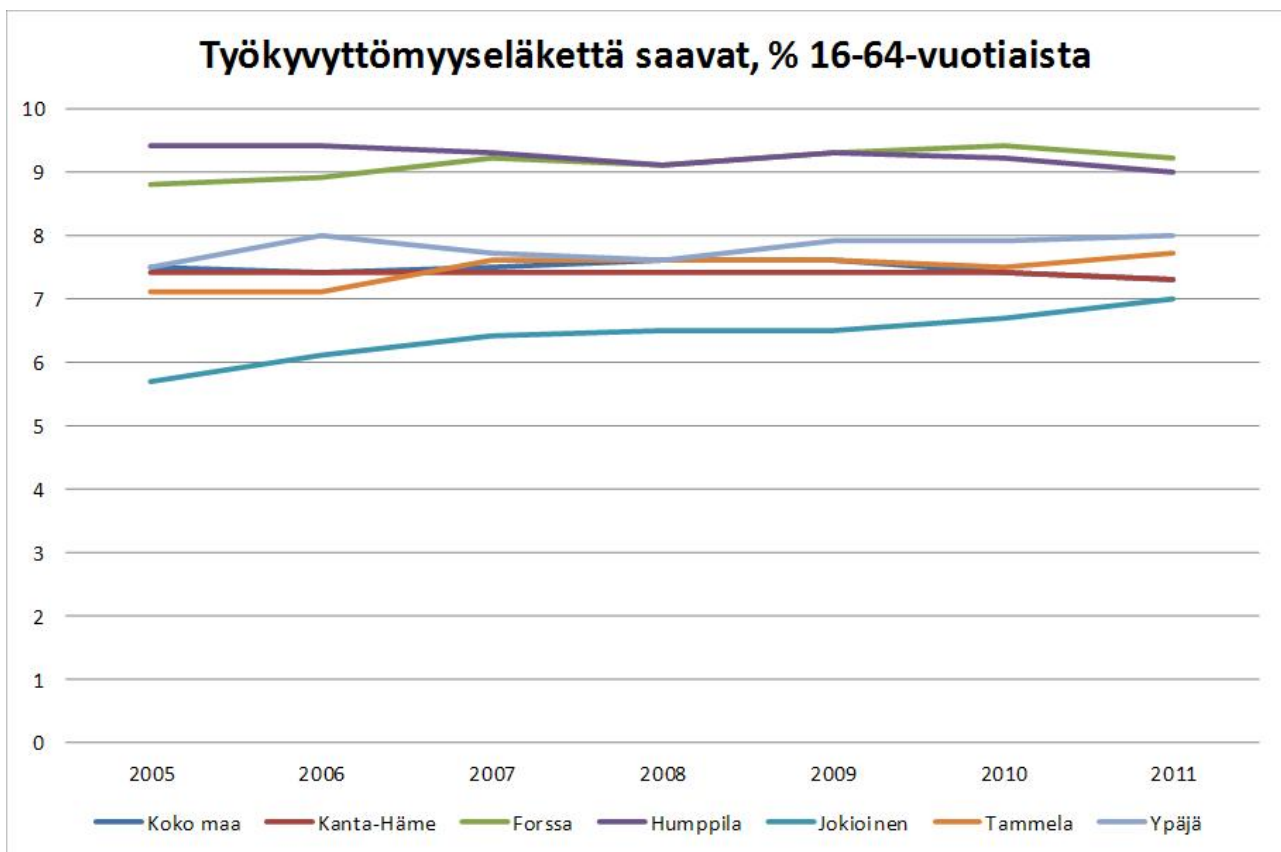
IKÄ	TOIMEENTULOTUKIASIAKKAITA	EI HAE TOIMEENTULOTUKEA	YHTEENSÄ
< 29 vuotiaat	9	16	25
30-39 vuotiaat	21	23	44
40-49 vuotiaat	24	26	50
50-59 vuotiaat	29	38	67
60 + vuotiaat	8	28	36
YHTEENSÄ	91	131	222

Osa listan ei toimeentulotukea hakevista ovat sellaisia, jotka ovat hakeneet toimeentulotukea alle kuusi kertaa vuoden aikana.

Liitekuvio 9. Koulutustasomittain 2004–2010 (Sotkanet)

Liitekuvio 10. Työkyvyttömyyseläkkeen saajien osuus vastaavan ikäisestä väestöstä vuosina 2005–2011 (Sotkanet)

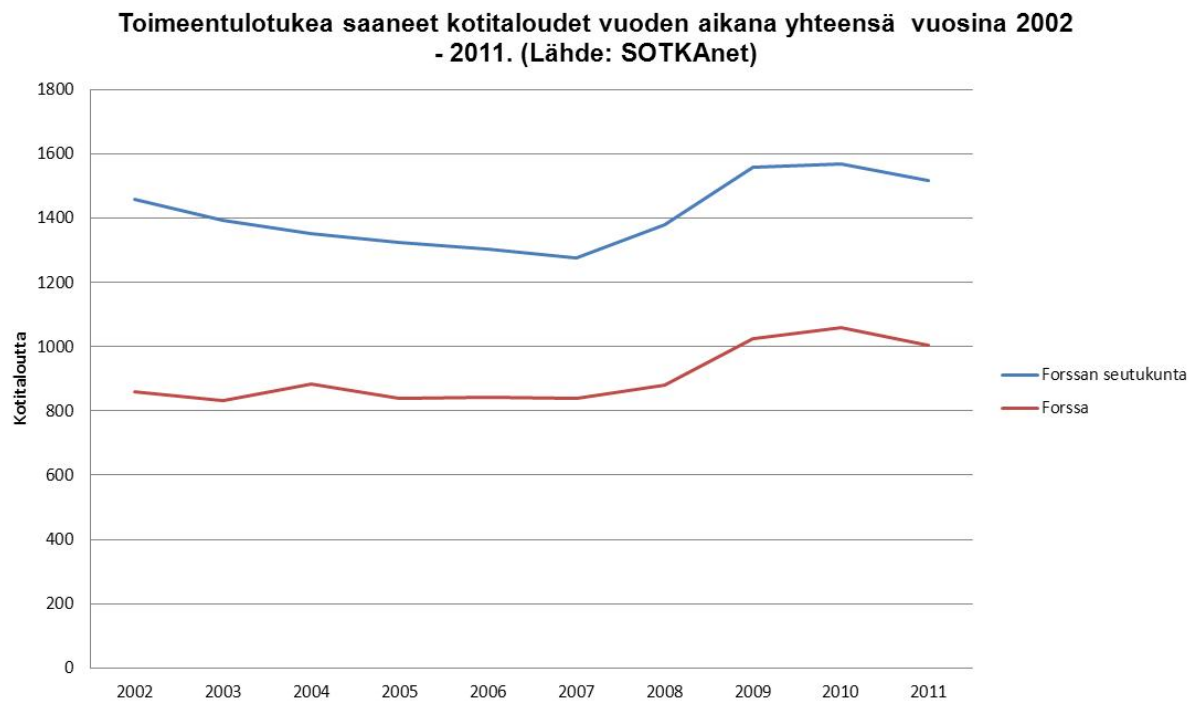
Liitetaulukko 8. Kelan kuntoutuspalvelujen saajat Forssassa vuonna 2012

Kuntoutuksen lakiperuste	Yhteensä	0-6 v	7-15 v	16-19 v	20-24 v	25-29 v	30-34 v	35-39 v	40-44 v	45-49 v	50-54 v	55-59 v	60-64 v	65-69 v	Yli 69 v
Yhteensä	293	10	16	11	16	12	14	18	27	39	42	49	24	6	9
YHTEENSÄ (ilman omaisille maksettujä)	277	10	16	11	16	12	12	12	25	36	40	48	24	6	9
Vajaakuntoisten ammatillinen kuntoutus	33			4	7	2	2		2		5	9	2		
Vaikeavammaisten lääkinnällinen kuntoutus	70	8	12	4	4	6	2	3	2	4	4	7	12	2	
Kuntoutuspsykoterapia	16			2	3	3	2	1	2	1	2				
Harkinnanvarainen kuntoutus	163	2	4	2	3	2	6	8	20	31	30	32	10	4	9
Omaisille maksetut	17					1	2	6	2	3	2	1			

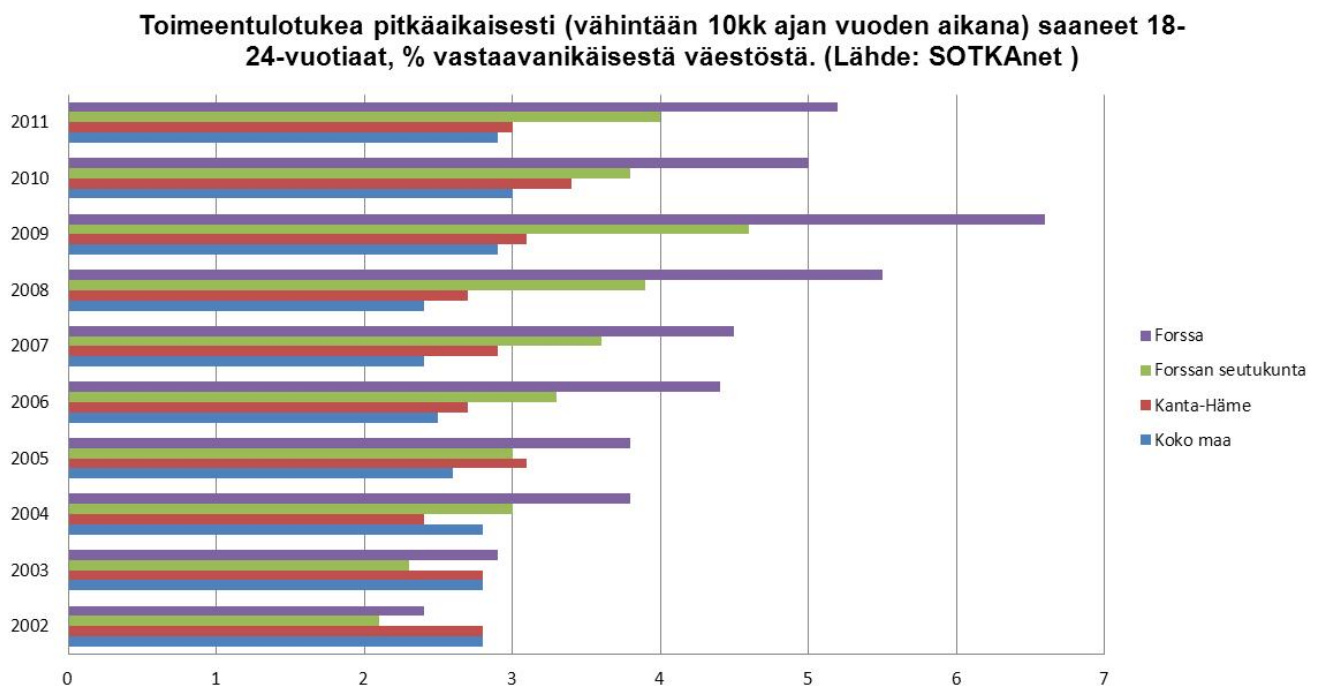
Liitetaulukko 9. Forssan väestön muutokset ikäryhmittäin prosentteina ja lukumäärinä ajanjaksoina 2012-2025 ja 2012-2040. (Lähde: Hämeen liitto)

Ikä-ryhmä	Muutos %	Muutos lkm	Muutos %	Muutos lkm
	2012 -> 2025	2012 -> 2025	2012 -> 2040	2012 -> 2040
0-14	-6	-133	-9	-209
15-24	-12	-241	-11	-219
25-64	-12	-1120	-14	-1258
65-74	16	364	-4	-89
75-84	61	895	65	948
85-89	27	108	127	505
90+	67	116	295	507

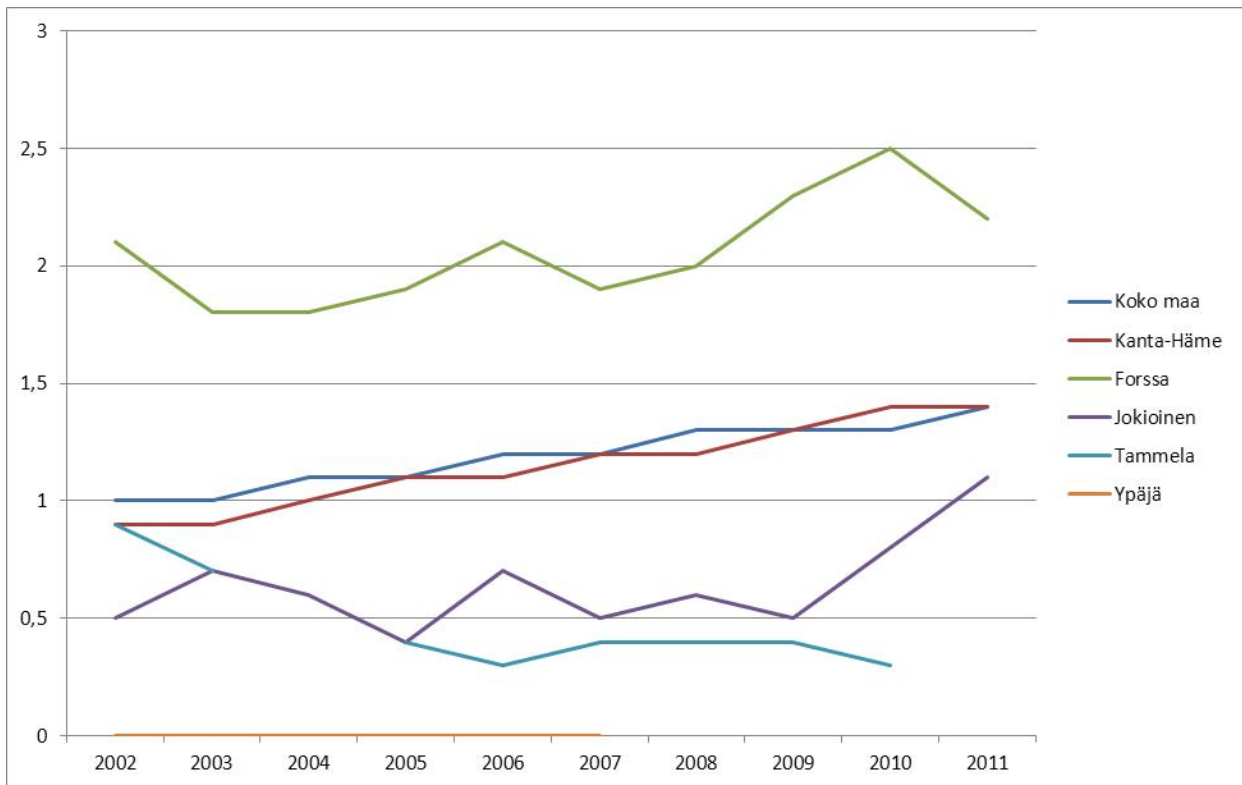
Liitekuvio 11. Toimeentulotukikotitaloudet vuosina 2002–2011

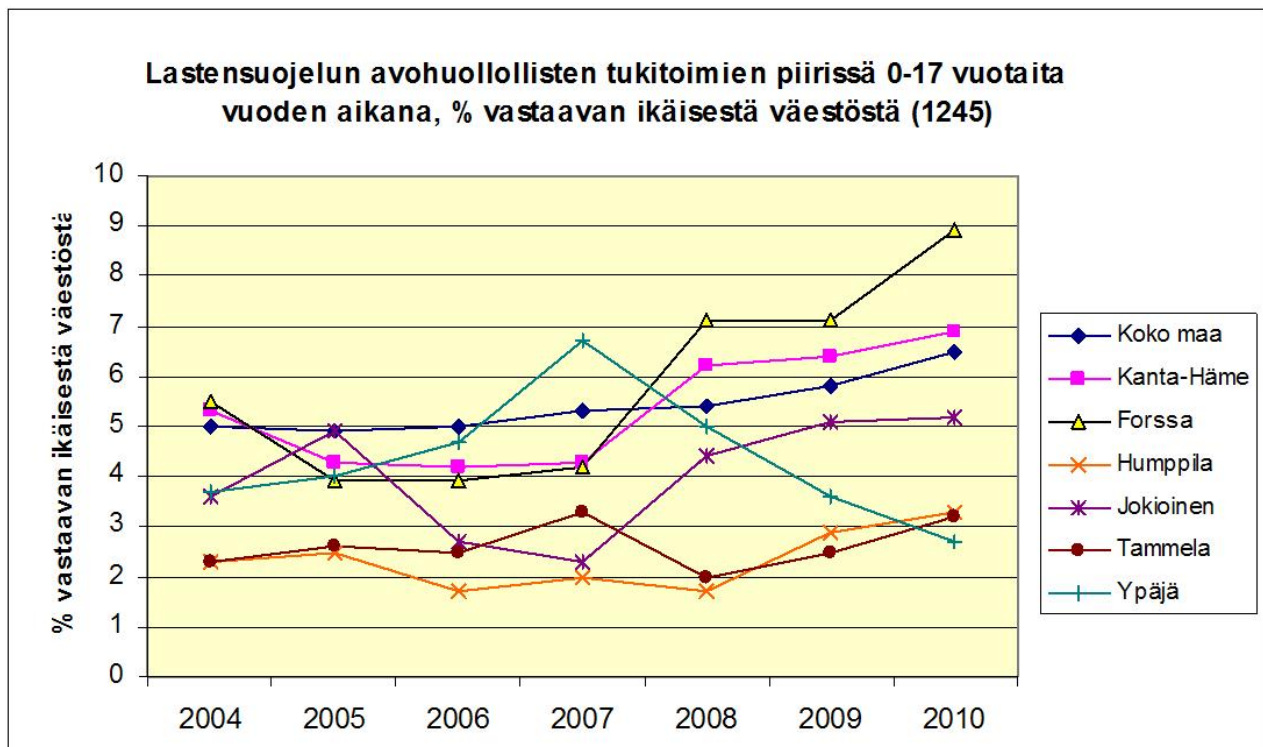
Liitekuvio 12. Vähintään 10 kuukautta vuoden aikana toimeentulotukea saaneiden 18–24 -vuotiaden osuus (%) vastaavanikäisestä väestöstä

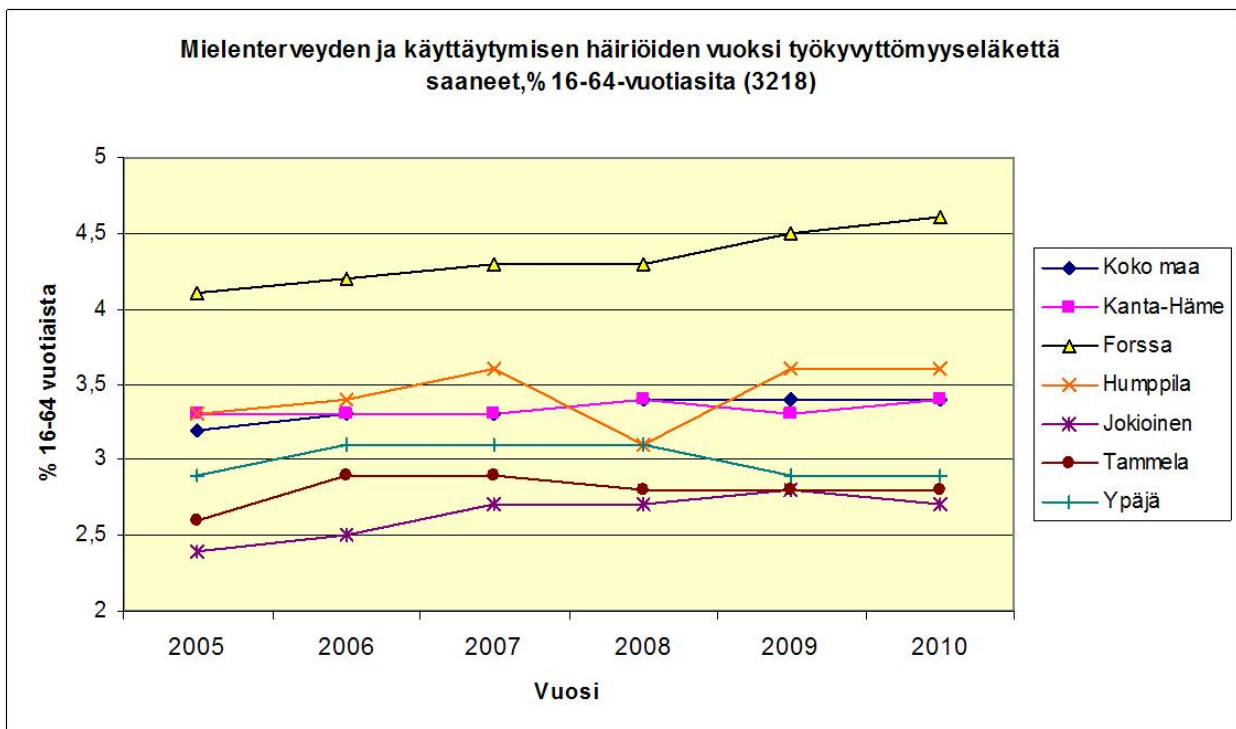
Liitekuvio 13. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0–17 -vuotiaiden osuus (%) vastaavanikäisestä väestöstä vuosina 2002–2011 (Sotkanet)

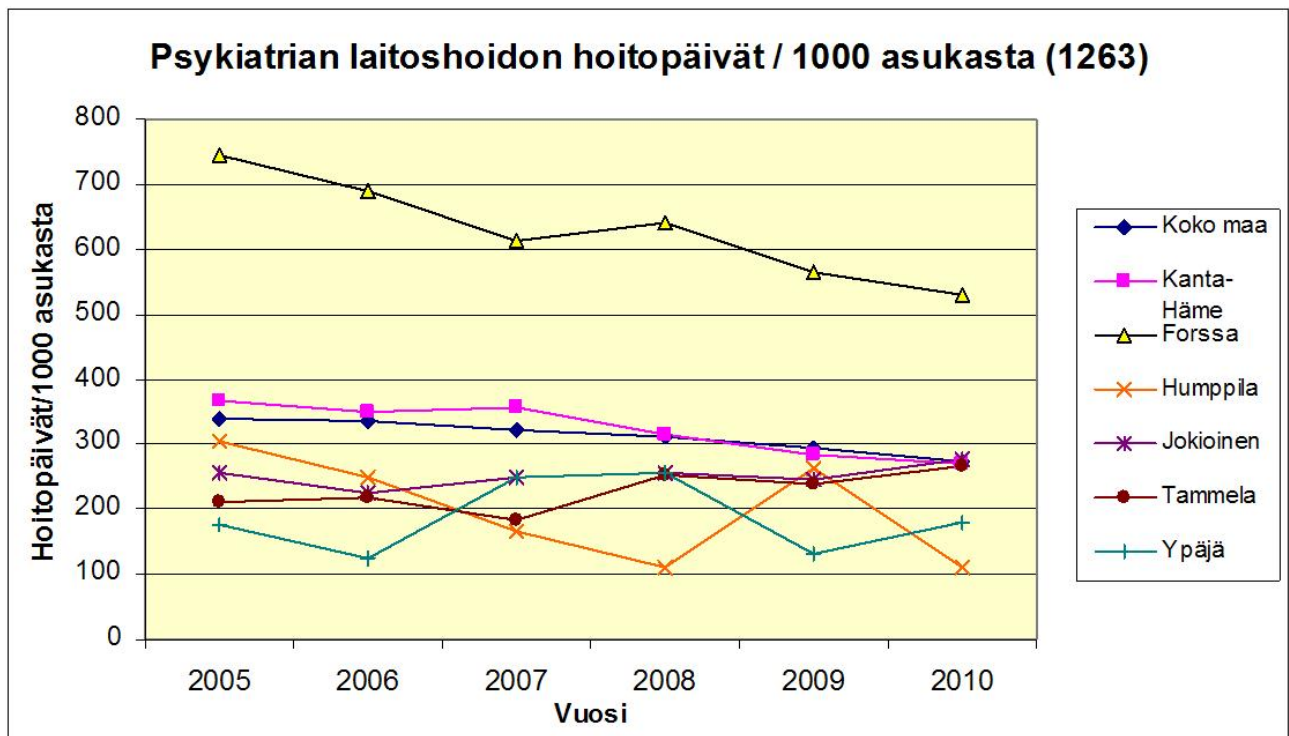
Liitekuvio 14. Lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä olleiden 0–17 -vuotiaiden osuus (%) vastaavan ikäisestä väestöstä vuosina 2004–2010 (Sotkanet)

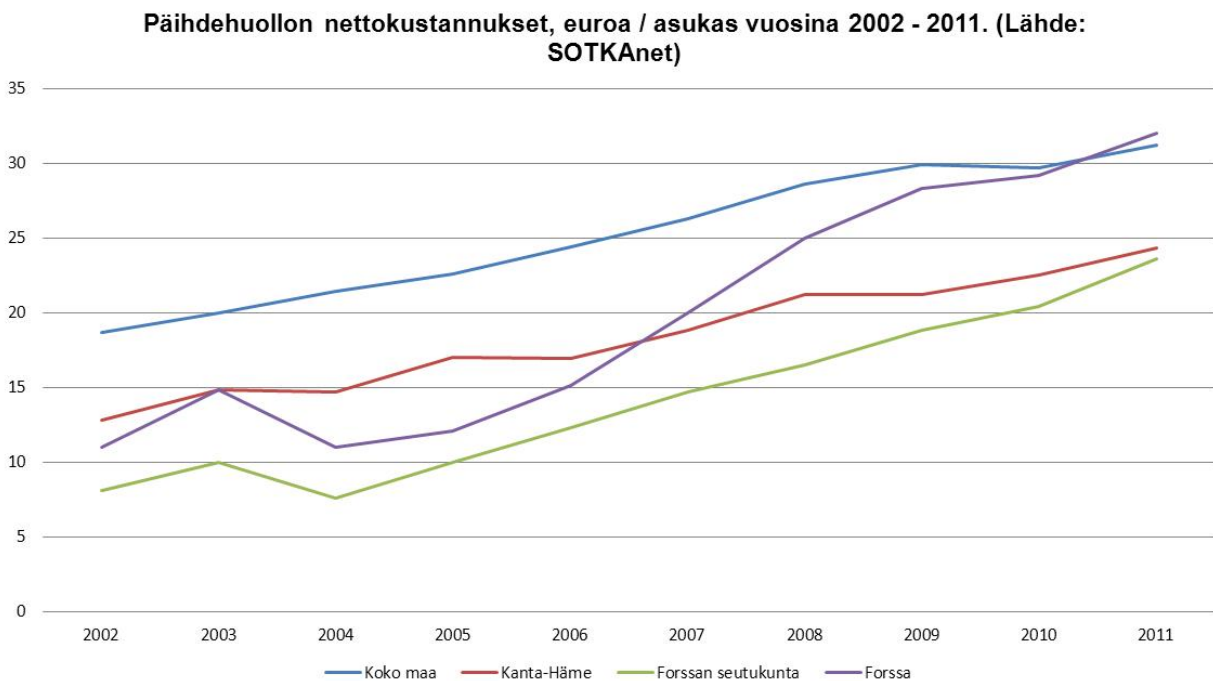
Liitekuvio 15. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saaneiden 16–64 -vuotiaiden osuus (%) vastaavanikäisestä väestöstä vuosina 2005–2010 (Sotkanet)

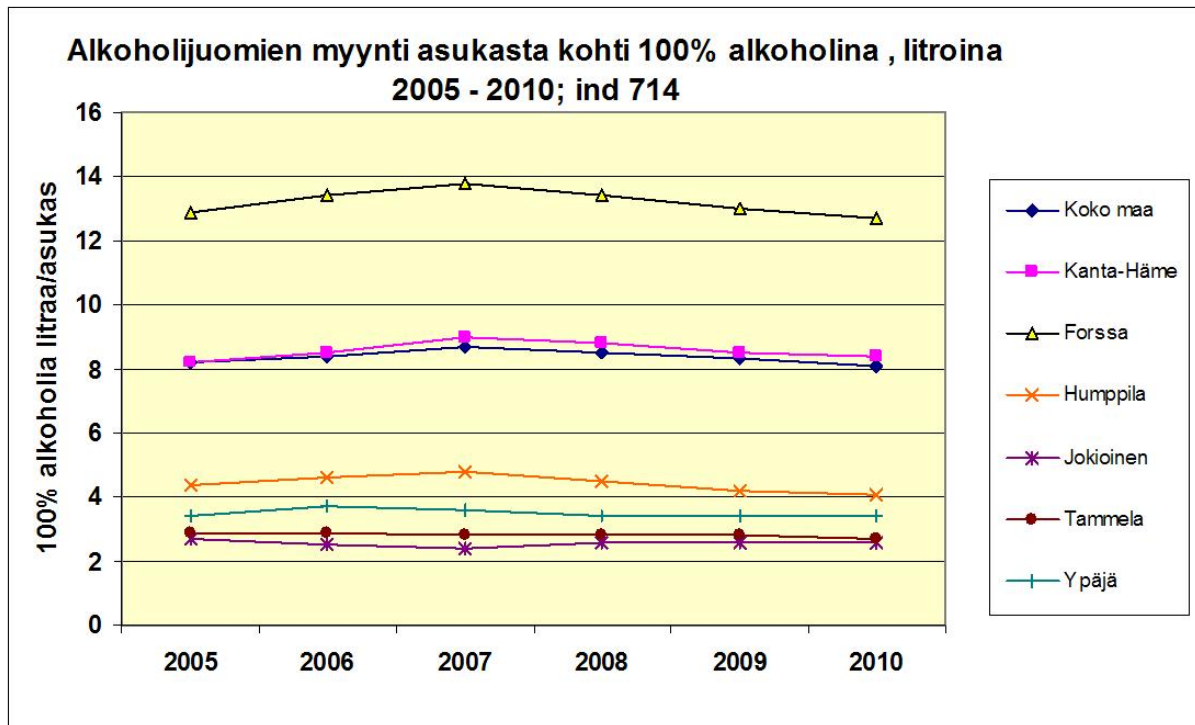
Liitekuvio 16. Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät / 100 asukasta vuosina 2005–2010 (Sotkanet)

Liitekuvio 17. Päihdehuollon nettokustannukset € / asukas vuosina 2002–2011 (Sotkanet)

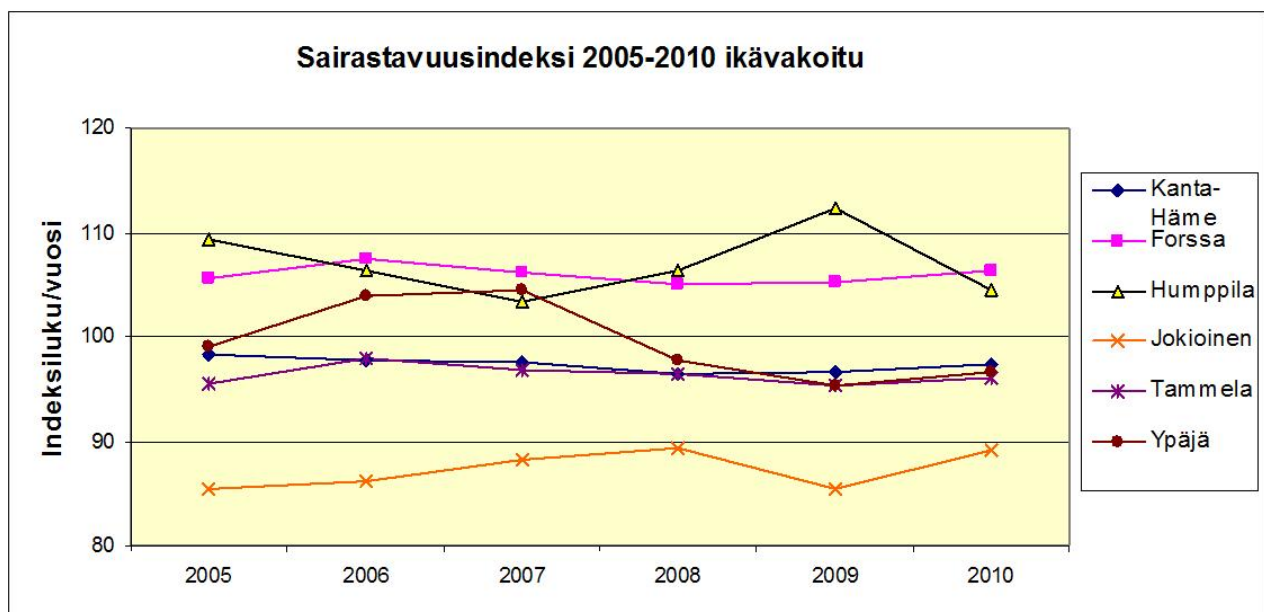

Liitekuvio 18. Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 % alkoholilitroina vuosina 2005–2010. (Sotkanet)

Liitekuvio 19. Ikävakioitu sairastavuusindeksi vuosina 2005–2010 (Sotkanet)

A

Liite 2. Palkkatukityöllistämisen kustannuslaskelmataulukko

Esimerkkilaskelma palkkauskustannuksista

Työntekijä alle 53-vuotias, tmt > 500 pvä. Osa-aikatyö, 85 %työaika.

TYÖNANTAJANA KUNTA

Työpäivät / kuukausi	22 pvä	
Työtunnit / päivä (85 %) osa-aikatyö	6,5 h	
Työtunnit / kuukausi	143 h	
Tuntipalkka	9,50 €	
Bruttopalkka / kuukausi		1358,50

BRUTTOPALKKA YHTEENSÄ

Työnantajan lakisääteiset maksut ja lomarahat	35,00 % n.	475,48
TYÖNANTAJAN KOKONAISKUSTANNUKSET ILMAN TUKEA		1833,98

Työntekijän työssäolopäivät	22,00	
Työllistämistuki PERUSTUKI !	32,46 € /pvä	714,12
TYÖNANTAJAN KOKONAISKUSTANNUKSET TYÖLLISTÄMISTUELLA		1119,86

Työmarkkinatuen kuntaosuus 50 % 714,12 = 100 %		357,06
Toimeentulotuki, arvio säästöistä / kuukausi		100,00
Asumistuki, arvio, ei kunnan maksama	150,00 € /kk	

Verotulo kunnalle, verrattu työmarkkinatukee 714,12 kun vero 20 %		142,82
Verotulo kunnalle, paljkkatuella 1 358,50 € kun vero% 18		244,53
EROTUS palkkatuen eduksi		101,71

Kokonaiskustannukset kuukaudessa ILMAN työn tuottamaa lisäarvoa		561,09
--	--	---------------

TYÖNTEKIJÄ

Bruttopalkka		1358,50
Eläkemaksu ja työttömyysvakuutusmaksu		67,92
Ennakkovero esimerkiksi	18,00 %	244,53

TYÖNTEKIJÄN NETTOPALKKA		1046,05
--------------------------------	--	----------------

Liite 3. Arviotaulukko QVI2-hankkeen kustannusvaikutuksista 1.6.2013 mennessä. (QVI2)

QVI2 TULOKSET / SÄÄSTÖT 1.6.2013 243.200€ - 72.536€ = 170.664€

Kunta	Rah.osuus 2 vuotta	Tyött. 02/2013	Hank- keessa	Töissä Tav. 25	Opisk. Tav. 25	Hyöty/ Töissä	Hyöty/ Opisk.	SÄÄSTÖ Yht.
Forssa	58 028 €	196	95	21	20	159 600	76 000	235 600
Tammela	14 507 €	34	10	-	2	-	7 600	7 600
Yht.	72 536 €	230	105	21	22	159 600	83 600	243 200
THL-laskelma			105			21 x 27 500 =		577 500/ vuosi

Terveys- ja hyvinvointilaitoksen laskelman mukaan syrjäytyneen nuoren

kulut n. 27 500 €/v.

Laskennallisesti kustannus työttömästä nuoresta on min. 7 600 €, jolloin on laskettu vain toimeentulo- ja asumistuki.

Opiskelijankustannus laskettu 3 800 € (puolet työttömän kuluista).

Liite 4. Kuntien rahoittama työmarkkinatuki, työttömyysaste ja toimeentulotuen menot kunnittain Suomessa vuosina 2011 – 2012.

Kunta	Kunnan rahoittama Tmt. € / as. v. 2012	Kunnan rahoittama Tmt. € / as. v. 2011	Ttt-menot ka. / as. v. 2012	Työttömyysaste (ka. %) v. 2012	Kunta	Kunnan rahoittama Tmt. € / as. v. 2012	Kunnan rahoittama Tmt. € / as. v. 2011	Ttt-menot ka. / as. v. 2012	Työttömyys aste (ka. %) v. 2012
Maarianhamina #1	0	0		4,1	Jämijärvi	23,19	27,03	23	
Vehmaa	0	2,37		5,5	Virolahti	23,41	23,33	93	7,9
Lestijärvi	0	5,7	109		Pirkkala	23,52	15,87	73	
Kustavi	0	10,36		5,6	Kempele	23,59	17,66	36	9,8
Pedersören kunta	2,61	1,88	15	3,2	Tuusniemi	23,66	18,11	76	10,9
Masku	3,64	2,04	26	5	Rantasalmi	23,72	16,72	89	
Lappajärvi	3,82	3,67	38	6,6	Hollola	23,82	19,15	77	8
Närpiö	4,32	3,9	37	3,1	Hämeenkoski	24,1	18,18	47	8,2
Muonio	4,53	6,79	28	13,6	Taipalsaari	24,27	19,92	87	8,5
Korsnäs	4,55	4,82	49		Joroinen	24,3	17,31	87	10,8
Evijärvi	4,56	1,81	43	6,1	Petäjävesi	24,35	18,93	89	10,4
Kuortane	4,76	5,84	30	7,2	Kontiolahti	24,57		84	10,4
Parainen	4,92	4,14	42	5,5	Rautjärvi	24,73	20,41	56	
Marttila	4,93	4,56	44	6,5	Pietarsaari	24,86	19,36	71	
Kinnula	4,97	3,47	75	13,9	Hankasalmi	24,97	21,65	128	
Nousiainen	5,18	4,1	83	5,1	Mäntyharju	24,99	17,81	61	
Pyhäntä	5,21		19	11,3	Kaskinen	25,21	14,89	42	13,9
Naantali	5,35	5,05	109	6,4	Ulvila	25,23		62	9,3
Rusko	5,56	4,68	27	5,2	Sodankylä	25,31	23,69	152	
Ikaalinen	5,74	2,14	69	7,8	Teno	25,33	18,26	62	9,4
Kauhava	5,8	5,63	92	5,2	Valkeakoski	25,99	24,33	97	
Kauniainen	6,18	4,8	56	4,2	Pyhtää	26	20,36	54	9,5
Lieto	6,23	5,19	50	5,5	Kajaani	26,04	23,91	114	12,5
Parkano	6,25	4,12	64	8,3	Hanko	26,08	21,19	104	10,4
Kaarina	6,38	3,72	76		Järvenpää	26,58	20,42	172	
Paimio	6,54		85	5,2	Kannonkoski	26,6	12,43	46	13,6
Pyhäjoki	6,59	10,32	31	7,7	Jokioinen	26,67	22,52	66	9
Sastamala	6,99	3,85	93	6,2	Saarijärvi	26,68		57	14,7
Mustasaari	7,11	5,33	26	3,8	Ruokolahti	26,8	22,47	34	10,5
Punkalaidun	7,13	9,08	82	6,4	Laukaa	26,84	20,28	69	10,2
Veteli	8,16	5,23		7,3	Ranua	27,18	27,75		
Kaustinen	8,34	7,34	63	5,7	Lohja	27,52	17,48	87	8,9
Mäntsälä	8,51	8,99	103	5	Akaa	27,6	21,72	145	10,4
Mynämäki	8,52	5,55	67	6,5	Kärsämäki	27,63	20,63	64	11,6
Loppi	8,73	9,57	41	6	Urala	27,73	25,4	187	
Sauvo	9	5,94	51	5,1	Kiikoinen	27,73	25,49		10
Toholampi	9,25	7,28	59	6,6	Lemi	27,83	20,4	54	8,7
Tavassjoki	9,32	5	33	6,4	Nakkila	27,9	20,15	62	10,3
Nurmijärvi	9,35	7,86	101	4,2	Seinäjoki	27,99	23,38	117	
Kruunupyö	9,37	7,85	16	4,2	Alaveska	28,25	28,92	53	9,3
Teuva	9,42	8,66	84	8,6	Pudasjärvi	28,3	23,11	117	15,4
Pornainen	9,58	7,14	21	4,8	Kyyjärvi	28,37	17,47	41	11,4
Aura	9,66	8,97	76	6,9	li	28,57	23,45	52	14,1
Paltamo	9,73	7,01	97		Ypäjä	28,59	23,62	42	
Kittilä	10,28	8,91	67		Juva	28,6	19,89	72	
Lapua	10,5		82	6,8	Liperi	28,61		114	
Vöyri	11	8,39	60	3,7	Vaasa	28,71	21,87	134	7,8
Vesilahti	11,02	10,45	60		Tornio	28,78	23,41	127	12
Säkylä	11,15	10,45	62	5,6	Muurame	29,14	22,22		8,9
Kihniö	11,32	7,73	91		Salla	29,59	26,13	84	
Isojoki	11,36	13,93	65		Hämeenlinna	29,71	24,31	127	8,7
Kannus	11,49	7,44	62	8	Iisalmi	29,74	25,94	124	
Huittinen	11,54	9,73	78	7,4	Salo	29,77	23,14	80	13
Sotkamo	11,84	10,68	78	10	Rautalampi	29,79	22,65	79	11,8
Padasjoki	11,96	10,84	29	9	Hyvinkää	29,8	22,6	119	7,8
Laitila	12,05	9,78	55	6	Pihtipudas	29,94	27,95		12,3
Raisio	12,16	6,86	180	8	Puolanka	29,99	24,99		
Uusikaarlepyy	12,23	10,43		3,7	Honkajoki	30,08	25,28	44	8,5
Pukkila	12,36	7,04	36	5,7	Miehikkälä	30,15	24,85	84	8,3
Tuusula	12,39	9,39	63	5	Juankoski	30,29	22,57	96	10,6
Suomussalmi	12,45	11,91	103	14,2	Rääkkylä	30,63	24,81	127	15
Utajärvi	12,46	16,59	60	11,5	Suonenjoki	31,01	26,31	114	10,4
Siuntio	12,57	10,38	62	4,4	Taivalkoski	31,07	23,84	153	15,2
Perho	12,57	11,15	59	9,8	Heinävesi	31,15	22,3	157	12,8
Asikkala	12,58	13,48	58		Karvia	31,31	23,99	36	10,4
Virrat	12,61	8,69	115	10,8	Orimattila	31,73	23,64	119	
Ruovesi	12,65	8,75	37		Kokenmäki	31,73	27,09	95	
Sipoo	12,75	11,46	113	4,3	Porvoo	31,74	26,03	101	7,8
Hämeenkyrö	12,84	8,72	61	9	Kouvola	32,06	25,15	92	
Kristiinankaupunki	12,85	12,03	29	5,5	Pielavesi	32,24	22,87	95	11,6
Posio	13,07	16,67	81	16,9	Pertunmaa	32,3	25,21	64	11,1
Reisjärvi	13,1	10,46	36		Raahen	32,34	23,69	97	9,8
Pyhärinta	13,19	13,12	25	7,4	Rauma	32,47	29,22	61	10,3

Muhos	13,43	10,7	111		Sulkava	32,5	30,54	100	
Koski TL	13,5	12,8	40	7	Rautavaara	32,6	26,78	91	
Pöytyä	13,55	8,48	55	7,2	Kiuruvesi	32,86	26,41	68	
Risti järvi	13,6	11,58	70		Pori	32,9	27,59	91	12,4
Haapavesi	13,61	7,48	106	9,9	Humppila	32,97	18,86	85	9,7
Luvia	13,63	10,02	33	8,5	Kitee	33,05	18,92	84	14
Tervola	13,79	11,49	43	12,7	Harjavalta	33,37	29,88	135	10,3
Simo	13,85	9,6	14	11,9	Kemijärvi	33,49	27,45	102	
Pello	14,03	7,96	75	13,6	Konnevesi	33,56	39,1	59	
Kauhajoki	14,09		127		Outokumpu	33,7	35,63	161	14,2
Laihia	14,2	11,55	83	5,4	Pälkäne	33,87	28,62	93	8,4
Kurikka	14,33			9,2	Nokia	33,88	24,25	90	
Uusikaupunki	14,36	10,31	102	9,9	Orivesi	34,22	24,75	129	
Kolari	14,82	12	73		Helsinki	34,32	28,15	241	7,8
Nivala	14,95	14,15	90	8,6	Puumala	34,36	26,95	72	10,1
Lempäälä	14,99	16,46	78		Hartola	34,39	24,11	92	10,4
Isokyrö	15,33	9,8	72	6,3	Oulainen	34,44	28,2	47	
Peiksamäki	15,4	15,63	104	9,3	Joutsa	34,7	21,84	87	11,8
Kärkölä	15,56	16,43	84	8,6	Multia	34,92	36,24	98	10,5
Karjajoki	15,61	9,71	93	7,8	Leppävirta	34,97		94	
Inkoo	15,71	11,12	34	5	Hamina	35,27	28,84		12,2
Alajärvi	15,79	14,49	97	9	Viitasaari	35,8	26,29	95	
Hyrnsalmi	16,01	13,42	87	15,6	Ylivieska	35,98		87	
Vaala	16,35	24,48			Savukoski	36,39	20,55	48	18,2
Siikajoki	16,42	13,03	32	10,1	Savtaipale	36,43	25,03	59	12,2
Kankaanpää	16,42			6,5	Vieremä	36,55	32,91	51	10
Vihti	16,49	12,46	57		Enontekiö	37,41	30,87	99	
Liminka	16,61	15,96	52	8,1	Lappeenranta	37,66	30,06	130	11,9
Ylitornio	16,65	14,23	74		Loviisa	38,19	31,27	100	8,9
Kerava	16,72	13,07	156	6,7	Merijärvi	39,18	30,32	19	11,4
Hattula	16,93	14,69	69		Vantaa	39,41	32,13	218	8,4
Kivijärvi	17,07	13,74	88		Pelkosenniemi	39,98	26,68	72	17,6
Jalasjärvi	17,12	13,81	64	8,5	Iitti	40,18	36	69	10,6
Tymvä	17,39	16,84	36		Savonlinna	40,38	24,88	95	14,3
Mänttä-Vilppula	17,48		121	11,8	Pomarkku	40,4	24,41	107	13,8
Luhanka	17,69	16,48	55		Parikkala	40,72	34,58	60	
Maalahti	17,86	11,62	47	4,9	Lapinlahti	41,34		102	
Kemiönsaari	18,25	11,47	41	7,7	Äänekoski	42,01	36,5	77	
Kirkkonummi	18,3	15,99	160	5,8	Kemi	42,05	32,91	190	15,6
Janakkala	18,5	17,05	77	7,5	Keuruu	42,17		93	14,5
Vimpeli	18,78	9,7	75	9	Heinola	42,62	39,73	114	12,6
Ilomantsi	19	15,59	127	15	Mikkeli	43,08	31,38	92	
Siilinjärvi	19,09	22,88	74	7,3	Riihimäki	43,34	36,05	100	11,1
Kalajoki	19,18		42		Forssa #281	43,96	33,38	129	
Köyliö	19,23	17,11	53	6	Keitele	44,63	37,34	74	13,3
Alavus	19,28		75	7,7	Kuopio	44,65	34,7	223	10,8
Siikalatva	19,39	10,31	55		Ilmajoki	45,45		45	10,4
Kuusamo	19,42	17,62	114		Toivakka	45,52	36,08	59	7,4
Haapajärvi	19,57	12,88	84	9,1	Merikarvia	45,98	30,9	69	
Halsua	19,86	14		8,6	Sonkajärvi	46,11	41,2	72	14,1
Taivassalo	19,88	17,23	50	7,7	Lapinjärvi	46,22	39,6	79	8,1
Oripää	20,09	20,97	75	6,8	Juuka	46,25	37,11	129	14
Askola	20,38	13,85	41	6,3	Kuhmoinen	46,36	43,28	139	12,2
Eurajoki	20,53	17,8	59	8,3	Nastola	46,4	35,39	100	
Ylöjärvi	20,71	17,35	92		Hailuoto	46,49	30,57	36	11,2
Vesanto	20,89	21,93	73		Kuhmo	46,93	38,52	82	16,3
Karstula	20,97	18,6	42	13,8	Juupajoki	47,13	34,55	78	9,1
Siikainen	21	18,18	45	13,5	Utsjoki	48	48,39	91	
Espoo	21,03	16,19	175	5,9	Nurmes	48,09	36,28	109	14,9
Karkkila	21,28	15,59	105	8,2	Imatra	48,1	40,6	89	13,9
Lumijoki	21,3	25,05	35		Tohmajärvi	48,23	34,24	106	17,4
Somero	21,35	17,25	68		Jämsä	48,91	40,72	120	
Valtimo	21,49	14,09	65	14,2	Rovaniemi	49,25	39,9	137	13
Maaninka	21,53	11,62	65	8,5	Joensuu	49,6	41,31	203	
Loimaa	21,56	19,28	90	7,6	Hirvensalmi	50,39	36,86	82	9,7
Kangasala	21,79	17,18	69	8	Lavia	50,97	49,04	70	11
Myrskylä	21,85	21,98	78		Inari	51,19	42,35	77	15,1
Kaavi	22	26,73	110	12,3	Varkaus	53,52	41,52	142	16,3
Kangasniemi	22,04	23,78	74	10,2	Jyväskylä	54,76	42,84	150	
Keminmaa	22,08	16,58	95	10,4	Oulu	56,8	38,85	117	13,6
Ahtari	22,2	20,08	73	10,1	Luumäki	56,86	42,94	50	11,1
Sysmä	22,2	28,5	70	9,8	Turku	58,75	46,08	126	12,9
Pyhäjärvi	22,23	19,7	75		Polvijärvi	63,5	57,1	100	
Siev	22,63	19,22	68	8,6	Kotka	63,73	48	207	15,9
Nummi-Pusula		17,9			Lahti	65,34	53,63	168	14,1
Raasepori	22,66	20,66	51	7,5	Liekka	66,47		279	18,1
Eura	22,74	11,32	61		Tampere #314	67,37	54,98	162	13
Uurainen	22,77	24,68	52		Yhteensä	176 501 502,00	141 869 705,00		
Kokkola	22,83	16,84	57		Keskiarvo	24,5	19,9	82,3	9,6
Tammela	22,86	16,01	63	8,2	Kasvu keskimäärin vuosina 2011 - 2012: 5,62 euroa / pvä = 22,5 %				
Soini	23,01	13,4	46	12,5					
Enonkoski	23,05	17,49	54						
Hausjärvi	23,07	17,63	49	6,7					